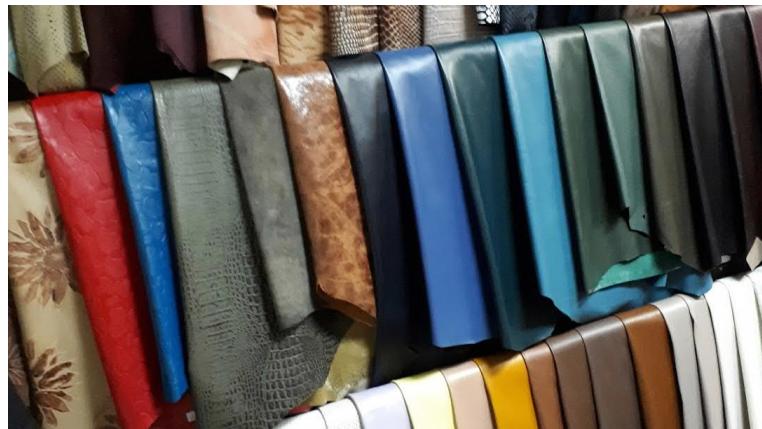

TTYESI huzuridagi Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi

Yengil sanoat texnologiyalari
va jihozlari (yengil sanoat
mahsulotlari texnologiyasi)

Jahon charm-mo'yna,
poyabzal sanoatida
global muammolar va
yechimlar

O'quv uslubiy majmua

Muallif: T.Qodirov

2023

Mazkur o‘quv uslubiy majmua Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2023-yil 25-avgustdagи 391-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan o‘quv dasturi va o‘quv rejasiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar: TTYESI t.f.d., prof. T.Qodirov

Taqrizchi: TTYESI t.f.d., dotsent N.Mirzayev

O‘quv uslubiy majmua Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat instituti uslubiy Kengashining 2023 yil __ avgustdagи __-son qarori bilan nashrga tavsiya qilingan.

I.	ISHCHI O‘QUV DASTURI.....	4
II.	MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTREFAOL TA’LIM METODLARI.....	12
III.	NAZARIY MATERIALLAR.....	17
IV.	AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI.....	59
V.	GLOSSARIY.....	104
VI	ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	105

I. ISHCHI DASTUR

Kirish

Ushbu dastur O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda tasdiqlangan "Ta'lism to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 12 iyundagi "Oliy ta'lism muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PF-4732-son, 2019-yil 27-avgustdag'i "Oliy ta'lism muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzlucksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida"gi PF-5789-son, 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lism tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son, 2022-yil 28- yanvardagi "2022- 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son, 2023-yil 25-yanvardagi "Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo'lga qo'yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-14-son Farmonlari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 23-sentabrdagi "Oliy ta'lism muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 797-son Qarorida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo'lib, u oliy ta'lism muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg'or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o'zlashtirish, shuningdek amaliyotga joriy etish ko'nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

Dastur doirasida berilayotgan mavzular ta'lism sohasi bo'yicha pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish mazmuni, sifati va ularning tayyorgarligiga qo'yiladigan umumiy malaka talablari va o'quv rejalarini asosida shakllantirilgan bo'lib, uning mazmuni yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi va jamiyatning ma'naviy asoslarini yoritib berish, oliy ta'limming normativ-huquqiy asoslari bo'yicha ta'lism-tarbiya jarayonlarini tashkil etish, pedagogik faoliyatda raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, ilmiy-innovatsion faoliyat darajasini oshirish, pedagogning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lism sifatini ta'minlashda baholash metodikalaridan samarali foydalanish, kostyum dizayni va kiyimlarni ishlab chiqarishda innovatsion loyihalash usullari, jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar bo'yicha tegishli bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Qayta tayyorlash va malaka oshirish kursining o'quv dasturi quyidagi modullar mazmunini o'z ichiga qamrab oladi:

- 1.1. Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi va jamiyatning ma'naviy asoslari.
- 1.2. Oliy ta'limming normativ-huquqiy asoslari.
- 1.3. Pedagogik faoliyatda raqamli kompetensiyalar.
- 1.4. Ilmiy va innovatsion faoliyatni rivojlantirish.

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

- 1.5. Pedagogning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.
- 1.6. Ta’lim sifatini ta’minlashda baholash metodiklari.
- 1.7. Kostyum dizayni va kiyimlarni ishlab chiqarishda innovatsion loyihalash usullari.
- 1.8. Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar.

Malakaviy attestatsiya

Kursning maqsadi va vazifalari

Oliy ta’lim muasasalari pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish kursining **maqsadi** pedagog kadrlarning innovatsion yondoshuvlar asosida o‘quv-tarbiyaviy jarayonlarni yuksak ilmiy-metodik darajada loyihalashtirish, sohadagi ilg‘or tajribalar, zamonaviy bilim va malakalarini o‘zlashtirish va amaliyotga joriy etishlari uchun zarur bo‘ladigan kasbiy bilim, ko‘nikma va malakalarini takomillashtirish, shuningdek ularning ijodiy faolligini rivojlantirishdan iborat

Kursning **vazifalariga** quyidagilar kiradi:

“Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari (yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi)” yo‘nalishida pedagog kadrlarning kasbiy bilim, ko‘nikma, malakalarini takomillashtirish va rivojlantirish;

- pedagoglarning ijodiy-innovatsion faollik darajasini oshirish;
- pedagog kadrlar tomonidan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, zamonaviy ta’lim va innovatsion texnologiyalar sohasidagi ilg‘or xorijiy tajribalarning o‘zlashtirilishini ta’minlash;
- o‘quv jarayonini tashkil etish va uning sifatini ta’minlash borasidagi ilg‘or xorijiy tajribalar, zamonaviy yondashuvlarni o‘zlashtirish;

“Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari (yengil sanoat mahsulotlari texnologiyasi)” yo‘nalishida qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonlarini fan va ishlab chiqarishdagi innovatsiyalar bilan o‘zaro integratsiyasini ta’minlash.

Modulning maqsadi va vazifalari

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar modulining **maqsad va vazifalari**:

Modulning maqsadi: Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar, ilg‘or tajribalar, zamonaviy bilim va malakalarini o‘zlashtirish va amaliyotga joriy etishlari uchun zarur bo‘ladigan kasbiy bilim, ko‘nikma va malakalarini takomillashtirish, shuningdek ularning ijodiy faolligini rivojlantirishdan iborat.

Modulning vazifasi: Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar hamda ularning tahlili, hozirgi holati va rivojlanish yo‘nalishlari, to‘qimachilik va yengil sanoatdagi xorijiy texnika va texnologiyalar, ulardan foydalanishdagi muammolar, to‘qimachilik va yengil sanoat va dizayn yo‘nalishida yuqori sifatli keng assortimentdagi mahsulotlar ishlab chiqarish, soha bo‘yicha zamonaviy kam operatsiyali texnika va texnologiyalar, ishlab chiqarilgan

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

mahsulotlarni jahon bozorida raqobatbardoshligini ta’minlashda soha yo‘nalishidagi texnika va texnologiyalariga innovatsiyalarni joriy etish.

Modul bo‘yicha tinglovchilarining bilim, ko‘nikma va malakalariga qo‘yiladigan talablar:

“Charm va mo‘yna ishlab chiqarishda innovatsion texnologiyalar” kursini o‘zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

Tinglovchi:

- jahon sektorida charmning importi va eksportini;
- mo‘yna buyumlarining muvaffaqiyat kafolatini;
- Veganlar jamiyatini;
- mo‘yna va mato artefaktini;
- Filk freiberg charm texnik markazi faoliyatini;
- ishlab chiqarishdagi zamonaviy texnika va innovatsion jihozlarini **bilishi** kerak.

Tinglovchi:

- charm DNKsini kuzatish;
- mo‘yna va teri mahsulotlari ishlab chiqarishdagi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish **ko‘nikmalariga** ega bo‘lishi lozim.

Tinglovchi:

- aylanma iqtisodiyot va qayta tiklanadigan resurslaridan foydalana olish;
- charm asosidagi mahsulotlarning innovatsion texnologiyalarini tashkillashtirish;
- charmning xususiyatlari va qiymati aniqlash **malakalariga** ega bo‘lishi zarur.

Tinglovchi:

- Filk freiberg charm texnik markazining tajribasidan foydalanish;
- jahon sanoatida atrof-muhit himoyasi bo‘yicha olib borilayotgan ishlar tahlili;
- Yevropa ittifoqi atrof-muhitni muhofaza qilish agentligining sinov va tavsiyalarini tahlil qilish hamda qo‘llash **kompetensiyalariga** ega bo‘lishi lozim.

Modulni tashkil etish va o‘tkazish bo‘yicha tavsiyalar

“Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar” kursi ma’ruza, amaliy va ko‘chma mashg‘ulotlar shaklida olib boriladi.

Kursni o‘qitish jarayonida ta’limning zamonaviy metodlari, pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo‘llanilishi nazarda

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

tutilgan:

- ma’ruza darslarida zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida prezentatsion va elektron-didaktik texnologiyalardan;

o’tkaziladigan amaliy mashg‘ulotlarda texnik vositalardan, ekspresso‘rovlari, test so‘rovlari, aqliy hujum, guruhli fikrlash, kichik guruhlar bilan ishlash, kollokvium o’tkazish, va boshqa interaktiv ta’lim usullarini qo‘llash nazarda tutiladi

Modulining o‘quv rejadagi boshqa fanlar bilan bog‘liqligi va uzviyligi

“Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar” moduli mazmuni o‘quv rejadagi “Kostyum dizayni va kiyimlarni ishlab chiqarishda innovatsion loyihalash usullari” o‘quv modullari bilan uzviy bog‘langan holda pedagoglarning to‘qimachilik va yengil sanoat sohalari bo‘yicha kasbiy pedagogik tayyorgarlik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Modulning oliy ta’limdagi o‘rnri

Modulni o‘zlashtirish orqali tinglovchilar to‘qimachilik va yengil sanoatda zamonaviy jihozlar va innovatsion texnologiyalardan foydalanish, amalda qo‘llash va baholashga doir kasbiy kompetentlikka ega bo‘ladilar.

Modul bo‘yicha soatlar taqsimoti

№	Modul mavzulari	Auditoriya o‘quv yuklamasi			
		Jami	jumladan		
			Nazariy	Amaliy mashg‘ulo	Ko‘chma mashgulot
1.	Jahon sektorida charmning importi va eksporti. Mo‘yna buyumlarining muvaffaqiyat kafolati.	2	2	-	-
2.	Charm sanoatining o‘sishi. Veganlar jamiyati. Charm DNKSini kuzatish.	2	2	-	-
3.	Aylanma iqtisodiyot, qayta tiklanadigan resurslar va jahon sanoatida atrof-muhit himoyasi. Yuqori samarali va samarador innovatsiyalar portfeli.	2	2	-	-
4.	Mo‘yna va mato artefakti. Leather working group (lwg).	2	-	2	-
5.	Yevropa ittifoqi atrof-muhitni muhofaza qilish agentligining sinov va tavsiyalar.	2	-	2	-

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

6.	Filk freiberg charm texnik markazining tajribasi.	2	-	2	-
7.	Charm asosidagi mahsulotlarning innovatsion texnologiyalari. Charmning xususiyatlari va qiymati.	4	-	-	4
JAMI		16	6	6	4

NAZARIY MASHG‘ULOTLAR MAZMUNI

1-mavzu: Jahon sektorida charmning importi va eksporti. Mo‘yna buyumlarining muvaffaqiyat kafolati.

Hayvonot oqsili va chorvachilikning kambag‘allik va ocharchilikdagi ahamiyati Argentinada mol so‘yilishining pasayishi. Braziliya terilari eksportining pasayishi. Hindistonda charm eksportining o‘sishi. AQSH teri va charm assotsiatsiyasi (USHSLA). Charm chiqindilar hajmining statistikasi. Yuya mo‘ynali kiyimlarning jonli efiri. Jonli efirda mo‘yna salohiyati. Yuya mo‘yna sanoatining jonli efir effektining yangi darajasi. Korxonalar uchun kafolat

2-mavzu: Charm sanoatining o‘sishi. Veganlar jamiyati. Charm DNKsini kuzatish.

Charm sanoati barqaror faoliyatining turg‘unligi. Ko‘nchilik korxonalariga buyurtmalarning miqdori yetarli emasligi. Charm-mo‘yna sanoatning o‘sish nuqtasini rivojlantirishda avtomobil savdosini ortshi. HS Footwear poyabzalining bankrotligi. Charm-mo‘yna sanoatining rivojlanish qonuniyatlarini shakllantiruvchi ichki va tashqi murakkab muhit. Veganlarning yangi tekshirish dasturi. Vegan tekshiruvining afzalliklari. Sinov va tekshirish tizimlari. Sinov va tekshirish xizmatlari. Charm ta’minoti zanjirida DNK kuzatuvi. Charm buyumlarini soxtaliklardan himoya qilish. DNK xavfsizlik belgilari va yorliq (markirovka)lashning iaqsadi. Charm va charm bo‘limgan materiallar aralashmasidan tayyorlangan mahsulotlar uchun DNK teglarini qo’llash imkoniyatlari. Murakkab global tarmoqda ishonchli kuzatuvni ta’minalash. Yopiq siklli iqtisodiy xavf.

3-mavzu: Aylanma iqtisodiyot, qayta tiklanadigan resurslar va jahon sanoatida atrof-muhit himoyasi. Yuqori samarali va samarador innovatsiyalar portfeli.

Xalqaro atrof-muhit ittifoqi komissiyasi (IUE). Charm va aylana iqtisodiyot, zamонавија jarayonlar. Global sanoatning atrof-muhitni muhofazasi. Charm uchun muqobil materiallar: atrof-muhitga ta’siri va narxi. Muqobil charmlarning ta’siri. Ko‘nchilik korxonalarida suvdan foydalanish va iste’molni kamaytirish. Bio-asosli to‘qimachilik uchun poliuretan ommabopligi. Bayer MaterialScience

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

kompaniyasining yangi mahsulotlari. Innovatsiyaning ustuvorlik kaliti. To‘qimachilik sohasida yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni kuchayishi. Mossop charmi - charm va texnologiyaning ideal uyg‘unlashuvi.

AMALIY MASHG‘ULOT MAZMUNI

1-amaliy mashg‘ulot. MO‘YNA VA MATO ARTEFAKTI. LEATHER WORKING GROUP (LWG).

Artefakt - bu chaqaloqni olib yurish uchun mato bo‘lagi, COOLCORE mato tana yuzasi haroratini pasaytiradi, tana ma’lumotlarini istalgan vaqtida elektron kiyim orqali to‘plash, arktika uchun o‘z-o‘zidan isitiladigan uglerod tolali kiyim, Kopenhagen Fur mahsulotlari, innovatsion va o‘zgaruvchan Kopenhagen Fur 3D matolari, Leather Technology Center Ltd. (BLC) Britaniya va Yevropa sinov usullari, UKAS tomonidan akkreditatsiya qilingan ISO 17025 ga muvofiq yonuvchanlik sinovi, Eurofins | BLC yechimi, Chrome VI risklarni boshqarishni o‘rganishdan iborat.

2-amaliy mashg‘ulot. YEVROPA ITTIFOQI ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH AGENTLIGI

RSL testi, Eurofins | BLC ning RSL test laboratoriyasi, atrof-muhit bo‘yicha xalqaro ittifoq komissiyasining (IUE) direktivalar, global-jahon charm sanoati uchun ekologik texnik tavsiyalar, ruxsat etish juda yuqori zararli moddalar ro‘yxati, standartdan oshib ketgan dibutilftalat (DBF) tarkibli poyabzallarni organishdan iborat.

3-amaliy mashg‘ulot. FILK FREIBERG CHARM TEXNIK MARKAZINING TAJRIBASI.

Ko‘nchilik jarayonlarining muhim ekologik jihatlari, energiya bilan boshqariladigan charm, YECo₂L energiyasi boshqariladigan charm, yeCo₂L sertifikatsiyasi, filk freiberg polifunksionalligi va samaradorligi bilan tanishish.

Ko‘chma mashg‘ulot mazmuni Charm asosidagi mahsulotlarning innovatsion texnologiyalari. Charmning xususiyatlari va qiymati.

Xrom va boshqa nometal innovatsion ko‘nchilik texnologiyasi, yuqori ekologik toza va xavfsizroq oson biologik parchalanadigan seolit charm, ekzotik charm: ekologik toza moda mahsulotlari, 40 km/soat tezlikka ega bionik tuyaqush etiklari, o‘yin qurilmasi bilan aqli Perfect ZERO poyabzal, kopengagen mo‘yna dizayn markazining so‘nggi mo‘yna mahsulotlari, brendda charmning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati, charmning o‘ziga xos o‘xshatishlar, marketing va zamonaviy

charm iste'molchilar va charmlarni yorliqlashdagi noto'g'ri tushuncha talqinlarni organizhdan iborat.

O'qitish shakllari

Mazkur modul bo'yicha quyidagi o'qitish shakllaridan foydalaniladi:

- ma'ruzalar, amaliy mashg'ulotlar (ma'lumotlar va texnologiyalarni anglab olish, aqliy qiziqishni rivojlantirish, nazariy bilimlarni mustahkamlash);
- davra suhbatlari (ko'rileyotgan loyiha yechimlari bo'yicha taklif berish qobiliyatini oshirish, eshitish, idrok qilish va mantiqiy xulosalar chiqarish);
- bahs va munozaralar (loyihalar yechimi bo'yicha dalillar va asosli argumentlarni taqdim qilish, eshitish va muammolar yechimini topish qobiliyatini rivojlantirish).

ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қат’ият билан давом эттириб, янги босқичга кў тарамиз. 1-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 592 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. Т.: “Ўзбекистон”, 2018. – 507 б.
4. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқининг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бў лади. 3-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2019. – 400 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. 4-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2020. – 400 б.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Т.: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 noyabr “Paxtachilik tarmog‘ini boshqarish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3408-sonli Qarori.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 12 iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi PF-4732-sonli Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 maydag‘i “O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5729-son Farmoni.

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

7. Ўзбекистон Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgustdagи “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzlusiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi PF-5789-sonli Farmoni.

8. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 23 sentabrdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘sishimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 797-sonli Qarori.

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliv ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847- sonli Farmoni.

10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni.

11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 25-yanvardagi “Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo‘lga qo‘yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-14-sonli Farmoni.

III. Maxsus adabiyotlar

1. Maksudov S.S. Charm buyumlar texnologiyasi, 1-2 jild, T.: TTESI, 2004. – 231 p.
2. Ostrovskaya A.V., Abdullin I.SH. Ximiya i texnologiya koji i mexa. Uchebnoye posobiye, Kazan. gos. texnol. un-t. Kazan, 2006. - 139 s.
3. S.N. Sadirova “Charm va moyna xom ashyolariga dastlabki ishlov berish” T.: Yangi asr avlodi. 2010. - 272 b.

IV. Elektron ta’lim resurslari

1. www.edu.uz.
2. www.aci.uz.
3. www.ictcouncil.gov.uz.
4. www.lib.bimm.uz
5. www.Ziyonet.Uz
6. www.sciencedirect.com
7. www.acs.org
8. www.nature.com
9. www.kornienko-ev.ru/BCYD/index.html.
10. www.uzts.uz/ - O‘zto‘qimachilik sanoat vazirligi.

**II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL
TA’LIM METODLARI.**

«FSMU» metodi.

Texnologiyaning maqsadi: Mazkur texnologiya ishtirokchilardagi umumiyl fikrlardan xususiy xulosalar chiqarish, taqqoslash, qiyoslash orqali axborotni o‘zlashtirish, xulosalash, shuningdek, mustaqil ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur texnologiyadan ma’ruza mashg‘ulotlarida, mustahkamlashda, o‘tilgan mavzuni so‘rashda, uyga vazifa berishda hamda amaliy mashg‘ulot natijalarini tahlil etishda foydalanish tavsiya etiladi.

Texnologiyani amalga oshirish tartibi:

- qatnashchilarga mavzuga oid bo‘lgan yakuniy xulosa yoki g‘oya taklif etiladi;
- har bir ishtirokchiga FSMU texnologiyasining bosqichlari yozilgan qog‘ozlarni tarqatiladi:

F

- fikringizni bayon eting

S

- fikringizni bayoniga sabab ko‘rsating

M

- ko‘rsatgan sababingizni isbotlab misol keltiring

U

- fikringizni umumlashtiring

- ishtirokchilarning munosabatlari individual yoki guruhiy tartibda taqdimot qilinadi.

FSMU tahlili qatnashchilarda kasbiy-nazariy bilimlarni amaliy mashqlar va mavjud tajribalar asosida tezroq va muvaffaqiyatli o‘zlashtirilishiga asos bo‘ladi.

Namuna.

Fikr: “To‘qimachilik va yengil sanoat mashinasozligida innovatsion texnika va texnologiyalar”.

Topshiriq: Mazkur fikrga nisbatan munosabatingizni FSMU orqali tahlil qiling.

“Keys-stadi” metodi.

«Keys-stadi» - inglizcha so‘z bo‘lib, («case» – aniq vaziyat, hodisa, «stadi» – o‘rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o‘rganish, tahlil qilish asosida o‘qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o‘rganishda foydalanish tartibida qo‘llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq voqeа-hodisadan vaziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin. Keys harakatlari o‘z ichiga quyidagilarni qamrab oladi: Kim (Who), Qachon (When), Qayerda (Where), Nima uchun (Why), Qanday/ Qanaqa (How), Nima-natija (What).

“Keys metodi” ni amalga oshirish bosqichlari

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta’motini bilan tanishtirish	<ul style="list-style-type: none"> ✓ yakka tartibdagи audio-vizual ish; ✓ keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); ✓ axborotni umumlashtirish; ✓ axborot tahlili; ✓ muammolarni aniqlash
2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o‘quv topshirig‘ni belgilash	<ul style="list-style-type: none"> ✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; ✓ asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o‘quv topshirig‘ining yechimini izlash, hal etish yo‘llarini ishlab chiqish	<ul style="list-style-type: none"> ✓ individual va guruhda ishlash; ✓ muqobil yechim yo‘llarini ishlab chiqish; ✓ har bir yechimning imkoniyatlari va to‘siqlarni tahlil qilish; ✓ muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ yakka va guruhda ishlash; ✓ muqobil variantlarni amalda qo‘llash imkoniyatlarini asoslash; ✓ ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; ✓ yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Keys. Amerika Qo‘shma Shtatining «Samuel Djekson» mashinasozlik firmasi tayyorlagan texnologiyasi bilan «Kontinental Igl» mashinasozlik firmasi tayyorlagan texnologiyasi zavodga urnatildi. Ma’lum vaktdan keyin «Kontinental Igl» mashinasozlik firmasi tayyorlagan texnologiya nuqsonli ishlay boshladi. YA’ni texnologiya bizni tolaga to‘g‘ri kelmadidi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

- Texnologiyani tolaga moslashtirish ketma-ketligini izoxlab bering
«Xulosalash» (Rezyume, Veyer) metodi.

Metodning maqsadi: Bu metod murakkab, ko‘ptarmoqli, mumkin qadar, muammoli xarakteridagi mavzularni o‘rganishga qaratilgan. Metodning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo‘yicha bir xil axborot beriladi va ayni paytda, ularning har biri alohida aspektlarda muhokama etiladi. Masalan, muammo ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari bo‘yicha o‘rganiladi. Bu interfaol metod tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikrlashni muvaffaqiyatli rivojlantirishga hamda o‘quvchilarning mustaqil g‘oyalari, fikrlarini yozma va og‘zaki shaklda tizimli bayon etish, himoya qilishga imkoniyat yaratadi. “Xulosalash” metodidan ma’ruza mashg‘ulotlarida individual va juftliklardagi ish shaklida, amaliy va seminar mashg‘ulotlarida kichik guruhlardagi ish shaklida mavzu yuzasidan bilimlarni mustahkamlash, tahlili qilish va taqqoslash maqsadida foydalanish mumkin.

Metodni amalgga oshirish tartibi:

trener-o‘qituvchi ishtirokchilarni 5-6 kishidan iborat kichik guruhlarga ajratadi;

trening maqsadi, shartlari va tartibi bilan ishtirokchilarni tanishtirgach, har bir guruhga umumiy muammoni tahlil qilinishi zarur bo‘lgan qismlari tushirilgan tarqatma materiallarni tarqatadi;

har bir guruh o‘ziga berilgan muammoni atroficha tahlil qilib, o‘z mulohazalarini tavsiya etilayotgan sxema bo‘yicha tarqatmaga yozma bayon qiladi;

navbatdagi bosqichda barcha guruhlar o‘z taqdimotlarini o‘tkazadilar. Shundan so‘ng, trener tomonidan tahlillar umumlashtiriladi, zaruriy axborotl bilan to‘ldiriladi va mavzu yakunlanadi.

Namuna:

Yig‘irish jaryonidagi texnologiyani ishlab chiqaruvchi fermalar

Truetzscher		Marzolli		Rieter	
afzalligi	kamchiligi	afzalligi	kamchiligi	afzalligi	kamchilii

Xulosa:

"Brifing" metodi.

"Brifing"- (ing. briefing-qisqa) biror-bir masala yoki savolning muhokamasiga bag'ishlangan qisqa press-konferensiY.

O'tkazish bosqichlari:

1. Taqdimot qismi.
2. Muhokama jarayoni (savol-javoblar asosida).

Brifinglardan trening yakunlarini tahlil qilishda foydalanish mumkin. Shuningdek, amaliy o'yinlarning bir shakli sifatida qatnashchilar bilan birga dolzarb mavzu yoki muammo muhokamasiga bag'ishlangan brifinglar tashkil etish mumkin bo'ladi. Tinglovchilar tomonidan to'qimachilik v yengil sanoat sohalari bo'yicha innovatsion texnologiyalar bo'yicha taqdimotini o'tkazishda ham foydalanish mumkin.

"Assesment" metodi.

Metodning maqsadi: mazkur metod ta'lim oluvchilarning bilim darajasini baholash, nazorat qilish, o'zlashtirish ko'rsatkichi va amaliy ko'nikmalarini tekshirishga yo'naltirilgan. Mazkur texnika orqali ta'lim oluvchilarning bilish faoliyati turli yo'nalishlar (test, amaliy ko'nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil) bo'yicha tashhis qilinadi va baholanadi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

"Assesment" lardan ma'ruza mashg'ulotlarida ta'lim oluvchilarning yoki qatnashchilarning mavjud bilim darajasini o'rghanishda, yangi ma'lumotlarni bayon qilishda, seminar, amaliy mashg'ulotlarda esa mavzu yoki ma'lumotlarni o'zlashtirish darajasini baholash, shuningdek, o'z-o'zini baholash maqsadida individual shaklda foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, o'qituvchining ijodiy yondashuvi hamda o'quv maqsadlaridan kelib chiqib, assesmentga qo'shimcha topshiriqlarni kiritish mumkin.

Namuna. Har bir katakdagi to'g'ri javob 5 ball yoki 1-5 balgacha baholanishi mumkin.

Test

Tilchasi bor ignalni mashinalarda halqa hosil qilish jarayonini 10 ta operatsiyasi

- Tugallash,
- Ipmi qo'yish,

Qiyosiy tahlil

- Tilchali ignalarda halqa hosil qilish jarayonini tahlil qiling?

Tushuncha tahlili

- Ikki orqa tomonli (teskari) halqa hosil qilish jarayoni izohlang...

Amaliy ko'nikma

- Yassi ignardonli trikotaj mashinasi stoll (germaniya) ni tushuntirib

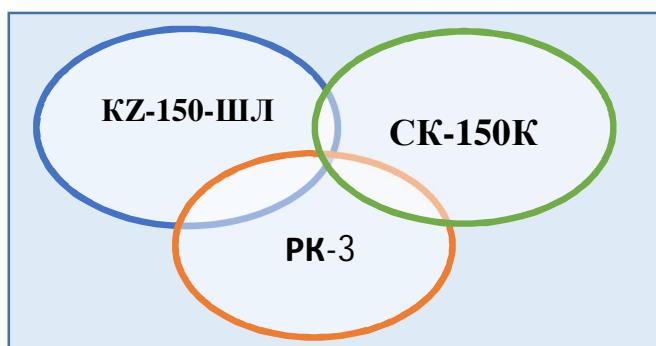
Venn Diagrammasi metodi.

Metodning maqsadi: Bu metod grafik tasvir orqali o'qitishni tashkil etish shakli bo'lib, u ikkita o'zaro kesishgan aylana tasviri orqali ifodalanadi. Mazkur metod turli tushunchalar, asoslar, tasavurlarning analiz va sintezini ikki aspekt orqali ko'rib chiqish, ularning umumiy va farqlovchi jihatlarini aniqlash, taqqoslash imkonini beradi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

- ishtirokchilar ikki kishidan iborat juftliklarga birlashtiriladilar va ularga ko'rib chiqilayotgan tushuncha yoki asosning o'ziga xos, farqli jihatlarini (yoki aksi) doiralar ichiga yozib chiqish taklif etiladi;
- juftliklarning tahlili eshitilgach, ular birgalashib, ko'rib chiqilayotgan muammo yohud tushunchalarning umumiy jihatlarini (yoki farqli) izlab topadilar, umumlashtiradilar va doirachalarning kesishgan qismiga yozadilar.

Namuna: Charmga ishlov berish mashinalar turlari bo'yicha

III. NAZARIY MATERIALLAR

1-MA`ruza: Jahon sektorida charmning importi va eksporti. Mo‘yna buyumlarining muvaffaqiyat kafolati.

Reja

- 1. Hayvonot oqsili va chorvachilikning kambag‘allik va ocharchilikdagi ahamiyati**
- 2. Argentinada mol so‘yilishining pasayishi**
- 3. Braziliya terilari eksportining pasayishi**
- 4. Hindistonda charm eksportining o‘sishi**
- 5. AQSH teri va charm assotsiatsiyasi (USHSLA)**
- 6. Charm chiqindilar hajmining statistikasi**
- 7. Yuya mo‘ynali kiyimlarning jonli efiri**
- 8. Jonli efirda mo‘yna salohiyati**
- 9. Yuya mo‘yna sanoatining jonli efir effektining yangi darajasi**
- 10. Korxonalar uchun kafolat**

1. Hayvonot oqsili va chorvachilikning kambag‘allik va ocharchilikdagi ahamiyati

Ushbu materialdagi ushbu ma'lumotlarning asosiy manbai 1977 yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan tashkil etilgan Qishloq xo‘jaligini rivojlantirish xalqaro jamg‘armasi (MFSR). MFSR kambag‘allik, ochlik va to‘yib ovqatlanmaslikka barham berish, mahsuldarlik va daromadlarni oshirish va odamlarning hayot sifatini yaxshilash uchun rivojlanayotgan mamlakatlardagi qishloq jamoalari bilan hamkorlik qiladi. MFSR tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan ko‘plab loyihalar va dasturlar chekka hududlarda faoliyat oli boradi va eng kambag‘al va eng kam ta’minlangan qishloq aholisiga qaratilgan bo‘lib MFSR zaif aholi qatlamlari iqtisodiyotni o‘sishiga hissa qo‘shishi mumkinligi tan olindi

Afsona: chorvachilikni boqishadolatsizlikdir

Haqiqat: Bir milliard qoramol, qo‘y va echkilar dunyodagi eng kambag‘al odamlarga to‘yimli oziq-ovqat iste’mol qilishda va pul topishda muhim rol o‘ynaydi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining (BMT) ma'lumotlariga ko‘ra, **2010** yilda **1,2** milliard odam hali ham kuniga **1,25** dollardan kam daromadga ega bo‘lib, o‘ta qashshoqlikda yashaydi. BMT agentligi mutaxassis, Qishloq xo‘jaligini rivojlantirish xalqaro jamg‘armasi (IFAD)ning aytishicha, o‘ta qashshoqlikda yashovchi **900** million odamlar qishloqlarda istiqomat qiladi va ularning aksariyati o‘zini va oilasini boqish uchun chorvachilikka ishonadi. MFSR hisob-kitoblariga ko‘ra, bu jamoalardagi **800** million kichik fermerlar milliardlab chorva mollarini boqish uchun birlashmoqda.

Agentlik hayvonlarga egalik qilish va ularga g‘amxo‘rlik qilish qashshoqlikda yashovchi odamlar uchun beba ho qadriyat ekanligini ko‘rsatadi. Hayvonlar oziq-ovqat manbai bo‘lib, ular cheklangan miqdorda bo‘lsa ham, yuqori ozuqaviy qiymatga ega. Bu jamoalarda bunday ovqatlanish bolalar, aqliy va jismoniy rivojlanish, homilador ayollar uchun alohida ahamiyatga ega. Hayvonlar ham transport, yuk tashish va yerni ishlov berish vositasidir.

Ularning go‘ngi yoqilg‘i va o‘g‘it manbai hisoblanadi. Bularning barchasi hayvonning hayoti davomida va oxirida potensial daromad manbalari hisoblanadi. So‘yilgandan keyin esa teri va boshqa qo‘shtimcha mahsulotlar go‘shtga qo‘shtimcha qiymat berishi mumkin.

Chorvachilikka g‘amxo‘rlik qilish, shuningdek, rivojlanayotgan mamlakatlardagi ko‘plab ayollarga ko‘proq tenglik va iqtisodiy mustaqillikka erishishga yordam beradi.

2. Argentinada mol so‘yiliishning kamayishi

Sanoat, go‘sht va xom-ashyolar palatasining 2022-yil 26-oktabrdagi ma’lumotlariga ko‘ra, so‘yishning 43,3 foizini urgochilar, quyi chegarasi esa qoramollar tarkibiga to‘g‘ri keladi. Vaholanki, bu ko‘rsatkich o‘tgan yilga nisbatan 6,8 foizga ko‘p bo‘lib, so‘yilgan sigirlar soni 16,4 foizga oshgan. G‘unajinlarni so‘yish 1,8 foizga oshdi.

To‘qqiz oy davomida so‘yish 10 million boshni tashkil etdi, bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 3,5 foizga ko‘pdir.

2021-yilning may va avgust oylari orasida sigirlarni kesishning eksportiga cheklov qo‘yilganligi sababli, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan solishtirish shuni ko‘rsatadiki, sigirlarni so‘yish 15,1 foizga oshgan, g‘unajinlar esa 0,9 foizga kamaygan. Urg‘ochi mollarni ulushi jami so‘yishning 45,4% ga tushib, yildan-yilga o‘sishni 0,8% ga qisqartirdi.

3. Braziliya terilari eksportining qisqarishi

2022 yil 13 oktabr

Braziliya Iqtisodiyot vazirligining SECEX (Tashqi savdo kotibiyati) dan olingan va Braziliya charm sanoati markazi (CICB) tomonidan tahlil etilgan ma’lumotlarga binoan, Braziliyaning teri va teri eksporti sentabr oyida 106,9 million AQSH dollariga tushdi, bu 2021 yilning shu oyiga nisbatan 13,1 foizga kamaydi.

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

Biroq, sentabr oyidagi bu ko‘rsatkich avgust oyiga nisbatan 1,5% ga yuqori. 2022 y. sentabr oyida 13,0 mln. kvadrat metr eksport qilingan

2022 yilning birinchi uch choragida jami eksport hajmi qiymat jihatidan 965,2 million dollarni tashkil etdi, bu 2021 yilning shu davriga nisbatan 7,6 foizga va maydon bo‘yicha (108,1 million kvadrat metr) 18,8 foizga kamaydi.

Sentabr oyi avgustga nisbatan qiymat jihatidan barqaror bo‘ldi, lekin shuni yodda tutish kerakki, bu yilning maydoni va og‘irligi bo‘yicha eng ko‘p hajmga ega bo‘ldi. Barqarorlikka qaramay, bu ko‘rsatkich 2021 yil sentabriga nisbatan 13,1 foizga kamaydi, natijada jamlangan qiymat indeksi o‘tgan yilning shu davriga nisbatan -7,6 foizni tashkil etdi.

Foiz stavkalari oshishi bilan bog‘liq beqaror global iqtisodiy vaziyat va asosiy jahon bozorlarida retsessiya xavfiga qaramay, Xitoyda eng keskin vaziyat saqlanib qolmoqda, deb ta’kidlaydi CICB. Haligacha eng yirik bozorni qamrab turgan Covid cheklowlari va noaniqliklar ishlab chiqarish oqimiga va normal bozor faoliyatini tiklashga sezilarli ta’sir ko‘rsatishda davom etmoqda.

4. Hindiston teri eksportining o‘sishi

Hindiston teri eksporti 25 foizga oshdi

Tijorat tadqiqotlari va statistikasi bosh boshqarmasining (DGCI&S) so‘nggi ma’lumotlariga ko‘ra, 2022-2023 moliyaviy yilning birinchi yarmida (2022 yil aprel-sentabr) Hindiston teri va charm mahsulotlari eksporti 2022 yil aprel-sentabr oylaridagi ko‘rsatkichlarga nisbatan 2841,52 million AQSH dollarini tashkil etdi. 2022 yilning birinchi yarmida 2261,17 million AQSH dollarini tashkil etib, 25,67 foizga o‘sdi.

Charm poyabzal toifasida eksport aylanmasi 1,28 milliard AQSH dollarini tashkil etib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan qariyb 37 foizga o‘sdi, charm kiyimlardan esa 10,9 foizga o‘sish bilan 193 million dollar hosil bo‘ldi.

Tayyor charm mahsulotlari eksporti 0,14 foizga bir oz pasayish bilan 224,92 million dollarni tashkil etdi. Boshqa charm mahsulotlari yetkazib berishdan olingan eksport tushumi 710 million AQSH dollarini tashkil etib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 21 foizga ko‘pdir.

Bir oz pasayish kuzatilgan yana bir soha egarch-jabdug‘chilik bo‘lib, eksportdan tushgan tushum 130 million dollarni tashkil etdi, bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 1,79 foizga o‘sdi.

5. AQSH teri va charm assotsiatsiyasi (USHSLA)

Amerika Qo‘shma Shtatlari Teri va Charm Assotsiatsiyasi (USHSLA) xalqaro tashkilot bo‘lib, sifat va atrof-muhit masalalariga e’tibor qaratgan holda teri va charmlar global savdosi qo‘llab quvvatlaydi va rag‘batlantiradi. U butun dunyo bo‘ylab ishonchlilik va tushunish, ishlab chiqarish, tasniflash va marketing bo‘yicha ko‘rsatma, tavsiya va maslahatlar beradi

Afsona: Hayvon terisidan charm ishlab chiqarish shafqatsizlikdir.

Haqiqat: Teri go‘sht sanoatining qo‘srimcha mahsulotidir va faqat so‘yilgandan keyin mavjud.

Afsona: Terilardan yaxshiroq va unumli foydalanish mumkin.

Haqiqat: Boshqa foydalanish ham bor, lekin ming yillar davomida odamlar charm tayrlashda mavjud material, ya’ni teridan maksimal darajada foydalanishning eng yaxshi usuli deb hisoblashgan. Dunyoning ko‘p joylarida terini chiqindi sifatida hisoblash yagona maqbul variant hisoblanadi, ammo bu holat go‘sht kompaniyalariga ikkita katta bosh og‘rig‘ini keltirib chiqaradi: moliyaviy jihatdan charm ishlab chiqaruvchilarga yo‘qotilgan foyda va utilizatsiya qilish xarajatlari tufayli va atrof-muhitni qayta ishlash amaliyoti tufayli tufayli koni zarar

Jahon go‘sht sanoatining qo‘srimcha mahsuloti sifatida keladigan teri va charm hajmi juda katta. Raqamlar shuni ko‘rsatadiki, go‘sht sanoatida yiliga 240 million qoramol terisi, shuningdek, 540 million qo‘y va 425 million echki terisi tayyorланади. Teri sanoati bu qo‘srimcha mahsulotni sotib oladi, aks holda u asosan isrof bo‘ladi va uni yer yuzidagi eng ko‘p qirrali va jozibali materiallardan biriga aylantiradi.

Go‘sht sanoati tomonidan har yili tashlab yuboriladigan terilarning miqdori qariyb, 7 million tonna qoramol teri, 375 ming tonna qo‘y terisi va 300 ming tonna atrofida echki terilarining ulushiga to‘g‘ri keladi. Demak, go‘sht sanoati har yili hayvonlar terisi ko‘rinishidagi deyarli 7,7 million tonna chiqindi hosil qiladi.

Ushbu chiqindilarni yo‘q qilish hayvonlarning so‘yilgan va go‘sht uchun qayta ishlanadigan barcha shahar va mamlakatlarda jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi, bu ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda qattiq maishiy chiqindilar bilan bog‘liq jiddiy vaziyatni yanada keskinlashtiradi. Joriy asrda qattiq maishiy chiqindilar deyarli ikki baravar ko‘paydi va 2010 yilda yiliga 1,3 milliard tonnaga yetdi. 2025 yilga kelib ular qattiq maishiy chiqindilardan sotilishi mumkin bo‘lganlari tanlanib, yiliga 2,5 milliard tonnaga yetkazilishi kutilmoqda. Go‘sht sanoatining katta hajmdagi tez buziladigan chiqindilarining mavjudligi ularning inson salomatligi uchun jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

Shu bilan bir qatorda go‘sht sanoati ham boshqa chiqindilar bilan bir xilda teri mahsulotlarini boshqarish, marketingi uchun ham qancha mablag‘ sarflashi kerakligini o‘ylab ko‘rishi kerak, bu esa o‘z navbatida tobora qimmatga tushadigan biznesga aylanib bormoqda.

Masalan, Buyuk Britaniya 2014 yil aprel oyidan boshlab har bir tonna chiqindi uchun 80 funt sterling miqdorida poligon solig‘ini joriy qilishi kerak, bu 2012 yilga nisbatan 25 foizga ko‘pdir. Bu sur’atda go‘sht kompaniyalariga qo‘srimcha mahsulotni jo‘natishdan yoki mehnat xarajatlaridan oldin chiqindixonaga tashlash yiliga 1 milliard dollardan ko‘proqqa tushadi. Bu xarajat bevosita iste‘molchilarga zimmasiga o‘tib, go‘shtni qimmatroq va arzonroq qilish ehtimoli mavjud.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Teri sanoati, go'sht sanoati va umuman jamiyat uchun qo'lda chiqindilarini yig'ish va ulardan poyabzal, aksessuarlar, kiyim-kechak va qoplamlalar uchun charm tayyorlash orqali katta xizmat ko'rsatishi aniq. Charm, mo'yna korxonalari va tayyor charm mahsulotlarini sotuvchi brendlар charm sanoati barqarorligi haqidagi savollar oldida o'z mijozlariga buni doimo tushuntirishi eslatishi maqsadga muvofiqdir.

Terini qayta ishlash sanoati xom ashyoning ishonchli ta'minotiga to'liq bog'liq. Teri sanoati bo'lmasa, fermerlar, go'sht kompaniyalari va jamiyat (shu jumladan, yer yuzidagi eng moddiy ta'minotsiz odamlar) jiddiy muammolarga duch kelishadi. Ushbu qo'shimcha mahsulotni isrof qilish moliyaviy, ijtimoiy va ekologik sabablarga ko'ra yomon tanlov bo'ladi.

Dunyoda ko'plab iste'molchilar o'ylagandan ko'ra ko'proq qoramol, qo'y va echki bor. Dunyo bo'ylab, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda go'sht va sutga talab kuchli va o'sib bormoqda. Go'sht va chorvachilik tarmoqlari jahon iqtisodiyotining muhim va daromadli qismlari hisoblanadi (chunki go'sht va sut pul degani). Go'sht sanoati foydalana olmaydigan chiqindi sifatidagi mahsulotdan charm (himoya, universal, mustahkam, havo o'tkazadigan, chirolyi va jozibador) materiali tayyorlash ko'pchilik insoniyatning fikriga ko'ra, bu bilan kurashishning eng yaxshi usuli hisoblanadi. Bu hayvonot olamiga qiymat qo'shadi, ish o'rirlari va boylik yaratadi va butun dunyodagi odamlarning hayotini yanada yaxshilaydi.

Har holda, bir nechta alternativla ham mavjud. Ayni kunlarda chiqindixonalar tez to'lib, qimmatlashib bormoqda. Ko'pgina hukumatlar chiqindixonalar uchun soliqni keskin oshirmoqchi va ba'zilari, masalan, Germaniya federal hukumati qattiq chiqindilarning aksariyat turlarini poligonlar saqlash taqiqlagan.

Buyuk Britaniyada standart poligon soliq stavkalari 2020 yil aprel oyida tashlab ketilgan materialning bir tonnasi uchun 94,15 funt sterlinggacha ko'tarilib, bu sakkiz yil ichida 47 foizga o'sdi. Rasmiylar eski materiallardan yangi foydalananishni rag'batlantirishni xohlashlarini aniq ta'kidlamoqdalar; Qadim zamonlardan beri odamlarga ma'lum bo'lganidek, buning uchun tashlab yuboriladigan terilardan charm tayyorlash ko'ra yaxshiroq yo'l yo'q.

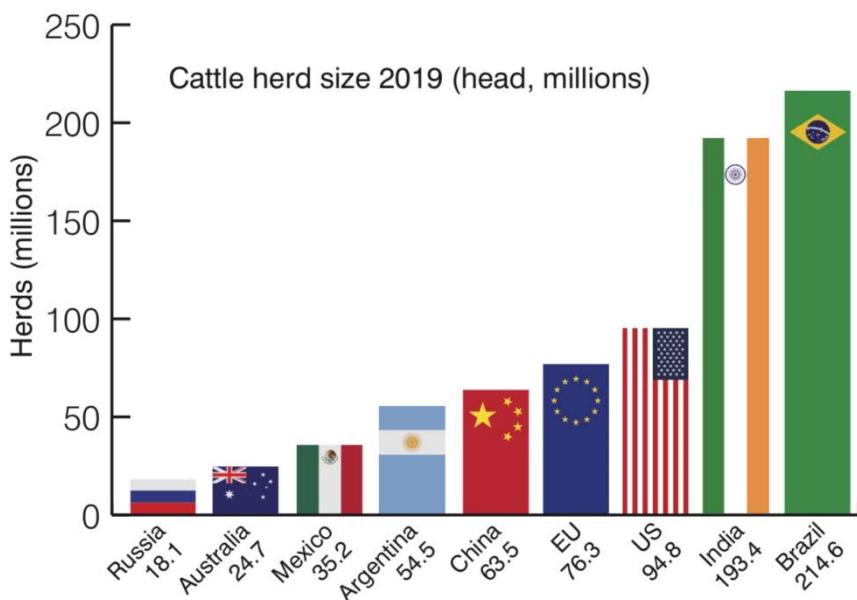
Zero, jahon go‘sht sanoati ortida hosil bo‘layotgan teri xom-ashyolari hajmi juda beqiyosdir.

6. 2021 yil statistikasi va chiqindilar hajmi

Statistika 2021

Faqat qoramol, qo‘y va echkilarni hisobga olsak (ko‘p go‘sht va terisini oladigan hayvonlar), mazkur ma’lumotlao podalar soni va so‘yish darajasi bo‘yicha eng so‘nggi statistik ma’lumotlardir.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti (FAO) ma’lumotlariga ko‘ra, 2021 yilda Alentejandan Shinjongacha bo‘lgan barcha zotli qoramollar soni 1,57 milliard boshni tashkil etdi. Unda qoramollar soni eng ko‘p bo‘lgan davlatlar ro‘yxati keltirilgan: Braziliya 214,6 million bosh, Hindiston 193,4 million bosh, AQSH 94,8 million bosh, Yevropa Ittifoqining 27 mamlakati jami 76,3 million bosh, Xitoy 63,5 million bosh va EfiopiY. 63,3 million bosh. (rasm).

FAO ma’lumotlariga asoslanib, tashkilot 2021 yilda global echki podasi hajmini 1,23 milliard bosh, qo‘ylar soni esa 1,4 milliard boshni tashkil etgan.

Endi fermerlar va go‘sht ishlab chiqaruvchi korxonalar o‘z podalaridan so‘yish sexiga jo‘natganda har yili qancha teri ishlab chiqarayotgani, go‘shtga bo‘lgan ehtiyojni qondirish va chorva mollarini boshqarish uchun nimalar qilayotgani bilan qiziqamiz.

Qoramol terisiga kelsak, 2021 yilda jami 341,1 mln. echki terisi uchun 648,2 mln., qo‘y terisi uchun 730 mln. tashkil etgan.

FAO ushbu materialning og‘irligi, vaznini ham belgilaydi va xamda nazorat etadi. Uning ko‘rsatkichlari 9,1 million tonna qoramol terisi, 1,7 million tonna echki va 2,3 million tonna qo‘y terisini tashkil etadi, bu esa charm ishlab chiqaruvchilariga terini qayta ishlashdan jami o‘rtacha 13,1 million qo‘srimcha mahsulot beradi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

Biz bilamizki, bu xom-ashyolarning hammasi ham so'yish joylaridan kushxonalaridan ko'nchilik zavodlariga to'g'ridan-to'g'ri yetib bormaydi. Amerika teri va charm sanoati Kengashi (LHCA) ma'lumotlariga ko'ra, 2021 yilda AQSH chorvachilik sanoati tomonidan ishlab chiqarilgan 5,5 million teri 2021 yilda qiymat zanjiriga kirmagan. Bu ko'rsatkich o'sha yili AQShning go'sht va chorvachilik sanoati tomonidan ishlab chiqarilgan umumiyligi terining taxminan 16% ni tashkil qiladi. LHCA Amerika Qo'shma Shtatlari Qishloq xo'jaligi Departamenti (USDA) va Qo'shma Shtatlar aholini ro'yxatga olish byurosining ommaviy ma'lumotlariga asoslanib, tashlab yuborilgan terilar sonini 5,5 millionga baholaydi. So'yish ma'lumotlari (2021 yilda taxminan 33 million qoramol) USDA tomonidan muntazam ravishda e'lon qilinadi va keng tarqatiladi (leatherbiz ushbu raqamlarni har juma kuni chiqaradi).

Keyin LHCA ushbu ma'lumotlarni o'zining "Ho'l tuz" va "Wet-Blu" eksport ma'lumotlarini, har oy chiqaradigan ikki asosiy jamoat AQSH bojxona va manbalaridan foydalangan holda solishtirdi: 2019 yil uchun umumiyligi ko'rsatkich 23,6 million terini tashkil etdi. Keyin u AQShda ichki iste'mol qilingan terilar miqdorini o'tgan yillardagi o'rtacha hisobda hisoblab chiqdi va AQShda mahalliy va xalqaro teri ishlab chiqarishga kirgan terilarning umumiyligi soni 27,5 millionni tashkil etib, 5,5 million teri yetishmayotgan degan xulosaga keldi.

2022 yil oxirida LHCA chiqindilarga ketadigan terilar teri ishlab chiqarish uchun materiallarni qayta ishlashda ko'nchilik korxonalari chiqaradigan issiqxona gazlari emissiyasini ko'proq chiqarishi mumkinligini aniqlash uchun global manzara qanday bo'lishi mumkinligini ko'rib chiqdi. Hisob-kitoblarga ko'ra, dunyodagi qoramol teri zahiralari 55% ishlab chiqarish zanjiriga, 45% esa chiqindi va isrofga ketadi, ammo bu raqamlar illyustrativ ekanligi aytildi.

FAO statistik ma'lumotlariga taalluqli ushbu illyustrativ raqamlarga asoslanib, 2021 yilda ko'nchilarga 187,5 million teri taqdim etilgan, 150 milliondan ortiq teri taqdim etilmagan deb taxmin qilish mumkin. Yana, illyustratsion maqsadlar uchun, agar barcha mamlakatlar Buyuk Britaniyadagi kabi bir xil poligon solig'i stavkasini oladigan bo'lsa, bu chiqindi terilarini poligonga joylashtirish narxi bir tonna uchun 94,15 funt sterlingni tashkil etishini hisoblashimiz mumkin, bu esa barcha chiqindi terilarini shu tarzda utilizatsiya qilishni anglatadi va bu raqam 385 million funt sterlingga tushdi. Agar chorvachilik va go'sht sanoatida ishlab chiqarilgan barcha terilar ushbu soliq stavkasi bo'lgan joylarga poligonga yuborilsa, soliq 1,23 milliard funt sterlingni tashkil qiladi. Ushbu ssenariyda, transport va boshqa xarajatlarni hisobga olmaganda, go'sht sanoati ishlab chiqarilgan terini poligonlarga tashlash uchun yiliga 1,7 milliard dollarga teng xarajatlar qilishi kerakligini anglatadi.

Vaziyatga ko'ra, tabiiyki, teri xom-ashyosi 1,7 milliard dollarga teng emas, lekin ko'nchilarning materialni sotib olishga va uni qayta ishslash uchun butun dunyo bo'ylab teri zavodlariga tashishga tayyorligi natijasida go'sht sanoati uchun

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

daromad keltiradi. Ko'nchilik korxonalari ushbu xom-ashyoga ega bo'lishdan manfaatdor ekanini hech kim inkor etmaydi, biroq go'sht sohasi ham ushbu qo'shimcha mahsulotdan daromad olish va uni utilizatsiya qilish tashvishi, ya'ni chiqindilar qutilib, foyda ko'rishi yaqqol ravshan.

2022 yilda LHCA atrof-muhit uchun foydalar maslahatlarni taklif etdi. U ommaga ma'lumotlarni ochiqlab o'rtacha og'irligi 25 kg bo'lgan har bir teri axlatga tashlansa, taxminan 22,25 kg CO₂ ekvivalent hosil mumkinligini hisoblab chiqdi.

Boshqa statistik ma'lumotlardan hamda charm sanoati assotsiatsiyalarining e'lon qilingan ishlab chiqarishni barqaror rivojlantirish hisobotlariga binoan eng samarali charm zavodi yuqoridagi xom-ashyolarni generatsiyalab, tayyor charm ishlab chiqarsa har bir dona charmga ga binoan 4,55 kg CO₂ ekvivalent mos kelishi hisoblab chiqilgan.

Chiqindilarning hajmi

Jahon banki tadqiqotiga ko'ra, 2019 yilda butun dunyo hamjamiyati bo'ylab jami 2,01 milliard tonna qattiq maishiy chiqindilarni ishlab chiqargan. Unda qayd etilishicha, aholi sonining o'sishi va tez sur'atlar bilan o'sib borayotgan urbanizatsiya bu ko'rsatkichning oshishidan dalolat beradi. Jahon banki 2050 yilga borib yiliga 3,4 milliard tonnani tashkil etishini taxmin qilmoqda. Hisobot butun dunyo bo'ylab hukumatlar va fuqarolarni qattiq maishiy chiqindilarga ta'sirini kamaytirish uchun choralar ko'rishga chaqirdi.

2019 yilda yuqori daromadli mamlakatlarda dunyo aholisining atigi 16 foizi istiqomat qilishiga qaramay, dunyo chiqindilarining 34 foizini birgalikda ishlab chiqargan. 2050 yilga kelib Sahroi Kabirdagi Afrika chiqindilari hozirgi darajasidan uch baravarga, Janubiy Osiyodagi chiqindilar esa ikki baravarga oshadi. "*Chiqindilarni noto'g'ri boshqarish inson salomatligi va atrof-muhitga zarar etkazadi va iqlim muammosini yanada kuchaytiradi*", dedi Jahon bankining Barqaror rivojlanish bo'yicha vitse-prezidenti Laura Tak. "*Afsuski, chiqindilarni noto'g'ri boshqarish ko'pincha jamiyatning eng kambag'al qatlamlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Resurslarimiz chiqindixonaga tushib qolmasligi uchun ularidan foydalanish va keyin ularni doimiy ravishda qayta ishslash va ishlatish kerak*".

Xulosa

Charm sanoati go'sht sanoati tomonidan ishlab chiqarilgan, ya'ni hosil qilgan terilarni olib, ularni tashlab yuborishdan saqlab, dunyoga muhim xizmat qiladi. Bu xom-ashyosiz charm sanoati davom eta olmaydi, lekin charm sanoatisiz dunyo bunday ikkilamchi mahsulotdan qutulishning xarajat va ijtimoiy va ekologik muammosini yengishning yangi yo'lini topish amri – mahol va o'z bu navbatida potensial qiymatini butunlay yo'qotish demakdir.

Yoki materialdan foydalanamiz yoki uni yo'qotishdir. Agar fermerlar qoramol, qo'y va echki boqishda, go'sht yetkazib beruvchilar mollarni so'yish uchun jo'natishda davom etar ekan, undan foydalanmaslikka qaror qilsak, biz og'ir narx to'lashimiz kerak bo'ladi.

MUVAFFAQIYAT KAFOLATI

7. Yuya mo'ynali kiyimlarning jonli efiri

So'nggi yillarda Yuyaning xarakterli mo'yna sanoati blok iqtisodiyotidan zamonaviy sanoat klasteriga aylantirildi va rivojlandi, bu mo'yna iqtisodiyotining barqaror, sog'lom va jadal rivojlanishini ko'rsatdi. Yuyao Fur asosan norka kiyimlarini ishlab chiqaradi va sotadi. 2021 yil oxiriga kelib, Yuyao Langxia 1580 dan ortiq mo'yna ishlab chiqarish va ekspluatatsiya fermalariga ega bo'lib, 2021 yilda sotuvlar 4,5 milliard yuanga yetdi. Mo'ynali kiyimlar sanoatining rivojlanishi uchinchi darajali sanoatning jadal rivojlanishiga olib keldi va 20 mingdan ortiq odamni bevosita ish bilan ta'minladi va mahalliy iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Jonli efir mo'ynali xona Gan Pingqin (Gan Pinsinya) kuchli nazorat ostida olib borildi.

2021-yilda Ganpinqin 10 000 dan ortiq norka kiyimlarini, shu jumladan 8 000 dan ortig'ini elektron tijorat orqali sotdi. Unda 20 kishidan iborat ikkita dizayn guruhi, 30 kishidan iborat elektron tijorat guruhlari, 3 ta Taobao jonli efir tizimi va 9 ta guruh, 50 ta ishlab chiqarish zavodi, 119 ta kooperativ bo'linmalari mavjud. Butun mamlakat bo'ylab va hatto Janubiy Koreya, AQSH, Buyuk Britaniya, Singapur, Avstriya, Avstraliya va boshqa mamlakatlarda, shuningdek, Xitoyning Gonkong, Makao va Tayvan mintaqalarida iste'molchilar mavjuddir.

Agar uning muvaffaqiyati siri haqida gapiradigan bo'lsak, bu uning bozorni chuqur anglashi, mardonavor harakati, eng muhimi, hukumat va savdo palatalarining kuchli qo'llab-quvvatlashi va yordami bilan ajralmasdir.

8. Jonli efirda mo'yna salohiyati

2013 yilda ota-onasidan besh yil davomida "estafeta" ni o'z zimmasiga olgan Gan Pingqin mo'ynali kiyimlarni sotishda kuchli raqiblarga duch keldi: uslublar juda bir xil bo'lgani uchun gomogenizatsiya raqobati juda shiddatli bo'lib, natijada juda kam daromad va jiddiy orqada qolishga olib keldi, shuning uchun u faol ravishda yangi mahsulotlarni ishlab chiqdi.

“Biroq, yangi mahsulot ishlab chiqish ham tayyoqning ikki uchi bor demakdir. Gan Pingqinning aytishicha, 2013 va 2015 yillar oraliq‘ida ular ishlab chiqqan ba’zi mahsulotlar sotish uchun yaxshi, juda ilg‘or bo‘lgan va ular bilan keyinchalik faqat zararga yurishi mumkin edi. "Endigi qadam yangi kiyim uchta predmetdan tayyorlanib xarajat maksimal darajada nazorat qilindi". Bir necha yillik tadqiqot va amaliyot Gan Pingqinni mahsulot innovatsiyasiga ko‘proq ishonch hosil qildi. Hozirda kompaniya har yili kamida 500 ta yangi uslubni chiqaradi. Yillik ishlab chiqarish 5000 dona bo‘lsa, bitta uslubda faqat 10 dona kiyim ishlab chiqarildi. “Bu iste’ molchilarga ko‘proq mos keladi va dolzarb”, deydi Gan Pingqin. “Oldingi uslub ikki-uch yil sotilgan va endi bir oy ichida o‘nlab uslublar sotiladi” deb ta’kidlaydi.

Yangi model faqat bir oy davomida mavjud bo‘ladi! Bu juda qisqa vaqt. Bunday vaziyatga duch kelgan Gan Pingqin savdoning ham eniga, ham bo‘yiga kengaytirishni o‘yladi ham o‘yladi.

2017 yilning qishida maqola muallifini do‘sti Gan Pingqin bilan tanishtirish va elektron tijoratning jonli efirini ko‘rish uchun Xanchjouga boradi. Shunda mezbon Gan Pingqin jonli efir xonasiga tovar olib kelib bir kechani o‘zidayoq 3000 donadan ortiq mo‘ynali nappa va dubl nappa kiyim-kechaklarni sotadi va har kun shu ahvol davom etgan. ikki yoqlama jun va mo‘ynali kiyimlarni sotishi mumkin edi va har kuni shunday edi.

Gan Pingqin va uning rafiqasi Chen Jingjing (Chen Jingjing) va qarindoshi, jami uch kishi navbat bilan boshlovchilik qildilar. Muxlislar oz bo‘lsa-da, ular ertalab soat 10 dan kechki 20:00 gacha jonli efirda, ishonchga to‘la, 10 soat uzlusiz ishladilar.

“Har doim baland poshnali tuflilarda turish va yurish, gaplashayotganda qayta-qayta og‘ir mo‘ynali kiyimlarni kiyish va yechish jismoniy kuch va ovoz uchun ajoyib sinovdir”, deydi allaqachon internetda mashhur bo‘lgan Chen Jingjing jonli efirda. Taqdimotchi doimiy ravishda muxlislar talabiga ko‘ra turli uslubdagi kiyimlarni sinab ko‘rishi, shuningdek, mato, mahorat, o‘lcham va boshqa ma‘lumotlar bilan batafsil tanishtirishi, savollarga javob berishi kerak. Asta-sekin muxlislar raqamlar soni o‘nlab va yuzlabgacha o‘sdi. Faqatgina 12-kuni ular birinchi mo‘ynalarini sotdilar va bu kun 2018 yil 12 avgust edi.

Ikki kundan keyin Gan Pingqin ma’noda birinchi buyurtmani oldi. Shunday qilib, xaridorning nomi, kiyim uslubi va bu buyurtmaning rangi bugungi kungacha aniq eslab qolindi. Xuddi shu oyda Gan Pingqin jonli ravishda 30 ga yaqin mo‘ynali kiyimlarni sotdi. 2019 yil bahor festivali oldidan kompaniya 10 000 dan ortiq mo‘ynali kiyimlarni jonli ravishda sotdi.

Fabrikaning so‘nggi mo‘yna mahsulotlari haqida eshitish uchun butun mamlakat bo‘ylab minglab muxlislar bilan jonli efirda tanishishdi. "Haftalik savdo hajmi bir yildagi ba’zi oflays do‘konlarga qaraganda yuqori", deydi Gan Pingqin, shu sababli kompaniya boshqa joylarda joylashgan barcha oflays do‘konlarni ketma-ket yopdi va hozircha faqat Xitoydagilarini saqlab qoldi.

Fur City 1 1 jismoniy ulgurji do‘koni.

9. Yuyao mo'yna sanoati jonli efir effektining yangi darajasi

Jonli sotish oddiy oddiy holat ko'rinishi mumkin, ammo bu aslida yuqori professional texnik faoliyat va to'liq elektron tijorat zanjiri. Bundan tashqari, qadoqlash, jo'natish, sotishdan keyingi xizmat ko'rsatish va hokazolarda yoritish, ovoz effektlari, shovqin, maydon, studiya nazorati va boshqalar kabi tafsilotlar mavjud. Juda ko'p turli xil murojaatlar mavjud bo'lganligi sababli, ko'plab ishlab chiqaruvchilarning ko'pincha hafsalasi pir bo'ladi.

Gan Pingqin ning Fur Broadcast Studio nominatsiyada birinchi uchlikdan joy olgan bo'lsa-da, u nafaqat o'z manfaatlarini hisobga oladi, balki jonli efir studiyasidan olingan buyurtmalarni birinchi navbatda Yuyao dagi boshqa mo'yna kompaniyalariga beradi. 130 dan korxonalarda studiyalar tashkil etib, ularni kiyim-kechak bilan ta'minlaydi, bu esa Yuyao mo'ynali kiyimlar bozorini yanada faollashtirdi.

Gan Pingqin va uning rafiqasi Chen Jingjing amaliy tajribalari asosida ko'plab tarmoqlarni tashkil etishini hamkasblariga o'rgatishgan. Ularning rahbarligi ostida ko'plab Fur City korxonalarini jonli translyatsiyalar bilan bog'lanish, o'zgartirish va yangilash uchun tashabbus ko'rsatdilar, yana bir qancha savdo kanallarini ochdilar. Ular Yuyao mo'ynali kiyimlari savdo-sanoat palatasining boshqa a'zo kompaniyalariga o'rganilgan tajriba va saboqlarni o'rgatdilar va Yuyao mo'yna sanoatining jadal rivojlanishiga ulkan hissa qo'shdilar. Hozirda ular rahbarligida 30 dan ortiq jonli translyatsiya kompaniyalari rivojlanmoqda.

Endi, Yuyaoning mo'yna sanoati bazasida, deyarli har bir xonadon, ayniqsa do'kondor, fabrika oldidagi do'konda jonli taqdimotlar qilish va eshittirish platformasiga ega bo'lib va uning orqasida mahalliy mo'yna korxonasiga aylandi.

Ayni mahalda Gan Pingqinning jonli efir jamoasi jami 10 kishidan iborat bo'lib, Taobao Live da jami 140 000 obunachiga ega 3 ta jonli efir studiyasini ochgan. Shu bilan birga, atrofdagi 60 dan ortiq mo'ynani qayta ishlash xonadonlari Ganpinqinga jonli efirni ishonib topshirgan. Hozirgi vaqtida kompaniyaning jonli translyatsiya efir maydoni savdosи Taobao Live ning import qilingan norka teri kiyim-kechaklar segmentida birinchi o'rinda turadi.

10. Korxonalar uchun kafolat

Zamon bilan hamnafas bo'lish zamonomizning o'ziga xos xususiyati. Hozirda Yuyao China Fur City tovarlarni onlayn sotish odatiy holga aylandi va buning sababi hukumatning kuchli qo'llab-quvvatlashi, yordami va savdo-sanoat palatasi siyosatidan ajralmasdir.

Vaziyatning rivojlanishiga javoban, Savdo palatasi a'zo kompaniyalarni onlayn treningda bepul ishtirop etish uchun chaqirdi. Ular kompaniyalarga amaliy yordam berish uchun Xanchjou, Haining va boshqa joylardan taniqli internet yulduzlarini yolladilar. Ammo kompaniyaning ko'plab a'zolari dastlab buni keraksiz deb o'ylashdi.

Shu bilan birga, Yuyao shahar hukumati va Savdo palatasi mo'ynali shahar resurslarini yanada rivojlantirish, Yuyao Fur uchun turli platformalar qurdi va

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Yuyao China Fur City sanoat parkini tashkil etdi. Bu ko'proq mo'yna ishlab chiqaruvchilarga boshqa savdo kanallarini ochish, o'z mahsulotlarini boyitish imkonini berdi. Bu o'z marketingini modellariga ega bo'lishiga va umumiy rivojlanishga erishiiga munosib xizmat qildi.

Ma'lum bo'lishicha, Xitoyning mo'yna shahri va Mo'ynali kiyimlardan savdo-sanoat palatasi atrofida hukumat idoralari kichik va mikro korxonalar uchun davlat xizmatlari platformasini, brend konsalting stansiyasini qurgan va kichik va mikro korxonalarini sanoat va sanoat korxonalarini bilan ta'minlash uchun ikki tomonlama ta'sis bazasini ochgan. Tijorat ro'yxatidan o'tkazish, onlayn ta'lim, moliyaviy xizmatlar va boshqalar xizmatini yo'lga qo'ygan Shu bilan birga, Langxia mo'yna sanoatining mashhurligi va ta'sirini yanada oshirish uchun Langxia Street mo'ynali kiyimlar festivali, mo'yna buyurtma ko'rgazmasi va boshqa resurslarni birlashtirdi, Xitoy (Yuyao) xalqaro mo'yna moda ko'rgazmasini diqqat bilan tashkil etdi va o'tkazdi va ajoyib natijalarga erishdi.

Manbaa: "Pekin charm'i", Muallif: Li Shubo Tu / Chjan Hui. 03.11.2022

2-MA'RUZA: CHARM SANOATINING O'SISHI. VEGANLAR JAMIYATI. CHARM DNKSINI KUZATISH.

Reja

- 1. Charm sanoati barqaror faoliyatining turg'unligi**
- 2. Ko'nchilik korxonalariga buyurtmalarning miqdori yetarli emasligi**
- 3. Charm-mo'yna sanoatning o'sish nuqtasini rivojlantirishda avtomobil savdosini ortshi**
- 4. HS Footwear poyabzalining bankrotligi**
- 5. Charm-mo'yna i sanoatining rivojlanish qonuniyatlarini shakllantiruvchi ichki va tashqi murakkab muhit**
- 6. Veganlarning yangi tekshirish dasturi**
- 7. Vegan tekshiruvining afzalliklari**
- 8. Sinov va tekshirish tizimlari**
- 9. Sinov va tekshirish xizmatlari**
- 10. Charm ta'minoti zanjirida DNK kuzatuvi**
- 11. Charm buyumlarini soxtaliklardan himoya qilish**
- 12. D NK xavfsizlik belgilari va yorliq (markirovka)lashning iaqsadi**
- 13. Charm va charm bo'lмаган materiallar aralashmasidan tayyorlangan mahsulotlar uchun D NK teqlarini qo'llash imkoniyatlari**
- 14. Murakkab global tarmoqda ishonchli kuzatuvni ta'minlash**
- 15. Yopiq siklli iqtisodiy xavf**

2022 yilning birinchi yarmida turli qiyinchiliklar va bosimlarning bir-biriga mos kelishiga, shuningdek, doimiy o'zgarib turadigan ichki va tashqi sharoitlarga duch kelgan Xitoyning charm sanoati barqaorolikni ko'rsatishda davom etdi. Milliy statistika byurosi tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlarga ko'ra, yanvar-iyun oylarida milliy charm sanoati 522,13 milliard yuanga sotishdan tushgan daromadni yakunladi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 6,9% ga ko'p; Yanvar-iyul

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

oylarida mamlakat charm sanoatining Su Chaoying (Su Chaoying) eksporti o'sishda davom etdi, jami eksport hajmi 60,57 milliard AQSH dollarini tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 29,6 foizga o'sdi.

1. Charm sanoati barqaror faoliyatining turg'unligi

2022 yil iyun oyidan boshlab Xitoyning charm sanoatining iqtisodiy o'sishi va samaradorligi pasayishda davom etdi. Ular orasida yanvar-iyun oylarida savdo tushumining o'sish sur'ati o'tgan yilning shu davriga nisbatan 2,4 foiz punktga past bo'ldi. Yanvardan maygacha yillik o'sish sur'ati va umumiyl foyda 23,84 milliard yuanni tashkil etdi, bu yiliga 1,0% ga kamaydi. Ikki asosiy sanoat, charm va poybzal uchun sotishdan tushgan daromad va umumiyl foyda sekinlashdi va sezilarli darajada kamaydi. Jahon global xalqaro charm sanoatida ishlab chiqarish va sotish ham ko'proq noaniqlik va ko'plab muammolarga duch kelmoqda, ammo rivojlanish imkoniyatlari va makon hali ham mavjud, asosan quyidagi jihatlarda qayd etiladi.

Avgust oyi o'rtalarida Britaniyaning Leatherbiz.com veb-saytida e'lon qilingan bozor tahlili hisobotida joriy energiya va xom ashyo narxlari o'sib borayotgani, inflyatsiya yuqoriligicha qolayotgani va yakka xo'jaliklarining ixtiyorida bo'ladigan daromadlari pasayib borayotgani qayd etilgan. Ushbu omillar to'g'ridan to'g'ri yakuniy holatda bozorga o'tib ta'sir ko'rsatadi va bu to'g'ridan-to'g'ri iste'molchilarning sust iste'molching sababi bilan baholanmoqda.

Hisobotda ta'kidlanishicha, Yevropa va boshqa mamlakatlarning oxirgi iste'mol bozoridan, hashamatli tovarlar bundan mustasno bo'lib, ko'pchilik charm mahsulotlarining bozor savdosi juda sust qolmoqda. Savdo bozorida hashamatli tovarlarning yaxshi xaridorgirligi, asosan, ularning yuqori sifati va iste'molchilarga olib keladigan yaxshi tajriba bilan bog'liq. Oddiy charm mahsulotlarini sotishning qisqarishining sabablari ko'p, ammo bu hodisaning asosiy sabablari iste'molchi daromadining pasayishi, mahsulot narxining oshishi va inflyatsianing o'sishidandir. Yevropa bozorida iste'molchilar oziq-ovqat narxlariiga juda sezgir bo'lib, ularning iste'moli asosan asosiy ehtiyojlarga qaratilgan bo'lib, hozirgi haqiqiy ehtiyojlardan oshib ketadigan mahsulotlar uchun iste'molchilarning xarid qilish moyilligi tobora pasayib bormoqda.

Xitoyda iste'mol talabi ham zaif. Milliy statistika byurosining ma'lumotlariga ko'ra, joriy yilning iyul oyida iste'mol tovarlarining umumiyl chakana savdosi 3,587 milliard yuanga yetdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 2,7 foizga o'sdi va o'tgan oyga nisbatan 0,4 foiz punktga kamaydi. Yanvar-iyul oylarida iste'mol tovarlarning umumiyl chakana savdosi 24 630,2 milliard yuanni tashkil etdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 0,2 foizga kamaydi.

Joriy yilning iyul oyida kiyim-kechak, poyabzal va shlyapalar, igna va to'qimachilik chakana savdosi 96,4 milliard yuanni tashkil etdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 0,8 foizga o'sdi va o'tgan oyga nisbatan 19,53 foizga kamaydi. Yanvar-iyul oylarida jami chakana savdo hajmi 723,9 milliard yuanni tashkil etdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 5,6 foizga kamaydi. Joriy yilning birinchi yarmida Xitoyda aholi jon boshiga iste'mol xarajatlari yiliga 2,5 foizga o'sdi, bu jon boshiga ixtiyoriy daromadning yillik o'sish sur'ati 4,7 foizdan sust. Zaif iste'mol talabi barcha charm sanoati barqarorligiga bevosita putur yetkazdi.

2. Ko‘nchilik korxonalariga buyurtmalarning miqdori yetarli emasligi

Jahon bozorida, xususan Yevropada charm buyumlarga ehtiyojning kamayishi sabablaridan biri korxonalarda buyumlar zahirasini ortishi, yakka iste’molchilarni mahsulotlarni sust qilish yoki uning yetishmasligi asos qilib ko‘rsatilmoqda.

Leatherbiz.com ning bozorlar tahlili hisoboti shuni ko‘rsatadiki, joriy yil boshida epidemiyaning xalqaro bozorga ta’siri asta-sekin pasayganida, Yevropadagi ko‘plab chakana sotuvchilar bu yil xaridlarini ko‘paytirishni rejalashtira boshladilar. Ba’zi riteylerlar joriy yil oxirigacha o‘tgan yilga nisbatan charm mahsulotlari savdosining ikki raqamiga o‘sishini kutmoqdalar, shuning uchun ular joriy yilning birinchi choragidayoq teri sotib olishni rejalashtirib uni ko‘paytirishni boshladilar.

Ammo Rossiya-Ukraina mojarosining boshlanishi bu rejalarni anchagina buzdi.

Ukraina bozorida ko‘plab zarur bo‘lmagan tovarlar, shu jumladan charm buyumlar savdosi 20 foizga kamaydi. Bu shuni anglatadiki, agar brend egasi 10% ko‘proq charm buyumlarga buyurtma bersa, lekin 20% kamroq charm buyumlar sotsa, natijada pul bog‘lanadi va inventarning katta o‘sishi bo‘ladi. Shu sababli, ko‘nchilik korxonalarining dolzarb vazifasi inventarni hazm qilishdir, bu teri buyurtmalarining qisqarishiga olib keladi, bu esa terini ishlab chiqarishga bevosita ta’sir qiladi.

3. Charm-mo‘yna sanoatning o‘sish nuqtasini rivojlantirishda avtomobil savdosini ortshi

Charm buyumlari bozorining sust sotilishi bilan solishtirilganida, avtomobil iste’mol bozori nisbatan faol. Ichki bozorni misol tariqasida oladigan bo‘lsak, xarid solig‘ining ikki baravar kamayishi va iste’mol siyosatining doimiy rag‘batlantirilishi tufayli joriy yilning iyul oyida Xitoyda shu yil yengil avtomobillar ishlab chiqarish va sotish o‘tgan yilning shu davriga nisbatan eng yuqori ko‘rsatkichga erishdi.

Xitoy avtomobil ishlab chiqaruvchilar assotsiatsiyasi tomonidan e’lon qilingan ma’lumotlarga ko‘ra, joriy yilning iyul oyida Xitoyda avtomobil ishlab chiqarish va sotish mos ravishda 2,455 million va 2,42 millionni tashkil etdi, bu o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 31,5 foizga va 29,7 foizga o‘sdi. Ularning orasida yangi energiya vositalarini ishlab chiqarish va sotish mos ravishda 617 ming dona va 593 ming donani tashkil etdi, bu o‘tgan yilga nisbatan 120 foizga ko‘pdir. Yillik avtomobillar sotuvi 6 million donaga yetishi kutilmoqda, bu 2021 yilda avtomobillar sotuvidan ikki baravar ko‘p, bu shubhasiz avtomobil charmlarini bu yil Xitoyning charm sanoatining asosiy o‘sish nuqtalaridan biriga aylanishiga yordam beradi.

4. HS Footwear poyabzalining bankrotligi

Poyafzal ishlab chiqaruvchi HS Footwear GmbH korxonasi Osnabryukdagи vakolatli mahalliy sudga standart to‘lovga layoqatsizligi to‘g‘risidagi ish yuritishni ochish uchun murojaat qildi. Keyin sud advokatlik firmasining rahbari doktor Malte Kester ishni vaqtinchalik to‘lovga qodir bo‘lmagan vakili etib tayinlandi. Hozirda firmaning istiqbollarini o‘rganmoqda.

HS Footwear GmbH Osnabryuckdagi Hamm guruhiga kiradi va Scotch & Soda litsenziyasi ostida poyabzal ishlab chiqaradi va sotadi. Yaqinda HS Footwear GmbH yiliga 13 million yevro atrofida mahsulot ishlab chiqargan va sotgan. Bunga moliyaviy qiyinchiliklar fonida pandemiya oqibatlari, poybzal segmentida doimiy ravishda sotib olishni istamaslik bilan bog'liq og'ir bozor konyunkturasi, shuningdek, inflyatsiya va energiya narxlarining so'nggi paytlarda keskin o'sishi sabab bo'ldi. HS Footwear GmbH kompaniyasining bankrotligi Hamm guruhining boshqa kompaniyalariga ta'sir qilmadi.

Faqatgina may oyida Hamm Group tarkibiga kiruvchi va Camel Active brendi uchun litsenziyaga ega bo'lган HS Footwear GmbH bankrotlik to'g'risida ariza berdi va o'z faoliyatini to'xtatdi.

Zero guruhini davom ettirish va qayta qurish Willmerköster yuridik firmasining moda va to'qimachilik sohasidagi eng mashhur jarayonlaridan biri edi.

5. Charm-mo'yna i sanoatining rivojlanish qonuniyatlarini shakllantiruvchi ichki va tashqi murakkab muhit

Umuman olganda, charm-mo'yna i sanoati Xitoy ham duch kelayotgan ichki va tashqi muhit yanada murakkab va keskinlashdi, noaniqlik yanada oshdi va iqtisodiy tiklanish uchun asos hali barqaror emas, bularning barchasi Xitoyning barqaror rivojlanishi uchun muammolarni keltirib chiqardi.

Xalqaro bozor nuqtai nazaridan ham jahon iqtisodiyotining o'sish sur'ati sezilarli darajada sekinlashdi, inflyatsiya darajasi esa o'sishda davom etdi. Iyun oyida AQSH iste'mol indeksi yiliga 9,1% ga o'sdi, bu so'nggi 40 yildagi eng yuqori ko'rsatkichdir, Yevrozona iste'mol narxlari indeksi yiliga rekord darajada 8,6% ga o'sdi, Jahon banki yaqinda joriy yilgi global iqtisodiy o'sish prognozini yanvar oyidagi prognozidan 1,2 foiz darajaga kamaytirib, 2,9 foizga tushirdi. Jahon iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishi xalqaro bozordagi talabga bevosita ta'sir ko'rsatadi, bu esa Xitoy mahsulotlari, jumladan, charm mahsulotlari eksportini kengaytirishga salbiy ta'sir ko'rsatdi.

Ichki rivojlanish nuqtai nazaridan iqtisodiyotning barqaror tiklanishi va barqaror rivojlanishi uchugn yangi muammolarga duch kelmoqda.

Asosan iste'mol talabining yetarli emasligida namoyon bo'ladi;

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

-kichik, o'rta va mikro korxonalarini ishlab chiqarish va ulardan foydalanish hali ham qiyinligi;

-energiya va xomashyo xarajatlarining oshishi, mehnat xarajatlari va buyurtmalarning yetarli emasligi sababli kompaniyalarining rentabelligi pasayishi;

-eksportni kengaytirish uchun maydoning qiskarishi;

-ishlab chiqarish xarajatlari yanada ortishdir.

Charm sanoatida energiya va mehnat narxlari o'sishda davom etar ekan, tayyor charm narxi shunga mos ravishda oshishi kutilmoqda; shu bilan birga, iste'molchilarining narxlarga nisbatan sezgirlingi va eng zarur mahsulotlarga kamroq tayyor bo'lishi asosiy iste'mol bozoriga aylandi, bu esa o'z navbatida charm mahsulotlarini sotishga yanada salbiy ta'sir qiladi.

Shu nuqtai nazardan, barqaror mavqeni saqlab qolish va korxona ko'laminis mos ravishda qisqartirish kelajakda ko'plab charm korxonalarining asosiy strategiyasiga aylanishi mumkin.

Qiyinchiliklarga qaramay, yuqori darajada barqaror sanoatni rivojlantirish modelini yaratish maqsadida charm sanoati, boshqaruvda internetni qo'llashni tezlashtirmoqda, ishlab chiqarishni raqamli va intellektualga aylantirishni rag'batlantirmoqda va texnologiya, tadqiqot va ishlanmalar, mahsulot sifati va korxona boshqaruvini yaxshilash va texnologiya vositalaridan foydalanish ustida shiddat ishlamoqda..

Xitoyning charm sanoati integratsiyalashgan usul va doimiy o'zgaruvchan

bozor muhitida sinovlar va qiyinchiliklarni boshidan kechirib, rivojlanishga juda chidamli va hozirgi paytda duch kelayotgan qiyinchiliklar va tashabbuslarni yengishga, barqaror, sog'lom va barqaror rivojlanishni ta'minlashga to'liq qodir bo'lgan yuqori bozorga yo'naltirilgan sanoatdir.

Manbaa: Pekin charmi. Su Chaoying. 03.11. 2022

VEGANLAR JAMIYATI

- The Vegan Society (Vegan jamiyatining birinchi xabarnomasida aytilishicha, uning atigi 25 a'zosi bshlgan.

- Vegan brendi 1990 yilda korxonalarga o'z mahsulotlarini The Vegan Society tomonidan o'rnatilgan haqiqiy xalqaro vegetarian standartlariga mos ravishda namoyish qilishda yordam berish uchun taqdim etilgan. Bugungi kunda

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

dunyo bo'ylab 2500 dan ortiq kompaniyaning 63 000 dan ortiq mahsuloti, jumladan 25 000 ta kosmetika va gigiyena vositalari, 18 000 ta oziq-ovqat va ichimliklar mahsulotlari ro'yxatga olingan.

6. Veganlarning yangi tekshirish dasturi

- Faqat 2021 yilda Vegan jamiyati 16 439 ta Vegan brendi mahsulotlarini ro'yxatdan o'tkazdi. Mahsulotlarining 82% dan ortig'i so'nggi besh yil ichida ro'yxatga olingan.
- Vegan brendi dunyoning 87 mamlakatida mavjud bo'lib, ro'yxatdan o'tgan mahsulotlarning 50% dan ortig'i Buyuk Britaniyadan tashqarida joylashgan kompaniyalar tomonidan ishlab chiqariladi.

Flora, Alpro, Asda, Aldi, LUSH, Mars, Costa Coffee, Nestle, New Look va Burger King, kabi kompaniyalarning mahsulotlari Vegan sifatida yorliqlanadi.

Vegan Verification (Vegan tekshiruvi) - bu Eurofins | Chem-MAP kompaniyasining innovatsion dasturi materiallar va komponentlarning xavf-xatarlarini baholaydigan va hayvonlar yoki qo'shimcha mahsulotlardan foydalanilganligini aniqlash uchun kimyoviy va material sinovlarini o'tkazadi.

7. Vegan tekshiruvining afzalliklari

- Mahsulotlar/materiallar ishlab chiqarishda ishlataladigan har qanday kimyoviy moddalar hayvonlardan kelib chiqmasligini ta'minlash;
- DNK testi bilan qo'llab-quvvatlanadigan mustaqil uchinchi tomon tekshiruvi va sertifikatlash jarayoni;
- Teri, patlar va mo'yna kabi hayvonlardan olingan materiallardan tashqari vegan materiallar uchun kimyoviy boshqaruv tizimlarini ishlab chiqish;
- Brendlar va chakana sotuvchilarni mahsulotlarni "hayvonlardan xoli" va "veganlarga do'st" deb reklama qilishda qo'llab-quvvatlash;
- Ishlab chiqaruvchilar, brendlar va chakana sotuvchilarni o'qitish va xabardor qilish
- Vegan nazorat belgisi va Vegan jamiyatining savdo belgisidan foydalanish

Mashhur brendlarning vegan tekshiruviga qiziqishi

Aholining o'sib borayotgan qismi vegetarian turmush tarziga o'tmoqda.

Vegan jamiyati ma'lumotlariga ko'ra, 2019 yilda Buyuk Britaniyada o'zini "vegetarian" deb hisoblagan 600 000 ga yaqin odam bo'lgan va 2014 yildan beri ularning soni to'rt baravar ko'paygan. Hozirda taxminan 30,5 million vegetarian borligini taxmin qildi (bu raqam bir nechta mamlakatlar, jumladan, Xitoy, Rossiya va Vyetnam ma'lumotlarini o'z ichiga olmaydi).

Ushbu o'sish vegan mahsulotlar va vegan muqobil materiallarga talabning oshishiga olib keldi.

Turli odamlar vegetarianlar deb hisoblagan narsalarga turli qoidalarni qo'llashlari mumkin, shuning uchun yagona, umume'tirof etilgan ta'rifni topish qiyin. Buning o'rniga, odamlar turli xil ta'riflar bo'yicha o'z tanlovlарini qilishga moyildirlar va vegetarian bo'lgan yoki bo'limgan maxsus amaliyotlar haqida

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

kamdan-kam hollarda to'liq rozi bo'lishadi. Vegetarian materiallar nima ekanliginiba'zan aniqlash qiyin bo'lsa-da, bu narsaning "hayvonlardan xoli" ekanligi va u "nol hayvonlarning qo'shimcha mahsuloti" dan foydalanilmasligiga bog'liq bo'lgan ba'zi konsensus mavjud.

Shu sababli, ko'plab brendlар va chakana sotuvchilar ba'zi qat'iy vegetarianlar sertifikatlash ko'rsatmalariga muvofiq ishlashni tanlaydilar.

Bu shuni anglatadiki, vegan materiallardan tayyorlangan mahsulot tushunchasi teri, patlar va mo'yna kabi hayvonlarning mahsulotlari va uning materiallarini ishlab chiqarishda foydalanilmaganligini yoki har qanday kimyoviy moddalar qo'llanilmaganligini anglatadi.

Buni ta'minlash uchun brendlар va chakana sotuvchilar o'zlarining ta'minot zanjirida hech qanday hayvonot mahsulotlari ishlatilmaganligini tekshirish uchun maxsus testlarni o'z ichiga olgan ishonchli kimyoviy boshqaruv strategiyasini amalga oshirishlari zarur bo'ladi

8. Sinov va tekshirish tizimlari

Eurofins | Chem-MAP Vegan Verification ishlab chiqaruvchilar, brendlар va chakana sotuvchilarga vegetarian kimyoviy moddalarni sinash, tekshirish va sertifikatlashda yordam beradi.

Veganlarni tekshirish dasturi vegan kimyoviy boshqaruv tizimlarini yaratish imkonini beradi.

9. Sinov va tekshirish xizmatlari

Strategiyani qo'llab-quvvatlash va siyosat yaratish.

Materiallar ro'yxati (BOM), Kimyoviy inventar jurnali (CIL) yaratish va tekshirish.

BOM va CIL risklarini baholash va joyida tekshirish.

Hayvonlarning DNK tahlili.

Hayvon tolalarining mikroskopiyasi va hayvon oqsillari mavjudligi uchun FTIR- testi.

Chem-MAP jamoasining kimyoviy boshqaruv bo'yicha mutaxassislari charm, to'qimachilik va sintetik mahsulotlar ishlab chiqaruvchilarga xalqaro miqyosda e'tirof etilgan mukofotlarga sazovor bo'lishdan tashqari, ularning kimyoviy boshqaruv jarayonlarini uchinchi tomon joyida tekshirishni ta'minlash imkoniyatiga egadir.

TERIDAGI DNKNI KUZATISH

10. Charm ta'minoti zanjirida DNK kuzatuvi

Eurofins BLC tashkiloti Applied DNA Sciences bilan hamkorlikda fermer xo'jaligidan chakana savdogacha bo'lgan teri yetkazib berish zanjirida DNKga asoslangan kuzatuv tizimini muvaffaqiyatli namoyish etdi.

To'liq kuzatuvga erishishdagi bu yutuq, mavjud oldigi usullar bilan terilaroni shtamplash va shtrix-kod usullari bilan solishtirganda, terini dastlabki kelib chiqish manbaalarigacha kuzatishning yangi, aniq va ishonchli usuli ekanligini anglatdi.

Charmni DNK yorlig'i

Teridagi DNK teglari endi teri ta'minot zanjiri bo'ylab turli manfaatdor tomonlar tomonidan foydalanish uchun maxsus ishlab chiqilgan tijorat uchun yaroqli mahsulotga aylandi. Ushbu arzon texnologiyadan potensial foydalanuvchilarga fermer xo'jaliklari, so'yish – kushxona joylari, ko'nchilik korxonalari, charm ishlab chiqaruvchilar va pardozlash korxonalari kiradi.

DNK yorlig'i - belgisi teri ta'minot zanjirida asosiy ishlov berish bosqichlarida sintetik DNK belgilarini qo'llash orqali terining to'liq kuzatilishini ta'minlash uchun mo'ljallangan:

Terini qayta ishslashning asosiy bosqichi	DNK yorlig'ining ishslash tizimi
Ferma	Sintetik DNKn hayvonlarga qo'llash
Kushxona-so'yish	Fermada ishlatiladigan tegning autentifikatsiyasi. Sintetik DNKn teriga qo'llash (ixtiyoriy)
Wet-Blu	Ferma/so'yish yorlig'i autentifikatsiyasi (podlinnost) Sintetik DNKn dastlabki oshlashdan keyin keyin Wet-Blu bosqichida qo'llash
Treyderlarni taqsimlash	Terining bo'linishidan keyingi AutentifikatsiY. DNKnning tiklanishi uchun test, DNK ham asosiy va butun terida, hamda bo'lingan, ikkilangan terilarda aniqlanadi (ixtiyoriy)
Pardozlash	Wet-Blu yorlig'i autentifikatsiyasi. Charmni pardozlash jarayonida sintetik DNKn qo'llash
Ishlab chiqaruvchi/brend	Charmni pardozlash uchun ko'nchilik zavodining biriktirilgan yorlig'ining autentifikatsiyasi

11. Charm buyumlarini soxtaliklardan himoya qilish

DNK yorlig'i texnologiyasi nafaqat ta'minot zanjiri kuzatilishini ta'minlaydi; u mahsulotning haqiqiyligini tekshirish orqali brendlarni kontrafakt tovarlardan himoya qilish uchun ham ishlatilishi mumkin.

Sintetik DNK teglari noyob molekulyar imzolarga ega bo'lib, ularni ko'paytirishni imkonsiz qiladi. Tayyor mahsulotlarga qo'llanilganda, DNK teglari tiklanishi va autentifikatsiya qilinishi mumkin. Shunday qilib, mahsulotning haqiqiyligini boshqacha an'anaviy sud-tibbiy dalillar bilan ta'minlashdan ko'ra ancha afzal.

DNK teglari autentifikatsiya va ta'minot zanjiri ma'lumotlarini boshqarishni o'z ichiga olgan [CertainT](#) (CertainT) yaxlit kuzatuv platformasining bir qismidir.

Eurofins ushbu tizimga muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun mahsulotlarini DNK orqali bevosita kuzatishi mumkin.

12. DNK xavfsizlik belgilari va yorliq (markirovka)lashning iaqsadi

Noyob sintetik DNK markerlari teri ta'minot zanjirining asosiy bosqichlarida qo'llaniladi, autentifikatsiya qilinadi va qayta ishlataladi. Bu jarayonlarga quyidagilar kiradi: hayvonlarning tirikligidan oldin, so'yishdan keyingi ishlov berish, Wet-Blu tekshirish, pardozlash va iste'mol jarayoni.

DNK yorlig'i xavfsizligi

DNK teqlari hayvonga xavfsiz tarzda qo'llanilishi va yetkazib berish zanjiridagi tranzaksiya nuqtalarida ishchilar tomonidan xavfsiz tarzda qayta qo'llanilishi mumkin. DNK teqlari oqsil yoki biologik funksiyani kodlamaydigan va genlarga kiritib bo'lmaydigan juda qisqa ipli (nuklein kislotalar). Shuning uchun ularni genetik jihatdan o'zgartirilgan organizmlar deb hisoblash mumkin emas.

DNK - bu teglash narxi

DNK yorlig'i qimmatmi? Yo'q. DNK yorlig'i tizimi sanoat uchun ishlab chiqilgan va shuning uchun tejamkor bo'lib, charmlarni kuzatish tizimidir.

13. Charm va charm bo'limgan materiallar aralashmasidan tayyorlangan mahsulotlar uchun DNK teglarini qo'llash imkoniyatlari

Ushbu DNK markalash tizimi to'qimachilik va sintetika kabi charm va charm bo'limgan materialarning kombinatsiyasidan tayyorlangan mahsulotlarda terining kelib chiqishini kuzatish imkoniyatini taqdim etadi.

Global charm yetkazib berish zanjiri uchun DNK yorlig'i qanchalik samarali? Ushbu tizim global charm sanoati uchun ishlab chiqilgan va ishlab chiqaruvchilar va chakana sotuvchilarga sintetik DNK teglarining aniqligi va ishonchliligi orqali ishonchni ta'minlaydi.

Eurofins | BLC Leather Technology Center Ltd. (Eurofins|BLC) 2017-yilda Applied DNA Sciences (ADNAS) bilan hamkorlikda DNK yorlig'i loyihasini ishga tushirdi va yagona maqsad fermadan to do'kongacha teri va charmlarni ishonchli va aniq kuzatish imkoniyatni beradi.

Nima uchun DNKnинг kuzatilishi muhim? Ushbu muammoning mohiyati global teri, charm yetkazib berish zanjirining murakkabligidan kelib chiqadi, unda yetakchi brendlari va chakana sotuvchilarning ta'minot zanjirlari ko'plab qit'alarda ko'p qatlamligidan kelib chiqadi. Bunday murakkablik darajasi charm va shuningdek terilar qayerdan kelib chiqqanligini aniqlash qiyin bo'lishidandir.

Global ta'minot zanjirlarining murakkabligi boshqaruvdagи qiyinchiliklarni bevosita kuchaytiradi va mustaqil yetkazib beruvchilar, ishlab chiqaruvchilar va

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

charm sektoridagi xom-ashyo manbalarining keng tarmoqlari bilan yanada kuchayadi. BLC tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, odatiy poyabzal ta’minot zanjiri yuzlab turli xil ko‘nchilik korxonalarini o‘z ichiga olishi mumkin. O‘z navbatida, bu teri zavodlarini so‘yish joylari va potensial millionlab fermer xo‘jaliklaridan olish mumkin.

14. Murakkab global tarmoqda ishonchli kuzatuvni ta’minlash

Faqat bir yil ichida Eurofins | BLC i ADNAS turli xil Wet-Blu, ko‘nchilik va terini pardozlash jarayonlaridan o‘tgan bir qator terilarning to‘liq kuzatilishiga muvaffaqiyatli erishdi. Loyiha SigNature DNK yordamida teri ta’minot zanjiri bo‘ylab DNK yorlig‘ining texnik maqsadga muvofiqligini isbotladi.

Toni Benson, Yevropa, Yaqin Sharq va Afrika (EMEA) uchun mas’ul amaliy DNK boshqaruvchi direktorining izoh berishicha: “Biz texnologiyamizni eng og‘ir sharoitlarda sinab ko‘rishimiz va hamkorlarimiz BLC bilan hamkorlik qilish imkoniyatidan juda xursandmiz. Biz, ayniqsa, ushbu tadqiqot loyihasiga homiylik qilish va muvaffaqiyatga erishishda yordam bergen 5 ta jahon brendi, 1 ta nodavlat tashkilot (NPO) va 2 ta teri zavodiga minnatdorchilik bildiramiz. BLC kompaniyasidan xonim La Deva MakKenzi va EMEA bo‘yicha texnik direktori doktor Jo Grinvudga ajoyib ishlari uchun alohida rahmat” deydi.

DNKni kuzatish loyihasi bir qator homiylar va hamkorlarni jalb qildi, ularning hissasi sanoatda qo‘llanilishiining maqsadga muvofiqligini ta’minlashga yordam berdi.

Press-relizlarga havolalar:

- 2018-yil, 2-may - Applied DNA (Amaliy DNK) va BLC fermadan tayyor mahsulotgacha bo‘lgan teri-charmlarni yorliqlash jarayonlarini muvaffaqiyatli yakunladi.
- 2017-yil 27-iyul BLC va ADNAS DNKn qidirish bo‘yicha yangi loyiha uchun ikkita qo‘shimcha homiylarni e’lon qiladi.
- 2017-yil 3-aprel - ADNAS va BLC charm mahsulotlarini kuzatish tizimini ishlab chiqish uchun beshta global brendning homiyligini e’lon qiladi.
- 28-fevral, 2017-yil - DNK teglari ta’minot zanjiridagi materiallarni kuzatishning aqli usuli sifatida tan olindi

Yangi kimyoviy moddalar, poyfzal bo‘yoqlari, mog‘orga qarshi texnologiyalar, qayta tiklash usullari, yangi tannidlar yoki hatto bioinjeneriya materiallarining barchasi ishonchliligi va ishonchlilagini oshirish uchun mustaqil sinovga muhtojdir.

Eurofins | BLC sanoatda 100 yillik tarixga ega mustaqil texnologiya maslahatchisi sifatida hurmatga sazovor bo‘lib kelmoqda.

Agar kerak bo‘lsa, ular nazorat ostida testlar va keng qamrovli tahlillarni taqdim etishlari mumkin.

Uskuna va jihozlar

Eurofins | BLC da turli sinovlar va loyihalarini amalga oshirishi mumkin bo‘lgan manipusial teri zavodlari mavjud. Chuqur tahlil qilish va muhokama qilish uchun zarur jihozlar va xodimlar mavjud;

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

1. Materiallarni sinash uchun keng laboratoriya, shu jumladan yorug'lik va issiqlik, va suyuqlik bilan bilan ishlov berish;
2. Rentgen nurlari difraksion tahlili bilan skanerlovchi elektron mikroskop;
3. Uch o'lchamli tasvirga ega yorug'lik mikroskopiysi.
4. takomillashtirilgan kimyoviy tahlil UR-S, UV-S, VEJX, GX-MS, AAA, DSC va boshqalar yordamida.
5. Mikrobiologiya uchun to'plamlar mavjud.

15. Yopiq siklli iqtisodiy xavf

Ko'pgina brendlар yoki ishlab chiqaruvchilar samaradorlikni ta'minlash, chiqindilarni va xarajatlarni kamaytirish yoki shunchaki real voqeа hodisalarни bashorat etishni uch xohlashadi. Biroq, qayta ishlangan materiallarning kelib chiqishi va kelib chiqishini bilmасas ekanmiz, bu qiyin vazifaga aylanadi.

Ko'pgina qayta ishlangan mahsulotlar, masalan, plastmassa, to'qimachilik yoki metallar kimyoviy ifloslantiruvchi moddalarni o'z ichiga olishi mumkin, bu ularni sotish uchun xavfli va noqonuniy qiladi.

Eurofins | BLC bunday ssenariylarning xavflarini tekshirish va baholash uchun maslahat yordamini taqdim etadi.

Ma'ruza-3: Aylanma iqtisodiyot, qayta tiklanadigan resurslar va jahon sanoatida atrof-muhit himoyasi. Yuqori samarali va samarador innovatsiyalar portfeli..

Reja

- 1. Xalqaro atrof-muhit ittifoqi komissiyasi (IUE)***
- 2. Charm va aylana iqtisodiyot, zamonaviy jarayonlar***
- 3. Global sanoatning atrof-muhitni muhofazasi***
- 4. Charm uchun muqobil materiallar: atrof-muhitga ta'siri va narxi.***
- 5. Muqobil charmlarning ta'siri***
- 6. Ko'nchilik korxonalarida suvdan foydalanish va iste'molni kamaytirish***
- 7. Bio-asosli to'qimachilik uchun poliuretan ommabopligi***
- 8. Bayer MaterialScience kompaniyasining yangi mahsulotlari***
- 9. Innovatsiyaning ustuvorlik kaliti***
- 10. To'qimachilik sohasida yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni kuchayishi***
- 11. Mossop charmi - charm va texnologiyaning ideal uyg'unlashuvi***

1. Xalqaro atrof-muhit ittifoqi komissiyasi (IUE)

Xalqaro atrof-muhit ittifoqi komissiyasi (IUE) Xalqaro charm texnologlari va kimyogarlari jamiyatlari uyushmasi (IULTCS) hamkor komissiyalaridan biridir. 30 ga yaqin davlat tashkilot va vakillaridan tashkil topgan IUE komissiyasi har yili a'zo mamlakatlardan birida yig'iladi va ko'nchilik korxonalarida ifloslanish muammolarini hal qilish uchun ekologik muammolar va texnologik yechimlar

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

bo'yicha o'zaro hamkorlik qiladi. IUE sohadagi o'zgarishlar va mamlakat tajribasiga asoslangan holda global charm sanoati uchun ekologik jihatlar bo'yicha texnik ko'rsatmalar ishlab chiqadi.

IUE ekologik hujjatlari "IUE 1 - Charm ishlab chiqarish uchun toza texnologiyalar bo'yicha tavsiyalar" dan boshlanib, " IUE 12 - minimal ekologik standartlar bo'yicha qo'llanma" bilan yakunlangan 12 bobdan iborat. IUE hujjatining 10-bobi "Cheklangan charm mahsulotlari bo'yicha IUE yo'riqnomasi" hozirda loyiha bosqichida va tez orada yakunlanishi mumkin.

IUE tavsiyalari bu mamlakatning mahalliy sharoitlari va atrof-muhit qoidalariga muvofiq bo'lishi kerak bo'lган asosiy ko'rsatmalar bo'lib, hech qanday qonuniy yoki hukumat qoidalariga tayanmaydi. IUE a'zolari, Birlashgan Millatlar Tashkilotining sanoatni rivojlantirish tashkiloti (UNEDO), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi (PROON), turli mamlakatlarning ilmiy-tadqiqot, tajriba-konstrukturlik institutlari, charm sanoati assotsiatsiyalari kabi xalqaro tashkilotlarning hissali bilan yuqori baholanadi.

2. Charm va aylana iqtisodiyot, zamonaviy jarayonlar

Doktor Gyunter Pauli qayta tiklanadigan resurslarni barcha joylarda kuzatadi va sayyoramiz resurslarini kamaytirmasdan ish o'rnlari yaratadigan biznes g'oyalarni doimo qo'llab-quvvatlaydi. Uning qarashlari ko'nchilarga boshqa sanoatdan ikkilamchi yoki chiqindi materiallarni qanday qilib ajratib olish va undan ko'p qirrali, bardoshli, qayta tiklanadigan va chiroqli, zamonaviy charm ishlab chiqarish uchun foydalanish haqida o'zlarining qiziqarli g'oyalarni shakllantirishga yordam berdi.

2009 yilda u o'n yil ichida 100 million ish o'rni yaratishi mumkin bo'lган innovatsiyalarni ta'kidlab, "Moviyl iqtisodiyot" nomli kitobning birinchi nashrida guruhning ko'plab dastlabki qarorlarini joylashtirdi. Keyinroq " THE NEW BLUE ECONOMY " nomli keyingi nashri chiqdi. U yashil rangdan tashqariga chiqqani uchun uni ko'k deb ataydi. U essesini yozish paytida g'oyalarning birinchi bosqichidagi 200 ta loyihadan "atigi" uch million ish o'rni (va 4 milliard dollar investitsiya) yaratib, o'zining dastlabki rejasini amalga oshira olmaganini aytgan.

Bularning barchasining zamirida bizda mavjud bo'lган materiallar va resurslardan maksimal darajada foydalanish g'oyasi yotadi. Yer yuzidagi odamlar go'sht iste'mol qilishni xohlasalar, butun dunyo bo'ylab minglab odamlar halol mehnat qilib, charm sanoati aylana iqtisodiyoti (yoki ko'k iqtisodiyot) boshqa sanoat chiqindilarini olib, unga yuqori darajadagi qiymat qo'shib, yaxshi mahsulotlar yaratish orqali qanday ishlashi mumkinligining ajoyib namunasi bo'lishini da'vo qiladi.

Charm sanoatida kimyoviy moddalardan foydalanish standartlari va cheklovleri

Kimyoviy moddalalar charm ishlab chiqarishning har bir bosqichida qo'llaniladi, lekin ular yuqori darajada tartibga solinib, korxonalari ishlash uchun xavfsiz va toza muhitni ta'minlaydi. Butun dunyo bo'ylab mas'uliyatli ko'nchilik korxonalari terini qayta ishlab, qimmatbaho mahsulot yaratadi. Bu muammoning bir qismi emas, balki yechimning bir qismidir.

Teridan foydalanish insoniyatni ov qilishidan keyingi tarixiga borib taqaladi. Ular terini bardoshli qilish uchun uzoq va ancha murakkab jarayonlarni boshlaridan kechirganlar va foydalanganlar: agar ular shunchaki terini quritib qo'yishsa, tayyo bo'lgan charm juda qattiqlashgan, agar ular teri nam bo'lsa bo'lsa, teri chirigan. Hayvon terisini qayta ishlash ota-bobolarimizning birinchi hunarmandchiligi bo'lib, dastlab ayollar, keyinroq sanoatdan oldingi davrda asosan erkaklar tomonidan amalga oshirilgan.

Hayvonlarning terilari nafaqat bezak va kamuflyaj yoki himoya qilish uchun, balki asboblar, uy-ro'zg'or buyumlari va poyabzal tayyorlash uchun ham ishlatilgan va hatto etikdo'z dastlabki davrlardagi buyumlari ham eng muhim foydalanuvchilardan biri insonlar edi.

Ushbu asl ko'nchilar innovatsion usullarni ishlab chiqdilar va terini mustahkam, bardoshli va moda qilish uchun muhim kimyoviy moddalardan foydalandilar. Nou-xau avloddan-avlodga o'tdi, keyingi savdogarlar gildiyalari jarayonning sirlarini qo'riqlashdi. Teri yoki ko'nchilik zavodlari hech qachon zararli yoki jiddiy kasalliklarga olib kelishi haqida hech xabar berilmagan.

O'tmishda

Teri yig'uvchilar ko'pincha kuydirgiga (sibirskaya yazva) duch kelishgan. Birinchi navbatda qoramol, cho'chqa, echki va qo'y kabi o'txo'r hayvonlarga ta'sir qiluvchi yuqumli kasallik ulardan odamga yuqishi mumkin.

Hidlangan, chirigan teri bilan ishlash yomon hidni keltirib chiqardi va ko'nchilar odatda ma'lum joylarga, oqar suv yaqiniga, ko'pincha shahardan quyi oqimga joylashtirildi. 1700 yilda kasbiy kasalliklarga ixtisoslashgan italiyalik shifokor Bernardino Ramazzini teri chiqindilarining to'planishi, ayniqsa uning hidi sog'liq uchun zararli bo'lishi mumkinligini aytgan.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Chiqindilardan va teridan arqalgan teridan yoqimsiz hidlar o'simliklar, yog'och aynigan oqsillarni hid berishi o'sha paytda tan olingan, va terilar tezlik bilan oshlashsga harakat qilingan.

Teri hidi yog'och va tabiatni eslatardi. Darhaqiqat, o'simlik taninlarining o'tkir qatron aromati o'pka kasalliklari uchun tavsiya etilgan va tanin suyuqligi ba'zi teri kasalliklarini davolash uchun ishlatilgani ham ma'lum.

Yevropa ko'nchilik korxonalarida tozalik meyori, ko'pgina hunarmandlarning ishlari kabi, yuqori emas edi, lekin ko'nchilik zavodining o'zi yomon daromadli ish joyi hisoblanmagan.

Iogan Kristian Gottlib Akkermannning Ramazzini asarining tarjimasida vaboden vayron bo'lgan Polshaning Gdansk shahrida faqat ko'nchilar ko'chasi zarar ko'rmagani aytildi. Ehtimol, yuvish va, ehtimol, ko'nchilik eritmalarining dezinfeksiyalash ta'siri, yuqadigan Yersinia pestis bakteriyalari sonini kamaytirgan deb taxmin qilishgan.

Zamonaviy jarayonlar

Teri ishlab chiqarishning keyingi rivojlanishi kimyo sanoatining paydo bo'lishi bilan chambarchas bog'liq. Ko'nchilik savdogarlar uyushmasi biznesidan sanoat ishlab chiqarishiga aylandi. Teri sanoati o'sha ilk davrlardan boshlab ancha rivojlangan. Yangi kimyoviy moddalar va taninlar, qayta ishslash va pardozlash uchun yangi bo'yoqlar va qo'shimchalar ixtiro qilindi. Buning samarasida charm ishlab chiqarishda charm sifati, atrof-muhitni muhofaza qilish, chiqindilarni minimallashtirish va utilizatsiya qilish, kimyoviy moddalardan to'g'ri foydalanish va ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar muntazam takomillashtirilmoqda. Misol uchun, Germaniyadan olingen statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, charm sanoatida ishlaydigan odamlar qolgan aholiga qaraganda sog'liq uchun katta xavf ostida emas.

Hid

Charm ishlab chiqarish nozik kimyoviy moddalar, fotosuratlar, kosmetika, tuproq konditsionerlari va o'g'itlar kabi bir qancha sohalarda qo'llaniladigan qo'shimcha mahsulotlarni ishlab chiqarishda davom etmoqda. Noxush hidlardan qochish uchun hayvon terisining chirigan xususiyatlarini yo'vq qilish kerak. Bu teri so'yilgandan so'ng darhol qayta ishlanganda yoki osh tuzi kabi mahsulotlardan foydalangan holda konservalanganda amalga oshiriladi.

3. Global sanoatning atrof-muhitni muhofazasi

Ijtimoiy maya'uliyat javobgarlik tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu nafaqat mehnat sharoitlariga, balki ish haqiga ham tegishli. Biroq, narx bosimi tufayli charm ishlab chiqarishning muhim qismi rivojlanayotgan mamlakatlarga o'tdi, ular hozirda eng rivojlangan mamlakatlarga qaraganda deyarli ikki barobar ko'p teri ishlab chiqaradilar.

Sanoat noto'g'ri xatti-harakatlardan xoli emas va ba'zi g'alamislar r tomonidan uning obro'siga putur yetkazilgan zararni ham yengil qabul qilish mumkin emas. Ko'nchilarining aksariyati kanalizatsiya, oqava suvlarni tozalash inshootlarini qurish va atrof-muhitni va ishchilarini muhofaza qilish uchun katta

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

miqdorda pul va vaqt sarflayotgan bo'lsa-da, juda ozchilik rivojlanayotgan mamlakatlarda bunday qonunlar yo'qdek harakat qilishlari shunchaki qabul qilinishi mumkin emas.

Bu ommaviy axborot vositalarining efirga chio'ishlarida na egalari, na hukumat, na ishchilar, atrof-muhit yoki iste'molchilar salomatligi va xavfsizligi haqida standart holatlar deb jamoatchilikni o'ylashga majbur qiladi.

Yaxshi va xavfsiz mehnat sharoitlari, shu jumladan ijtimoiy xulq-atvor qoidalari nafaqat tartibga solinishi, balki xalqaro miqyosda ham hurmat qilinishi kerak. Aks holda, teri, mo'yna, charm va uning mahsulotlari jamiyat zrtasida yaxshi o'z salmog'i va obro'sini yo'qotadi.

Nima uchun ba'zi charm xaridorlari chiqindilarni qayta ishlash, yaxshi mehnat sharoitlari va yuqori sifatli charm ishlab chiqarish uchun katta mablag' sarflaydigan ko'nchilik korxonalariga e'tiborsizlik qilishlariga hayron bo'lish kerak. Charm biroz qimmatroq bo'lsa ham, bunday mas'uliyathi korxonalarga ustunlik berish kerak.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Xalqaro charm texnologlari va kimyogarlari jamiyatlari ittifoqi (IULTCS) Xalqaro standartlashtirish tashkiloti ISO (ISO) uchun charm sinov usullarini tayyorlash uchun javobgardir. U terining yaxshi sifati bilan bevosita bog'liq bo'lgan sinov usullarini ishlab chiqish va nashr etish orqali butun dunyo bo'yab charm sanoatiga yordam va himoya qiladi.

ISO standartlarini tayyorlash va yangilash bo'yicha texnik ishlar IULTCS ning uchta charm sinov usullari komissiyasi (IUC-IUF-IUP) tomonidan amalga oshiriladi.

- IUC (kimyoviy sinov usullari)
- IUF (mexanik sinov usullari)
- IUP (fizikaviy sinov usullari)

Usullar

Kimyoviy sinov, shuningdek, kiruvchi kimyoviy moddalarni sinovdan o'tkazish tartiblarini va foydalanuvchilar uchun yuqori darajadagi himoyani ta'minlaydigan ba'zi konservantlar uchun ham chegara qiymatlarini o'z ichiga oladi.

1. Bernhard Ramazzini, De Morbis Artificum Diatriba («Bolezni rabochix»), Modena, 1700 g.
2. Johann Christian Gottlieb Ackermann, Abhandlung von den Krankheiten der Künstler und Handwerker, Stendal, 1780 g.
3. Jahresbericht 2020 der Berufsgenossenschaft Rohstoffe und chemische Industrie, SSN 2194-1. Spravochniy dokument po nailuchshim dostupnim texnologiyam (NDT) dubleniya shkur i koj, Yevropeyskoye byuro IPPC, 2013 [g.](#)
5. Soglasovannaya na globalnom urovne sistema klassifikatsii i markirovki ximicheskix veshestv (SGS), vosmoye peresmotrennoye izdaniye, Organizatsiya Obyedinennix Natsiy, 2019 g. [.europa.eu/](http://europa.eu/). Vsemirniy statisticheskiy sbornik po kojevennomu siryu, koje i kojanoy obuvi, FAO, 2013 g.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

7. Soglasovannaya na globalnom urovne sistema klassifikatsii i markirovki ximicheskix veshestv, pyatoye peresmotrennoye izdaniye, Organizatsiya Obyedinennix Natsiy, 2013 g.

8. Mejdunarodniy soyuz texnologov i ximikov po kojevennim izdeliyam. Obshestva (IULTCS) ofitsialniye metodi analiza koji, opublikovanniye Mejdunarodnoy organizatsiyey po standartizatsii (ISO) CH-1211 Jeneva, <https://www.iso.org/store.html>

4. Charm uchun muqobil materiallar: atrof-muhitga ta'siri va narxi.

Har qanday sababga ko'ra charm bilan ishlamaslikni tanlagan dizaynerlar va brendlari uchun juda ko'p, ya'ni plastmassalar, shu jumladan polivinilxlorid (PVX), xolost va narsalar uchun imkoniyatlar mavjud. Biroq, ICG konsalting kompaniyasidan Stiven Jessef ta'kidlaganidek, xolost yoki plastmassa atrof-muhit yoki sog'liq uchun argumentlarni jiddiy tekshirishni talab qiladi va hech bo'limganda charm bilan solishtirganda tekshirishga dosh berolmasligi ham ta'kidlaydi.

Tadqiqotning maqsadi tabiiy charm muqobillarining afzalliklari va kamchiliklarini, ya'ni paxta, zig'ir yoki yog' boshqa materiallarga asoslanib tayyorlangan mahsulotlarni va shuningdek, ular o'rtaqidagi "narx"dagi farqni o'rGANISH bo'lgan. Hech kimga sir emaski, ijodiy dizaynerlar, kimyogarlar va ishlab chiqarish mutaxassislari har xil turdag'i charmlarni shunchalik yaxshi takrorlay olishganki, vizual tekshirish yoki mahsulotga tegish orqali, organoleptik haqiqiy, tabiiy teri, charm, mo'ynani soxtasidan farqlash deyarli mumkin emas. Faqatgina substratni diqqat bilan o'rGANIB chiqib, sun'iy mahsulot to'qimachilik substratining bir necha qatlamlari, poliuretan, lakklar, va boshqa ko'p narsalardan iboratligini aniqlash mumkin.

Ko'p hollarda sun'iy teri (PU "charm") tabiiy charmga nisbatan ba'zi afzalliklarga ega va arzonroq bo'lishi mumkin. Sun'iy, sintetik charmlar ko'proq suvga chidamli, tirnalish, ishqalanish, quyosh nurlari va boshqalarga bardoshli bo'lishi mumkin. Undan deyarli har qanday shaklda kesish va tikilishi mumkin va har qanday kiyim-kechak, mebel, avtomobil, aviatsiya va dengiz intererlari, ot sporti, harbiy, poyabzal, devor va pol qoplamlari, sumkalar, hamyonlar, kamarlar,

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

soatlar va boshqalar uchun ishlatalishi mumkin. Foydalanish faqat dizayner va ishlab chiqaruvchining ijodi bilan cheklanishi mumkin. Poliuretan "charm" arzonroq bo'lishi mumkin, ammo uzoq muddatda bu haqiqatan ham arzonmi ?

Moliyaviy xarajatlar umumiy xarajatlarning faqat bitta ko'rsatkichidir. Ehtimol, u xom ashyo yoki mahsulot tarkibiy qismlarini olishning ekologik xarajatlarini hisobga olmaydi. Qayta tiklanadigan va tiklanmaydigan tabiiy resurslarni qazib olish natijasida atrof-muhitga qanday zarar yetkaziladi? Resurslarni qazib olish, tashish va foydali tarkibiy qismlarga aylantirish jarayonida atmosferaga (havo, suv, tuproq) qancha ifloslantiruvchi moddalar qo'shiladi? Agar bu ifloslanish odamlar uchun zararli bo'lsa, Xitoyda va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarda ko'rib turganimizdek (ular elektr energiyasini ishlab chiqarish uchun ko'mir yoqishdan og'ir ifloslanishni qo'shishda davom etar ekan), ifloslanishning tibbiy va insoniy xarajatlari qanday? Qancha odam havodagi ifloslantiruvchi moddalar ta'sirida tibbiy yordamga muhtoj bo'lib kasal bo'lgan, vafot etgan yoki nafas olish muammolari bor?

Agar ifloslanish dengiz muhitiga zarar etkazsa va dengiz organizmlarini o'ldiradigan bo'lsa, halok bo'lgan baliq va dengiz oziq-ovqat zanjirining bir qismi bo'lgan boshqa organizmlarning qiymatini qanday hisoblaymiz? Agar Yamayka, Meksika ko'rfazi, Chesapeake ko'rfazi, Keniyadagi Magadi ko'li va dunyoning boshqa qismlarida ko'rganimizdek, bu ifloslanish butun dengiz ekotizimlarini nobud qilsa nima bo'ladi?

Biz atmosferani kutilganidan tezroq ifloslantirmoqdamiz, muzliklar va qutb muzliklari jadal erimoqda, bu esa dengiz sathining kutilganidan tezroq ko'tarilishiga sabab bo'lmoqda. Ma'lumotlar yoqilg'ilardan foydalanishning o'sishi CO₂ emissiyasini 400 martadan oshdi, olimlar bizga ob-havo sharoitimizga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda, chunki biz ob-havo sharoiti o'zgarganda dunyoning boshqa qismlarida uzoqroq qurg'oqchilik va ortiqcha yog'ingarchilikni kuzatmoqdamiz. Hozirgi prognozga ko'ra, agar biz qat'iy va zudlik bilan chora ko'rmasak, 2050 yilga borib yoki ehtimol va undan tezroq CO₂ emissiyasi millionga 500 ortishiga guvoh bo'lishimiz tayin.

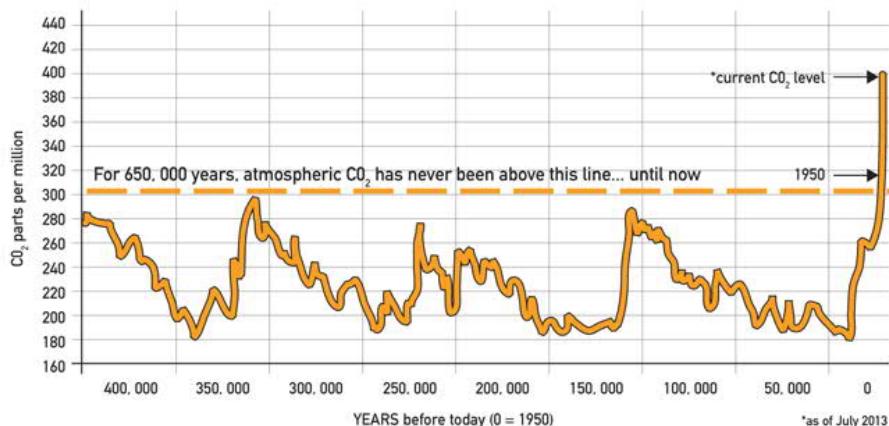
AQSH Okean va Atmosfera tadqiqotlari milliy boshqarmasi (NOAA) tomonidan taqdim etilgan jadval (1-rasm) so'nggi 650 000 yil davomida atmosferadagi karbonat angidrid miqdorini ko'rsatadi. O'sish tendensiyasi sanoat inqilobi davrida boshlandi, keng ko'lamli ishlab chiqarish, shuningdek, uylar va ofis binolari uchun markaziy isitish tizimlarini ixtiro qilish bilan birga, qazib olinadigan yoqilg'ining, bиринчи navbatda, ko'mirning ko'payishi bilan boshlanadi. Keyinchalik avtomobillar, yuk mashinalari va poyezdlar uchun ichki yonuv dvigatellari (benzin va dizel) paydo bo'lgan.

1950 yildan buyon sayyoramizga 5 000 000 000 kishining qo'shilishi bu muammolarning asosiy omili bo'lib turibdi: shunchaki, har kuni sayyoramizda sifatli hayotni xohlaydiganlar ko'payib bormoqda va buning natijasida biz millionlab tonna CO₂ va boshqa parnik gazlari (PG) atmosferamizga qo'shamoqdamiz. Gazlarning ko'payishi global haroratning oshishiga olib keladi, bu ob-havo sharoitlariga putur etkazadi, muzliklar va qutb muzliklarining erishiga olib

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

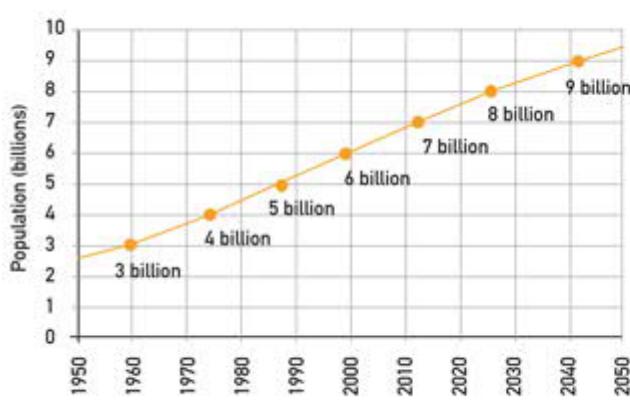
keladi, bu esa o'z navbatida global dengiz sathining ko'tarilishiga olib keladi. Okeanlar parnik gazlarining qariyb yarmini o'zlashtirmoqda, ular yuqori qatlamning kislotalanishiga olib keladi va okeanlarning biz oziq-ovqat bilan bog'liq bo'lган dengiz hayotini qo'llab-quvvatlash qobiliyatiga saliy ta'sir qila boshlaydi.

Panel 1: Atmospheric CO₂ levels

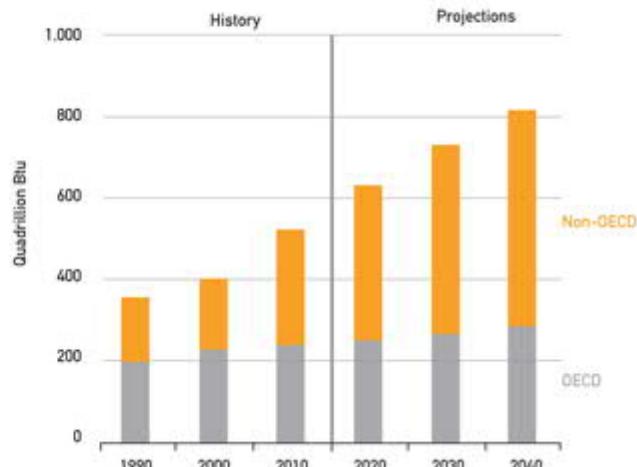
2-Rasm. Hozirgi dunyo aholisi taxminan 8,0 milliard kishini tashkil etadi. 1950 yilda aholi soni 2,5 milliard kishini tashkil etgan. O'shandan buyon biz 5,5 milliard odamni qo'shdik yoki so'nggi 64 yil ichida aholini deyarli ikki barobarga oshirdik va kelgusi 36 yil ichida biz ikki milliard odamni qo'shadiganga o'xshaymiz. Bundan tashqari, biz faqat dunyo aholisi qanchalik ko'p bo'lishi mumkinligini taxmin qilishimiz mumkin xols.

Panel 2: World population 1950 - 2050

Source: U.S. Census Bureau, International Data Base, June 2011 Update.

Panel 3: World energy consumption, 1990 - 2040

2013 yil noyabr oyida AQSH Energetika axboroti boshqarmasi (USEIA) press-reliziga ko'ra, xom neft, boshqa suyuq uglevodorodlar va bioyoqilg'inining global ta'minoti "kamida keyingi 25 yil davomida suyuq yoqilg'iga global talabni qondirish uchun yetarli bo'lishi kutilmoqda".

Ushbu bayonot savol tug'diradi: 2040 yildan keyin suyuq yoqilg'iga bo'lган talabni qondirish qobiliyatimiz nima bo'ladi?

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

2013 yil iyul oyidagi Xalqaro energiya istiqboli 2013 hisobotida USEIA: "2010 va 2040 yillar oralig'ida global energiya iste'moli 56 foizga o'sishini bashorat qildi.

2020 va 2040 yilda 820 kvadrillion BTE energiya iste'moli o'sishining katta qismi Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotiga (OECD) a'zo bo'limgan mamlakatlarga to'g'ri keladi, bu talab kuchli uzoq muddatli iqtisodiy o'sish bilan bog'liq. OECD ga a'zo bo'limgan mamlakatlarda energiya iste'moli 90% ga ortishi barobarida OECD mamlakatlarida o'sish 17% ni tashkil qiladi.

Gap sun'iy charm mahsulotlarining tabiiy charmdan yaxshiroq ekanligida emas. Savol tug'iladi, qaysi mahsulot (tabiiy yoki sun'iy) neft va neftga asoslangan xom ashyo bo'yicha qayta tiklanmaydigan resurslardan eng kam miqdorda foydalanadi va qaysi mahsulot eng kam ekologik toza? Sanoat mutaxassislari zahiralar tobora ortib borayotgan sur'atlarda tugab borayotganini aytishganda, neftdan "haqiqiy-sun'iy-sintetik charm" dan tayyorlanishi mumkin bo'lgan qalbaki mahsulot ishlab chiqarish mantiqimi? Bu savolga muammoga javob yo'q.

Charm qazib olinadigan yoqilg'i va ba'zi minerallar kabi qayta tiklanmaydigan materiallardan foydalanadimi? Ha, lekin ko'nchilik korxonalari darajasida qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish bo'yicha sezilarli yutuqlarni ko'rmoqdamiz, ba'zi ko'nchilik korxonalari butunlay qayta tiklanadigan energiyaga o'tishdi. Jarayonda qayta foydalanish uchun xromni qayta tiklash bo'yicha sezilarli yutuqlarga erishildi va ko'nchilar soni ortib borayotgan o'simlik bo'yoqlari va qayta tiklanadigan ko'nchilik kimyoviy moddalariga o'tmoqda.

2007 yilda Hindiston markaziy charm tadqiqot instituti asosan qayta ishslash jarayonini teskari loyihalash jarayonini ishlab chiqdi va ishlatiladigan kimyoviy moddalar miqdorini 83% ga kamaytirishga va energiyaning 40% ni qisqartirishga muvaffaq bo'ldi.

2013 yil mart oyidagi Barqarorlik guruhi hisobotida Scottish Leather Group chiqindilar va energiyani qisqartirish bo'yicha ko'plab dasturlarni, jumladan, qazib olinadigan yoqilg'ilarni o'zining chiqindi bilan ishlaydigan issiqlik elektr stansiyasidan energiya bilan almashtirish orqali nol chiqindi ishlab chiqarish maqsadini ta'kidladi. Unga ko'ra: "Issiqlik elektr stansiyasi o'tgan yil davomida 99% dan ortiq IPPC emissiya standartlari bo'yicha taxminan 4000 soat ishladi va 15000 tonnadan ortiq chiqindilarni qayta ishladi".

Bundan tashqari, Scottish Leather Group o'zining terilarining 95% dan ortig'ini Britaniya orollaridan bosib o'tgan kilometrlarni qisqartirish va shu tariqa uning uglerod izini kamaytirish, shuningdek, terilar tamoyillarga sodiqligini ko'rsatgan fermerlardan kelayotganiga ishonchni ta'minlaydi qishloq xo'jaligi hayvonlarini himoya qilish kengashi tomonidan e'lon qilingan erkinliklariga rioya qiladi.

Xitoy va Vyetnamdagi ko'nchilik korxonalarining yirik guruhlari suvni isitish uchun quyosh panellaridan foydalanish, suvni tozalash jarayonlari doirasida qamish to'shaklarini o'rnatish, bioreaktorlar va boshqalarni qo'llash orqali suv iste'molini 50% ga kamaytirishga muvaffaq bo'ldi.

5. Muqobil charmlarning ta'siri

Paxta teri-charm yoki poliuretanga yaxshi muqobilmi?

Paxta turli to'quv va ishlov berish usullari orqali u teri-charmga o'xshab, yaxshi funksionallikka ega bo'lishi mumkin. Biroq, ba'zi olimlarning fikriga ko'ra, bu eng yaxshi alternativ emas. Jahon bozorida mavjud bo'lgan "organik" paxta miqdori juda oz bo'lib, bizda katta miqdordagi sug'orish suvi, pestitsidlar va katta dozadagi o'g'itlarni talab qiladigan an'anaviy paxta plantatsiyalari mavjud va bunga ehtiyoj kattadir.

O'n yillar o'tib, o'g'itlardan foydalanish butun dunyo bo'ylab yer osti suvlari zahiralarini ifloslantirdi va pestitsidlardan foydalanish bizning oziq-ovqat ekinlarini changlantiradigan kapalaklar va asal asalarilarga katta ta'sir ko'rsatdi.

Hisob-kitoblarga ko'ra, birgina AQShda yovvoyi asalarilar oilalarining 65 foizi insoniyatga ma'lum bo'lgan deyarli barcha ekinlarga sepiladigan pestitsidlar, gerbitsidlar va fungitsidlarning haddan tashqari ishlatilishi tufayli yo'q bo'lib ketgan.

Atrof-muhit salomatligi markazi 100 ta chakana sotuvchidan sotib olingan ayollar sumkalariga e'tibor qaratib, charm va PVX o'rtasidagi taqqoslashni amalga oshirdi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ko'plab namunalarda saraton, bepushtlik, Altsgeymer kasalligi va boshqa ko'plab sog'liq muammolari bilan bog'liq bo'lgan ma'lum toksin qo'rg'oshin miqdori yuqori. Ba'zi PVX qoplardagi qo'rg'oshin darajasi bolalar o'ynichoqlaridagi qo'rg'oshinning xavfsiz darajasidan 100 baravar yuqori bo'lib (garchi ko'plab olimlar qo'rg'oshinning xavfsiz darajasi yo'q deb taxmin qilishadi).

Qo'rg'oshindan tashqari, PVX tarkibidagi ba'zi zararli tarkibiy qismlarga quyidagilar kiradi: xlor, neft, ftalatlar va kanserogen DBTF.

Ishlab chiqarish jarayoniga dioksinlar (immun, reproduktiv, asab va endokrin tizimlarning shikastlanishi bilan bog'liq) va uchuvchi organik birikmalar (VOC) kabi zararli kimyoviy moddalar qo'shiladi. VOC boshqa kasalliklar qatorida bosh og'rig'i, charchoq, burun va tomoq bezovtaligi bilan bog'liq; ularning ba'zilari saraton kasalligini keltirib chiqaradi deb taxmin qilinadi.

Atrof-muhit salomatligi markazi tomonidan olib borilgan ushbu tadqiqotga javoban, Care ijtimoiy tarmog'i quyidagicha izoh berdi: "PVX uchinchi raqamli plastmassa bo'lganligi sababli, u odatda qayta ishlanmaydi. Yoki u poligonlarda qalashib yotadi yoki odamlar uni qayta ishlashga harakat qilishadi, bu esa boshqa plastmassalarni qayta ishlashni buzadi. Har holda, PVX keraksiz va dahshatli tushdir.

2014 yilda *World Leather* "Hech narsa yashirilmasin" deb nomlangan muhim yangi esselar seriyasini ishga tushirdi. Bu butun sanoatni o'yantiradigan va e'tiborga oladigan eszedir. U ikki yildan beri ishlamoqda va materiallar endi butun dunyo bo'ylab jurnallar, universitetlar va kompaniyalar foydalanishi uchun ochiq kodli shartnoma asosida bepul tarqatiladi. Uni charm ishlab chiqaradigan yoki sotib oladigan har bir kishi o'qishi shart. Bu "hech narsani yashirib bo'lmaydigan dunyo, shuning uchun gullab-yashnamoqchi bo'lgan tashkilotlar yashiradigan hech narsasi yo'qligiga ishonch hosil qilishlari kerak". Bu ibora Cargill ijrochi raisi Greg Peydan

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

o‘z kompaniyasining asosiy biznesi: oziq-ovqat ishlab chiqarish va marketing haqidagi nutqida keltirilgan. Buni bugungi kunda charm sanoati uchun ham oson amal qilishi mumkin.

Charm sanoati haqidagi noto‘g‘ri va eskirgan ma’lumotlar televideniye va radiolarda, gazeta va jurnallarda, hatto Juhon banki va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti (FAO) kabi nufuzli tashkilotlarning hisobotlarida ham chop etilmoqda yoki eshittirilmoqda. Ko‘pincha charm sanoatiga qarshi bo‘lgan tashviqot guruhlari ushbu materialdan charm sanoatining obro‘sini yanada yomonlashtirish uchun foydalangan. Yashirish uchun hech narsa to‘plami ko‘nchilar va ularning asosiy yetkazib beruvchilari qanday va nima uchun shunday ishslashlari haqida to‘g‘ri, dolzarb ma’lumotlar va tushuntirishlarni taqdim etish orqali ushbu muammoga qarshi kurashish uchun mo‘ljallangan. Eng yaxshi sanoatchilarning yashiradigan hech narsasi yo‘q va ular bundan faxrlanadilar va bu hayajonni esselar isbotlaydi.

2009-yilda yo‘lga qo‘yilgan “Global ko‘nchilik korxonasi” dasturi va “*World Leather*” jurnali ham korporativ ijtimoiy mas’uliyat va atrof-muhitga zarar yetkazuvchi amaliyotlar nuqtai nazaridan butun dunyo bo‘ylab ko‘nchilarning bu boradagi faolligini tan oldi. Yevropa, Amerika, Osiyo (Xitoy bundan mustasno) va Afrikadan teri zavodlaridagi ko‘rsatgichlari bo‘yicha tanlovning barcha ishtirokchilari kimyoviy moddalar, suv va energiyadan foydalanishni qisqartirish bo‘yicha ulkan majburiyat ko‘rsatgani tasdiqlandi.

Umuman olganda, uglerod izini kamaytirishga ko‘p vaqt, pul va kuch bag‘ishlash lozim va mas’uliyatli ekologik fuqarolar bo‘lishimiz lozim.

6. Ko‘nchilik korxonalarida suvdan foydalanish va iste’molni kamaytirish

Tabiiy boylik, suv hayot uchun zarurdir. Suvning mas’uliyatli iste’moli salomatlik, atrof-muhit va sanoat uchun yetarli, xavfsiz va toza suv ta’minotini ta’minlashning asosiy ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. Sanoat chiqindi suvlaridagi ifoslantiruvchi moddalarni kamaytirishning yangi va innovatsion usullarini izlash, oqava suvlarni tozalash va tozalashni yanada ko‘proq qayta ishslash uchun yaxshilash va suv miqdorini kamaytirishni boshlash mamlakatning kelajakdagagi ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan tarkibiy qismi va yanada barqaror modeldir.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

UN-Water 1 ma'lumotlariga ko'ra, dunyodagi chiqindi suvlarning 80% dan ortig'i atrof-muhitga tegishli tozalashsiz chiqariladi. 2020-yillarda barcha tarmoqlarda ishlatiladigan yillik suv miqdori taxminan 4 600 000 million m³ ni tashkil etdi; 69% qishloq xo'jaligidagi, 19% sanoatda va 12% kundalik hayotda qo'llanildi (UN/FAQ/Aquastat). Mutaxassislarning fikriga ko'ra, 2050 yilga kelib umumiy suv iste'moli 20-30% ga oshadi va 6 000 000 million m³ ga yetadi.

Jutta Knyodler tomonidan asos solinganidek, charm sanoati suv iste'moli yuqori bo'lgan asosiy tarmoqlardan biridir. Ushbu asriy bayonotni teri zavodlarida suvdan foydalanish haqidagi deyarli har bir tezisda o'qish mumkin. Ammo bu so'nggi bir necha o'n yilliklar davomida sanoat iste'mol qilinadigan suv miqdorini kamaytirish uchun hech narsa qilmaganligini anglatadimi?

Charm qiymati zanjirida suv ishlab chiqarishning ko'p bosqichlarida ishlatiladi va uning miqdori ishlatiladigan ko'nchilik usuliga bog'liq. Ko'p yillar davomida teri-charm texnologlari va mutaxassislari samaraliroq qayta ishslash va usullarini izlash bilan birga ishlatiladigan suv miqdorini minimallashtirish yo'llarini izlashdi.

Suvdan foydalanish charm ishlab chiqarishda kimyoviy moddalardan foydalanish va suvning ifloslanishi kabi boshqa barqarorlik xavflari bilan bog'liq. Agar bronzlash jarayonida ishlatiladigan suv miqdori kamaytirilsa, kerakli kimyoviy moddalar miqdorini ham kamaytirishimiz mumkin, bu esa o'z navbatida qayta ishlanadigan qoldiq kimyoviy moddalar va ifloslantiruvchi moddalar miqdorini kamaytiradi. Ikki sababga ko'ra oqava suvlarni tozalash sanoat uchun asosiy ustuvor yo'naliш hisoblanadi: birinchidan, atrof-muhitga qaytariladigan har qanday oqava suv zararli kimyoviy moddalar va boshqa ifloslantiruvchi moddalardan xoli bo'lishini ta'minlash, ikkinchidan, xuddi shu suvdan qayta charm sanoatida yoki sug'orishda foydalanish uchun.

Charm sanoati ko'p yillar davomida suv iste'molini minimallashtirish uchun faol ishlamoqda, ammo dolzarb, aniq yechimlar mavjud emas. Odatda, Barqaror Charm Jamg'armasi (SLF) suvdan foydalanish samaradorligini (barqarorlikning boshqa mezonlari bilan birga) qayd qiladi va yangi texnologiyalar va jarayonlarning tendensiyalari va natijalari haqida aniq, real vaqtda ma'lumot beradi. Ishchi guruh asoslangan o'rtacha ko'rsatkichlardan foydalanib, sanoatni baholangan 2 mavjud ma'lumotlar to'plami, SLF izchil taqiqotini ta'minlash uchun turli xil charm ishlab chiqarish toifalari uchun bronza reytingiga erishgan (2021 yil iyul holatiga ko'ra).

Ushbu ma'lumotlarni yangilanish vaqtida, SLF "Shaffoflik paneli" allaqachon 27 ta teri zavodini sanab o'tgan va ulardan 27 tasi suvdan foydalanish ma'lumotlari hozirda foydalanilayotgan o'rtacha ko'rsatkichdan ancha past.

Tanlov hajmi kichik bo'lsa-da, institutlar diapazoni Argentina, Bangladesh, Braziliya, Germaniya, Hindiston, Italiya, Pokiston va Turkiyani o'z ichiga olgan geografik tarqalishga ega va hech bir muassasa o'rtacha ko'rsatkichdan yuqori iste'mol darajasini qayd etmagan.

Bu ma'lumotlar, shuningdek, Italiya milliy charm sanoati assotsiatsiyasi UNIC va Yevropa teri sanoati COTANCE vakillik organi tomonidan so'nggi nashrlar tomonidan tasdiqlangan.

Panel 1: Water usage to produce 1m² of finished leather

	Raw to Tanned	Raw to Crust	Raw to Finished	Tanned to Crust	Tanned to Finished	Crust to Finished
	l/m ²	l/m ²				
Average Benchmark	146	270	297	63	134.1	10.8
Average Actuals	No data yet	109	148	29	48	8.6

Data from Sustainable Leather Foundation's Transparency Dashboard³ – June 2022

UNIC o‘zining 2021 yildagi Barqaror rivojlanish hisobotida 2003 yildan beri Italiya charm ishlab chiqaruvchi kompaniyalarda suv iste’ moli 18 foizga kamaydi va bir kvadrat metr tayyor charm ishlab chiqarish uchun o‘rtacha 113 litr suv talab qilinishini ma’lum qildi.

Xuddi shunday, 2020-yilgi Ijtimoiy va Ekologik hisobotida COTANCE 2016 va 2018 yillar oralig‘ida Yevropa ko‘nchilik korxonalari bir kvadrat metr tayyor teri ishlab chiqarish uchun o‘rtacha 0,121 kub metr (121 litr) suv sarflaganini ma’lum qildi; bu 2010 va 2011 yillardagi o‘rtacha ko‘rsatkichlardan 7% kam edi.

Global suv iste’ molining ulkan ko‘rsatkichi dunyoda suv tugab borayotganini anglatmaydi, lekin eng muhimi, suv har doim ham kerak bo‘lganida va hech qayerda bo‘lmaydi. Shuning uchun turli sohalarda turli qoidalar qo‘llaniladi. Ko‘pchilik charm ishlab chiqarish hali ham rivojlanayotgan mamlakatlarda yoki Xitoy, Hindiston va Lotin Amerikasi kabi past va o‘rta daromadli mintaqalarda to‘plangan. Suv iste’ moli rivojlangan hududlarga qaraganda yuqori bo‘lishi kutilmoqda, ammo yaxshilanishlari aniq.

2011-2013 yillardagi ma’lumotlarga ko‘ra, qoramol teri zavodlari uchun o‘ziga xos iste’ mol ma’lumotlari bilan o‘rtacha og‘irlidagi suv miqdori (teri xomashyosidan tayyor charmgacha) tayyor charmning har kvadrat metriga taxminan 250 litrni tashkil qiladi.

Teri sanoati materiallar, jarayonlar va ishlab chiqarish usullari jihatidan murakkab tuzilishga ega. Shuning uchun har bir teri zavodi ishlab chiqarish va joylashish nuqtai nazaridan o‘ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan boshqaruva tizimini ishlab chiqishi kerak. Biroq, ba’zi umumiy yechimlar hali ham har bir charm zavodida ko‘rib chiqilishi mumkin va tavsiyalar "kamaytirish, qayta ishlatish, qayta ishslash" modelida qo‘llanilishi kerak.

Panel 2: Examples of technology driven improvements

Dritan system by Ecco	With reports of saving up to 20 litres of water per hide tanned.
Qualus polymer bead system	To save up to 30% water load and chemicals in the retanning drum.
Electro-Oxidation (EO) and Coagulation EC based Zero Liquid Discharge (ZLD) trials	Conducted by the Central Leather Research Institute in Chennai. Results have been positive and licence approvals are imminent.

Shundan kelib chiqqan holda:

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

- ⇒ oqimlar, oqava suvlar, turli ishlab chiqarish maydonlari va asbob-uskunalarda suvdan foydalanishni o'lchash va nazorat qilish;
- ⇒ ko'nchilik zavodining suv izini tushunish, hisoblash va xaritalash;
- ⇒ qisqa szish uzunligi (masalan, 100% o'rniiga 85% dan foydalaning) va kamroq yuvish jarayonlari kabi suvni tejaydigan ishlab chiqarish jarayonlaridan foydalanish;
- ⇒ yangi so'yilgan terilardan foydalanish, bu tuzni tozalashga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi va oqava suv sifatini yaxshilaydi;
- ⇒ suvni tejovchi mashinalarni o'rnatish (yuqori sifatlari barabanlar va mexanik mashinalari);
- ⇒ texnologik yaxshilanishlarni o'rganish;
- ⇒ pol, bochka va jihozlarni tozalash uchun yuqori bosimli tozalagichlar va mashinalardan foydalanish.
- ⇒ suvni qayta ishlatish va qayta ishslash, masalan, yuvish suvi,sovutish suvi, ajratilgan oqim suvlaridan foydalanish.
- ⇒ suv va kimyoviy moddalarni qayta ishlatish (masalan, sangob, kullashdagi sulfidlar va ohak)
- ⇒ yakuniy tozalangan aralash suvning retsirkulyatsiyasi o'rniiga ajratilgan oqim suvidan qayta foydalanish
- ⇒ materiallarning mavjudligi - suvni qayta ishlatish va qayta ishslash uchun innovatsion va barqaror tozalash texnologiyalarining muvofiqlashtirilgan ko'rinishi; kam energiya sarfi, kimyoviy moddalardan kam foydalanish, kamroq loy va kamroq havo emissiyasi bilan usullardan foydalanish (suvni qayta ishlatishning barcha usullari barqaror emas).

Ecco Dritan jarayoni. Texnologiya besh yillik tadqiqot va ishlanmalarning samarasi bo'lib, uning boshlang'ich nuqtasi borgan sari tanqis bo'lgan suvda suvsiz ko'nchilik qilish imkoniyati mavjud.

Suyuq mahsulotlarda faol moddaning tarkibini hisobga oling va kimyoviy moddalarni iste'mol qilishni optimallashtirish (dozani oshirib yubormaslik), biologik parchalanadigan kimyoviy moddalardan foydalanish.

Ko'nchilar uchun suv iste'molini kamaytirish uchun yaxshi sabablar yetarli: barqaror ishlab chiqarishga bo'lgan majburiyatlarining bir qismi sifatida, qonuniy ko'rsatmalarga, toza ishlab chiqarish va mijozlar talablariga rioya qilish yoki xarajatlarni kamaytirish mumkin.

Panel 3: Historical data - Water use for raw hide to finished bovine leather (2011-2013)

Area/ Country	% heavy leather bovine (2011) 275 million m ² /year	% light leather bovine (2011) 1,314 million m ²	Estimated spec. water consumption avg. (m ² /t)	Estimated spec. water consumption avg. (l/m ²)	Heavy and light leather production (million m ² /year)	Estimated total water consumption avg. (million m ² /year)
Europe	12.6	16.6	25	167	253	42.1
China	37	16.5	45	300	319	95.6
Bangladesh	0.05	0.8	50	333	11	3.5
India	1.9	4.9	28	187	70	13.0
Pakistan	0.3	1.5	50	333	21	6.8
Latin America	19.5	26.1	28	187	397	74.0
Former USSR	6.8	10.6	40	267	158	42.1
Others	21.85	23	50	333	362	120.8
Estimated total water consumption worldwide (bovine) raw hide-finished leather (2011):					398	mio m ² /year
Estimated total water consumption worldwide (bovine) raw hide-finished leather (2011):					250	l/m ² finish leather
Estimated total water consumption worldwide (bovine) raw hide-finished leather (2011):					38	m ³ /t raw hide

Ko‘proq korxonalar o‘z ma’lumotlarini SLF, LWG, kabi audit platformalari orqali hamda mintaqaviy va global sanoat tashkilotlari orqali o‘lchaydi, tahlil va qayd etadi, haqiqiy ma’lumotlar sanoatning barqaror sayi-harakatlarini qo‘llab-quvvatlash uchun tasdiqlanishi mumkin. Ushbu shaffof yondashuv, shuningdek, brendlар, chakana sotuvchilar va kampaniyachilarga ishonchli, iste’molchi uchun tekshirilishi mumkin bo‘lgan ma’lumotlarni taqdim etish imkonini beradi.

YUKORI SAMARALI VA YUQORI SAMARALI INNOVATSIYALAR PORTFELI

7. Bio-asosli to‘qimachilik uchun poliuretan ommabopligi

China Leather Network Bayer MaterialScience yangiliklari Impranil® barqaror materiallar brendi ostida bir qator suvga asoslangan Impranil® poliuretan (PU) biodispersiyalarini ishlab chiqara boshladи. Ushbu material 65% gacha qayta tiklanadigan tarkibga ega, shuning uchun ushbu seriyali mahsulotlar uglerod

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

chiqindilarini yanada kamaytirishi mumkin, shuning uchun suvgan asoslangan poliuretan materiallarining barqarorligini yana oshiradi. Bayer MaterialScience ushbu mahsulotni 21-apreldan 23-aprelgacha Germaniyaning Nyurnberg shahrida bo'lib o'tgan Yevropa qoplamlari ko'rgazmasida va 4-7-may kunlari Germaniyaning Frankfurt shahridagi Techtextil ko'rgazmasida taqdim etdi. 2022 yil tadqiqot, ishlab chiqish natijalari va ushbu mahsulotlar INSQIN Waterborne PU Textile Coated Fabric suvli dispersiya bilan qoplangan PU to'qimachilik bilan qoplangan mato loyihasining bir qismidir.

8. Bayer MaterialScience kompaniyasining yangi mahsulotlari

Bayer Material Science 2014-yilda 11,7 milliard yevro sotuvga erishgan dunyodagi eng yirik polimer ishlab chiqaruvchilardan biri hisoblanadi. Faoliyat sohasi asosan yuqori texnologiyali polimer materiallar ishlab chiqarish va kundalik hayotning ko'plab sohalari uchun innovatsion yechimlarni ishlab chiqishga qaratilgan. Xizmat ko'rsatiladigan sohalarga asosan avtomobilsozlik, elektron va elektrotexnika sanoati, qurilish sanoati va sport va dam olish sanoati kiradi. 2014 yil oxiriga kelib Bayer Material Science butun dunyo bo'y lab 30 ta ishlab chiqarish maydonchasiga va 14 200 ga yaqin xodimlarga egabo'ldi. Bayer Material Science kompaniyasi Bayer kompaniyasi guruhining bir qismidir.

Ni Goulet, MaterialScience Textile Coatings Global Business bosh direktori

Bayer MaterialScience Globalning To'qimachilik qoplamlari bo'limi bosh direktori Nikolas Smit: "Barqarorlik xarid qilish qarorlarini qabul qilishda eng muhim jihatlardan biriga aylandi va to'qimachilik sanoati bunga ustuvor ahamiyat berdi. Impranil® ning barqaror materiallari ishlab chiqaruvchilar, OEM lar va brendlarga atrof-muhitga izlarini yaxshilashga yordam beradi. To'plamning birinchi mahsulotlari kiyim-kechak, aksessuarlar va poyabzal ishlab chiqaruvchilari uchun mo'ljallangan va barcha sanoat ishtirokchilariga atrof-muhitga ta'sirni optimallashtirishda yordam beradi.

INSQIN ilg'or innovatsiyalarga erishish uchun PU qoplalmalni matolarning yangi avlodini tadqiq qilish va rivojlantirishga ilhom beradi.

Ishlab chiqaruvchilar birinchi marta materialning har bir qatlamida qayta tiklanadigan materiallar yuqori bo'lgan sintetik va qoplangan matolarni ishlab chiqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Uning ishlashi an'anaviy yuqori darajadagi

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

mahsulotlar bilan taqqoslanadi va bio-asosli xom ashyoni qayta ishlab chiqmasdan darhol foydalanish mumkin. Bundan tashqari, ushbu biologik xom ashyoning manbalari inson oziq-ovqat zanjiriga zid kelmasligi juda muhimdir.

Manbaa: Xitoy charm sanoati tarmog'i.

9. Innovatsiyaning ustuvorlik kaliti

Innovatsiyalar ko'proq qiymat zanjiri bo'ylab yuqori va pastda mukammal hamkorlar bilan yaqin hamkorlikka bog'liq bo'ladi. BioAmber bilan qayta tiklanadigan Impranil® xom ashyosi ustida chuqur ishlanmoqda. Ushbu muhim xom ashyoni ishonchli va yetarli miqdorda yetkazib bera oladigan texnologik rivojlangan kompaniyalar bilan hamkorlik juda yaxshi samara berdi. Boshqa tomondan, texnologiyaning innovatsion salohiyatini maksimal darajada oshirish uchun qiymat zanjiri bo'yicha taniqli kompaniyalar bilan hamkorlikni davom ettirilmoqda.

10. To'qimachilik sohasida yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni kuchayishi

Bio-asoslangan navlarga qo'shimcha ravishda, Bayer MaterialScience o'tgan yili ishga tushirilgan INSQIN texnologiyasi ko'lmini kengaytirib, yangi Impranil® poliuretan dispersiyasi turkumlarini ishlab chiqaradi. Shu bilan birga, to'qimachilik sanoatining funksionallik va moddiy barqarorlik nuqtai nazaridan yuqori talablarini qondirish uchun xizmatlarning to'liq spektri ishga tushirildi.

INSQIN shuningdek, barqaror materiallar uchun yangi standartlarni belgilaydi.

Impranil® DAA kiyim va poyabzal sanoati uchun oraliq qoplama sifatida maxsus ishlab chiqilgan. Mahsulot past haroratlarda bu xususiyatni saqlaydigan yumshoqroq material ishlab chiqarish uchun ishlatilishi mumkin, bu kiyim sanoati faqat orzu qilishi mumkin.

Moddiy ishlash talablari, ayniqsa, sport poyfzellari sohasida qat'iydir. Impranil® DLE sohada eng yuqori texnik xususiyatlarga javob beradigan yuqori materiallarni ishlab chiqishga hissa qo'shami, ayniqsa tortishish nuqtai nazaridan.

Boshqa tomondan, avtomobilsozlik sanoati yangi Impranil® DLC-T mahsulotidan ham foya oladi. Ushbu mahsulotdan foydalanib, avtomobil ichki bezatish uchun maxsus material ishlab chiqarish mumkin, bu nafaqat sanoat tomonidan talab qilinadigan ultra-mat sirtga ega, balki ishqalanish, gidroliz, yorug'lik va issiqlikka yuqori qarshilikka ega.

11. Mossop charmi - charm va texnologiyaning ideal uyg'unlashuvi

Janubiy Afrikadagi G'arbiy Keyp provinsiyasining ajoyib manzaralari orasida Keyptaun yaqinidagi Vellington kichik shaharcha mavjud. U mamlakatning vinochilik yerlarining markazida joylashgan va keng uzumzorlar orasida Janubiy Afrikadagi eng yirik teri zavodlaridan birini joylashgan.

Mossop Leather kompaniyasi tomonidan boshqariladigan kompaniya mamlakatning poyabzal va charm sanoatini keng turdag'i qoramol terilari bilan ta'minlaydi. Darhaqiqat, u 1846 yildan buyon Janubiy Afrikaga yetakchi poyabzal brendlarini yetkazib beradi va ko'p o'n yillar davomida Yevropa, Hindiston yarim oroli va Uzoq Sharqqa teri eksport qiladi. Taxminan 200 yillik tajribaga ega bo'lgan holda, ko'nchilik zavodi eskirgan tuyg'uga ega bo'lishini kutishingiz mumkin, ammo bu haqiqatdan uzoq bo'lishi mumkin ham emas.

Mossop Leather hozirda kompaniya nafaqat charm sanoatida 170 yildan ortiq tajriba va nou-xauga ega ekanligini, balki oldinda turgan qiyinchiliklar va imkoniyatlarni ham diqqat bilan kuzatib borishini aks ettirish uchun rebrending jarayonini boshdan kechirmoqda. Kompaniya jahon bozoriga yuqori samarali mahsulotlarning yangi qatorini olib chiqish uchun o'z merosini istiqbolli tadqiqot va ishlanmalar bilan uyg'unlashtirib, o'z brendini qayta ixtiro qilmoqda.

"Mossop Leather - juda qadimgi kompaniya - janubiy yarim shardagi eng qadimgi teri zavodlaridan biri - va biz texnik charmlarning yangi assortimentini ishga tushirish uchun global rebrend qilishni xohlaymiz", deydi bosh direktor Gert Krueger. "Biz bu tarix va xotirjamlikni saqlamoqchimiz,

Taroziga solishdan vakuumda quritishgacha bo'lgan yangi avtomatlashtirilgan quritish liniyasi o'rnatildi, bu ko'nchilik zavodining global miqyosga chiqish strategik maqsadlariga hissa qo'shadigan ko'plab texnologik yaxshilanishlardan biridir. Shu bilan birga, biz zamon bilan hamnafas bo'lib, jahon bozori uchun mahsulot ishlab chiqarishga qodir zamonaviy Afrika ko'nchilik korxonasi ekanligini dunyoga ko'rsatmoqchi. "Rebrend (ta'minlash), shuningdek, charmni qo'llab-quvvatlashga qiynalayotgan bir paytda amalga oshirilmoqda, bu qisman mijozlar nuqtai nazarining o'zgarishi tufayli, shuning uchun ular yosh demografik qatlamga murojaat qilishmoqda.

Yirik poyabzal fabrikalarida xaridorlar o'zgarib bormoqda va ular bilan uzviv bog'landi. Ularga zamonaviy davrda dolzarb ekanligini ko'rsatishdi. Teri sanoati ba'zan iflos, eski sanoat sifatida ko'riladi, lekin aslida zamonaviy va dinamikdir.

175 kishi doimiy ish bilan ta'minlangan kompaniya hozirda oyiga 2 000 000 fut² ustki va ostki qoplamlari uchun charm va 600 000 fut laminatsiyalangan charm ishlab chiqarish quvvatiga ega. Mossop, shuningdek, Janubiy Afrikaning eng yaxshi maktab poyabzal fabrikalarida tanlanadigan yuqori charm sifatida keng qo'llaniladigan Tek-Tan brendining egasidir. Biroq, sanoat poyabzal bozorida kompaniya o'zining xalqaro eksporti uchun eng katta o'sish imkoniyatlarini ko'radi.

Kompaniyaning rebrending bo'yicha say-harakatlarining asosiy elementi yuqori unumdorlik, eksklyuziv texnik charmlarning optimal assortimenti bo'lib, bu poyabzal ishlab chiqaruvchilarga mos ravishda sanoat va xavfsizlik bozori uchun mahsulotlar yaratishda katta tanlov imkonini berdi. Optimum zamonaviy charm

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

texnologiyasidan foydalangan holda ishlab chiqilgan va Janubiy Afrika, Yevropa, AQSH va Osiyoda ishlab chiqarilgan texnik poyabzallarning eng yuqori standartlariga javob berishga mo‘ljallangan.

Ushbu yo‘nalishdagi asosiy mahsulotlarga ishqalanishga bardoshli Shield-Tan charmi tegishli bo‘lib, ular yuqori ishqalanish, va titilish-yemirilish uchun sanoat standartidan oshib ketish uchun mo‘ljallangan. WalkDry suv o‘tkazmaydigan Mossop ustki charm, u eng yuqori global standartlarga javob beradi va yuqori havo o‘tkazish (nafas olish) xossasini namoyon etadi.

Vlamprufe - bu kompaniyaning otashga chidamli ustki charm, Bactroblok esa mikroblarga chidamli va foydalanuvchi uchun oyoq hidini sezilarli darajada kamaytiradi. Warrior - bu yuqori samarali yaqin infraqizil singdirish texnologiyasini o‘zida mujassam etgan va UV (UB) nurlari bilan qoplangan kamuflyaj printeri bilan ta’minlanishi mumkin bo‘lgan harbiy etik charm, WalkCool esa materialning yuqori yorug‘lik qaytaruvchi hamda sirt haroratini oddiy charmga qaraganda pastroq ushlab turadigan charmadir.

Alovida, ushbu mahsulotlarning barchasi muhim qo‘llanilishlarga ega bo‘lib, ammo Optimum assortimentining muhim elementi shundaki, mijozlar ushbu turli xil sifatlarni birlashtirish va o‘zlarining maxsus tayyorlangan materialini yaratish uchun ko‘plab turli texnologiyalarni birlashtir mujassamlashtirish imkoniyatlariga egadirlar. Mossop eng yaxshi materiallardan foydalanish hisobiga muayyan bozorlar uchun juda o‘ziga xos xususiyatlarga ega mahsulotlarni ishlab chiqishdi. Kryugerning fikricha: "Sintetik materiallar bizning asosiy raqobatchimiz, ammo biz texnik poyabzal bozorida charmga talabni ko‘rmoqdamiz.

Ularning innovatsiya qilish qobiliyati infratuzilmasiga yangi uskunalar va ko‘proq investitsiyalar bilan katta sarmoya kiritish natijasidir.

1. www.gov.uk/government/publications/rates-and-allowances-landfill-tax/landfill-tax-rates-from-1-april-2013
2. www.fao.org/faostat/en/#data
3. scottishleathergroup.com /Sustainability/Carbon-Footprint.aspx
4. openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30317
5. www.worldbank .org/en/news/press-release/2018/09/20/global-waste-to-grow-by-70-percent-by-2050-unless-urgent-action-is-taken-world-bank-report

Nazorat savollari:

1. Xalqaro atrof-muhit ittifoqi komissiyasi (IUE) to‘g‘risida ma’lumot bering.
2. Charm va aylana iqtisodiyot, zamonaviy jarayonlar to‘g‘risida ma’lumot bering.
3. Global sanoatning atrof-muhitni muhofazasi to‘g‘risida ma’lumot bering.
4. Charm uchun muqobil materiallar: atrof-muhitga ta’siri va narxi to‘g‘risida ma’lumot bering.
5. Muqobil charmlarning ta’siri to‘g‘risida ma’lumot bering.
6. Ko‘nchilik korxonalarida suvdan foydalanish va iste’ molni kamaytirish to‘g‘risida ma’lumot bering.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

7. Bio-asosli to‘qimachilik uchun poliuretan ommabopligi to‘g‘risida ma’lumot bering.
8. Bayer MaterialScience kompaniyasining yangi mahsulotlari to‘g‘risida ma’lumot bering.
9. Innovatsiyaning ustuvorlik kaliti to‘g‘risida ma’lumot bering.
10. To‘qimachilik sohasida yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni kuchayishi to‘g‘risida ma’lumot bering.
11. Mossop charmi - charm va texnologiyaning ideal uyg‘unlashuvi to‘g‘risida ma’lumot bering.

IV.AMALIY MASHG'ULOTLAR MATERIALLARI

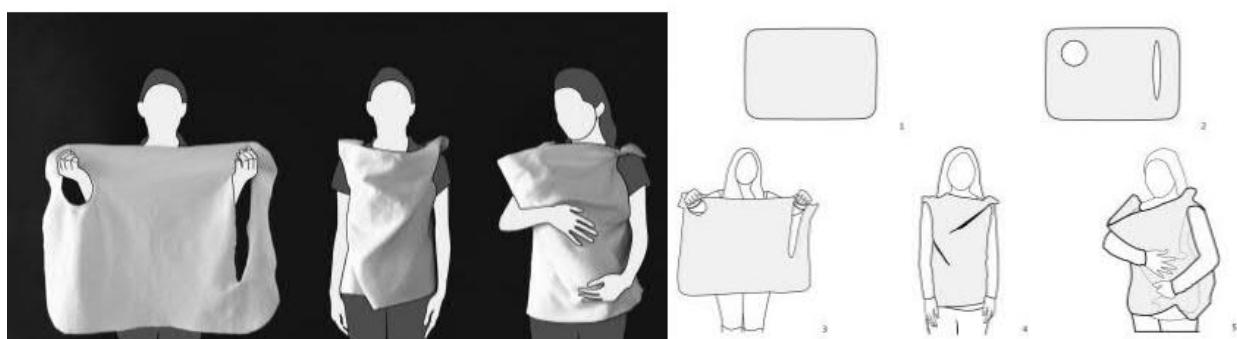
**1-AMALIY MASHG'ULOT
MO'YNA VA MATO ARTEFAKTI. LEATHER
WORKING GROUP (LWG).**

Ishning maqsadi: Artefakt - bu chaqaloqni olib yurish uchun mato bo'lagi, COOLCORE mato tana yuzasi haroratini pasaytiradi, tana ma'lumotlarini istalgan vaqtida elektron kiyim orqali to'plash, arktika uchun o'z-o'zidan isitiladigan uglerod tolali kiyim, Kopenhagen Fur mahsulotlari, innovatsion va o'zgaruvchan Kopenhagen Fur 3D matolari, Leather Technology Center Ltd. (BLC) Britaniya va Yevropa sinov usullari, UKAS tomonidan akkreditatsiya qilingan ISO 17025 ga muvofiq yonuvchanlik sinovi, Eurofins | BLC yechimi, Chrome VI risklarni boshqarishni o'rghanishdan iborat.

Ishning bayoni:

Artefakt - bu chaqaloqni olib yurish uchun mato bo'lagi. Universitet talabalari xalqaro Red Dot Design Award mukofotini olishadi. Sof paxtadan yasalgan oddiy bir parcha haqiqatda kollej o'quvchilari qo'lida "bolalar asari"ga aylangan. Ningbo universiteti Fan va texnologiya maktabining bir necha kollej talabalari birgalikda chaqaloq uchun artefaktini ishlab chiqdilar va "Sanoat dizayni Oskar mukofoti" deb nomlanuvchi Xalqaro Red Dot Design Award Dizayn mukofotiga sazovor bo'lishdi. Bu chaqaloqni ko'tarib turish, olib yurish uchun mo'ljallangan "Iliq quchoqlar" deb nomlanadi. Uzunligi 90 sm, kengligi 61,5 sm, yuqori chap tomonda 13 sm diametrli doira bilan bir xil balandlikda matoning o'ng tomonida 31 sm uzunlikdagi tikuv choki bilan biriktiriladi.

Dizayn juda oddiy, chizmalarga ko'ra, u ovqat xonasi-restorandagi patnis va oshxonada keskich taxtasiga o'xshaydi. Lu Caiyang, Chjan YU, Lu Zhichao va Cai Chengxi ikkinchi kurs talabalari bo'lib, maxkur buyumni oddiyodeyaladan loyihalashtirib tayyorlaganlar. Qanday qilib, bu buyum Red Dot Award mukofotiga sazovor bo'ldi? Lu Caiyangning ta'kidlashicha, kattalar bolani qo'lida ushlab turganda, u qo'lini ichkariga qo'yishi mumkin va bola yukning bir qismini qo'ldan yelkaga o'tkazish uchun kiritilgan sumkaga joylashtirilishi mumkin.

Maxsus ishlab chiqilgan yelkli-kamar kattalarga qo'shimcha qulaylik uchun bolani burchak ostida ushlab turish usulini erkin o'zgartirishga imkon beradi. Katta

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

yoshdagi shaxslarni charchoq tezlik bilaye keltirib chiqarmaydi; Butun odehyalo sof paxta matosidan tayyorlangan bo‘lib, u yumshoq va chaqaloqning nozik terisiga mos keladi va chaqaloq terisiga yaxshi himoya ta’siriga ega; odehyalo har ikki tomondan ham ishlatalishi mumkin va kiyish yo‘nalishi shaxsiy odatlarga ko‘ra o‘zgartirilishi mumkin; eng muhimi, unga faqat mato bo‘lagi kerak bo‘ladi, bu esa materiallarni tayyorlash uchun qulay va tejamlidir. Bu juda ham qimmatga tushmaydi. Foydalanuvchi mazkur go‘zallikni yo‘qotmagan holda uyda tayyorlashi mumkin mumkin. Ushbu buyum (odeyalo)ni tayyorlash uchun to‘rt nafar kollej o‘quvchilari va o‘qituvchilari ushbu konstruksiyani materiali va hajmini bir necha bor o‘zgartirganlar. Ma’lum bo‘lishicha, hozirda savdo markazida bolani ushlab turish uchun tikuvchilik buyumi bir necha yuz yuanga baholangan. Kollej o‘quvchilari tomonidan yaratilgan buyumni nafaqat materiallardan yasash oson, balki har bir otaona undan foydalanuvchi juda bahramand bo‘lish imkonini beradi. Bu oilalar uchun juda mos keladi. Lyu Liyuan, loyiha o‘qituvchisi, Red Dot Award dizayn tanlovingin maqsadi - ba’zi nafis dizaynerlarni kashf etish orqali odamlarga yanada qulayroq hayot g‘oyalarini taqdim etishdir. Bu yil dizayn o‘rta va quyi daromadli oilalar uchun pulni tejash uchun qulaylik va soddalikka e’tibor qaratmoqda” deydi.

Manbaa: NINBO Xitoy tarmog‘i

Odam tana yuzasi haroratini pasaytiradigan COOLCORE mato. COOLCORE matosi tana haroratini 20-30% ga pasaytiradi. Faqat Xinyong International Asia tomonidan taqdim etilgan COOLCORE - bu AQSH patent texnologiyasi bilan ishlab chiqarilgan ajoyib mato bo‘lib, u bozorga chiqishi bilanoq Yaponiya, Janubiy Koreya va boshqa mamlakatlar va mintaqalardagi sport kiyimlari ishlab chiqaruvchilari va mutaxassislari tomonidan mammuniyat bilan qabul qilindi.

COOLCORE - yuqori texnologiyali mato bo‘lib, uchta noyob assimilyatsiya, yutilish, aylanish va bug‘lanish strukturalariga ega bo‘lib, u . xususan yozgi dam olish mavsumlarida tana haroratini tezda pasaytiradi va tana yuzasi haroratini 20 dan 30% gacha samarali ravishda kamaytiradi. U bir ovozdan mukammal maqtovga sazovor bo‘ldi va iste’ molchilar tomonidan ma’qullangan.

Ma’lumki, COOLCORE (sovutish o‘zak texnologiyasi) ichki kiyim matolari, ko‘ylak matolari, choyshab matolari, alpinizm kiyimlari, golf kiyimlari, dam olish seriyali kiyim matolari, turli xil kiyim matolari, uy to‘qimachilik, sport, harbiy, tibbiyot va boshqa to‘qimachilik sanoati sovuqni sezuvchi texnologiyaga ega bo‘lgan matolar bo‘lib, ular termal muhitlarga chidamli, barqaror va soviydi.

Shuningdek, barqaror sovuqq ham chidamli matolar seriyasi yaratilgan bo‘lib, shu jumladan sport kiyimlari, sport himoya vositalari va tushishni davolash uchun uskunalar nafaqat mashg‘ulot jarayonining qulayligi va xavfsizligini oshirishi, balki sportchilarga tana haroratini tezda pasaytirishga va jismoniy kuchni tiklashga yordam beradi.

COOLCORE salqin matolari Osiyoda Qingdao Xinyong International tomonidan taqdim etilgan bo‘lib, iste’ molchi xuddi suvga tushgandek salqinlik tuyg‘usini his qilishi mumkin. Yaponiyada chiqarilgan birinchi sovuq kiyimlar bir oy ichida 30 million AQSH dollaridan ortiq sotilgan.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

COOLCORE matolari tabiiy mahsulotlardan tayyorlangan va ancha ustunliklarga egadir. Shuningdek mato jismoniy sovutish inson fiziologiyasiga mos keladigan, qulay tana parvarishi va moda zavqini ta'minlaydigan sifatga ega.

Manba: Chyna Tehtile News

Inson tana ma'lumotlarini istalgan vaqtida elektron kiyim orqali to'plash.

Agar kimnidir yoki hammani kuniga 24 soat kuzatib turadigan va jismoniy thamda fiziologik o'zgarishlarini doimo kuzatib boradigan shaxsiy hamshirasining bo'lishi, ko'pchilik uchun fantaziya deb hisoblaydi.

Tomoshabinlar uchun yuqori texnologiyalar asosida Savdo yarmarkasining ikkinchi sessiyasida Dalian texnologiya universiteti "Moda va texnologiya" va "Aqli kiyim va taqiladigan elektronika akademik forumi", Buyuk Britaniyaning Nottingem Trent universiteti va Italiyaning Piza universitetining yangi media san'ati bo'yicha mutaxassislari tomonidan o'tkazildi. Kiyimda yangi patentlangan texnologiyalarni innovatsion qo'llash bilan yangi hayot, texnologiya va moda uyg'unligi ham dunyoda yangi tendensiyaga aylanmoqda.

Forumning ma'lum qilishicha, Yevropa va Qo'shma Shtatlarda to'qimachilik endi kiyim-kechak tayyorlash mumkin bo'lgan oddiy an'anaviy tushuncha emas, balki elektronika kabi ko'plab yuqori texnologiya sohalari va yutuqlarini o'zida biologiya va bionikani mujassamlashtirgan va birlashtirgan funksional elektron to'qimachilikdir.

Dastlabki bosqichda bo'lsa-da, sotuvlar har yili 40% ga o'sib bormoqda va uning tijorat juda katta qiymatga egadir. Ushbu funksional elektron to'qimachilikning paydo bo'lishi tibbiy yordam ko'lamini kengaytirdi: undan kiyim-kechak, matraslar, avtomobil o'rindiqlari va boshqalarni tayyorlash mumkin. Tez orada bu funksional elektron to'qimachilik yuvilishi mumkin va arzon bo'ladi.

Ma'lumki, Liaoning provinsiyasining asosiy raqamli kiyim dizayni va dizayn laboratoriyasini qurgan va yaratgan Dalian Texnologiya Universitetining Moda maktabi ham innovatsion aqli sensorli kiyim dizayni bilan shug'ullanadi va Shimoliy-Sharqiy Xitoyda yosh ayollar uchun ma'lumotlar bazasi tizimini yaratdi.

Manba: Hexun yangiliklari

Arktika uchun o'z-o'zidan isitiladigan uglerod tolali kiyim.

Arktika aholisining o'zini o'zi isitadigan kiyimlarida ishlataladigan yuqori texnologiyali uglerod tolali material iste'mol qilinadigan energiya birligi uchun yuqori mahsuldarlik va barqaror issiqlik tarqalishining afzalliklariga ega, chunki uglerod tolesi isitish vaqtida uzoq infraqizil haroratni hosil qiladi.

Jarayon shuningdek, yorug'lik uzoq infraqizil to'lqinlarning shifobaxsh ta'siriga ham ega. Shunday qilib, Arktika xalqlarining o'z-o'zidan isitiladigan kiyimlari tezda isinish, sovuq va issiqlikdan himoya qilish, shuningdek, inson immunitetini samarali tartibga solish, qon aylanishini yaxshilash, tana va organizmdagi bakteriyalar metabolizmni tezlashtirish kabi sog'lomlashtirish funksiyalariga ega.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Ma'lum qilinishicha, arktik o'z-o'zidan isitiladigan kiyim-kechak seriyasi mahsulotlari oddiy kiyimlar, qo'lqoplar, poyabzal va paypoqlar bilan bir xil bo'lib, ularni kiyish juda qulay. Isitish paytida faqat litiyli batareya kalitini yoqiladi yoki isitish uchun USB -ni kompyuter qurilmasiga ulab va xavfsiz foydalanish mumkin.

Ichki qatlarning materiali, asosan, yaxshi shamollatish bilan sun'iy jundan tayyorlangan bo'lib, bu mahsulotning havo aylanishini ta'minlaydi, shuning uchun o'z-o'zidan isitiladigan mahsulotning harorati inson tanasiga muvozanatli ta'sir ko'rsatadi va kiyinish qulay. Ular orasida litiyli batareyali issiqlik manbai va boshqa qismlarga ajratish va yig'ish oson va erkin tozalanishi mumkin bo'lgan boshqa qurilmalardan tashkil topgan.

Manbaa: China Textile News

Kopenhagen Fur buyumlari. Kopengagen mo'yna dizayn markazi dunyodagi yetakchi mo'yna texnologiyalariga oid 1000 dan ortiq mo'yna texnologiyalarini ishlab chiqish uchun eng yaxshi va ilg'or dizaynerlar bilan hamkorlik qiladi.

Muayyan ishlab chiqarish jarayonini ko'rib chiqamiz.

1. "Qo'shimcha" mo'ynani joylashtirish uchun naqshni belgilaymiz, bu hunarmandchilik uchun kichik yarim oyning naqshlari ham mos keladi.

2. Naqshni mo'yna terisining ag'darma tomoniga o'tkazilib, mos ravishda bechish-kesish va tikish joylari belgilab olinadi

3. Uch tomoni qirqiladi

4. Yarim kesilgan mo'yna naqshi ag'darma tomoniga tortib chiqariladi torting
5. Bo'shliqni to'ldirish uchun uzun bo'lak terini ag'darma tomoniga tikib qo'yiladi

6. Mo'ynali kiyimlar detellarini kesishdan keyin qolgan tirkishlarni kesish uchun qaychidan foydalaniladi

7. Tugallangan samara

Kopengagen mo'yna dizayn markazi yarim oy naqshini yaratish jarayonini ishlab chiqdi, bu mo'yna terilariga turli shakl va o'lchamdagи yarim oy naqshlarini o'yib, keng va og'ir samarani ko'rsatish orqali amalga oshiriladi, bu mo'yna hajmini oshirish uchun juda mos keladigan kiyimlar toifasiga kiradi. Tulki, yenot va norka terilari qo'shimcha qiymatli mahsulot yaratish uchun ushbu texnologiyadan samarali foydalanishi mumkin.

Manbaa: *Kopenhagen Fur*

Innovatsion va o'zgaruvchan Kopenhagen Fur 3D- matolari. Yaqinda Daniyaning mashhur hashamatli mo'yna brendi Kopenhagen Fur Pekindagi

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

751D·PARK markaziy zalida yangi mahsulotlar taqdimotini o‘tkazdi. “Ertaklar moda namoyishi” mavzusidagi yangi mahsulotning taqdimoti omma uchun ajoyib va betakror mo‘yna namoyishini taqdim etdi.

Ma’lumotlarga ko‘ra Kopenhagen Fur uzoq vaqtidan beri mavjud innovatsion 3 D matodan foydalanadi. Brendning direktor o‘rribosari Kennet Lobergning ta’kidlashicha, xalqaro miqyosda taniqli dizaynerlar har yili o‘zlarining mo‘ynali kiyimlarini ishlab chiqaradilar va moda dizaynida mo‘ynadan foydalanish xalqaro tendensiyaga aylandi. An’anaviy mo‘ynali dizaynerlar katta sahnaga ega bo‘lish uchun moda sanoatiga kirishlari lozimligi qayd etilgan.

Ma’lum qilinishicha, Kopenhagen Fur kompaniyasi ko‘p yillar davomida hamkorlikda innovatsiyalar, bilim almashish, resurslarni integratsiyalashuvi, platformalar yaratish va xalqaro standartlarga mos keladigan boshqa usullar orqali Xitoyning mo‘yna sanoatini modernizatsiya qilishni rag‘batlantirishga sodiqdir. Ular har yili Xitoyda turli loyihalarni, jumladan, dizaynerlar bilan hamkorlik qilish loyihalarni, chakana savdoni ilgari surish loyihalarni, ishlab chiqaruvchilarning loyihalarni, korporativ ijtimoiy mas’uliyat loyihalarni, shuningdek, Sinxua universiteti, Sinxua san’at akademiyasi bilan birgalikda mo‘ynali kiyimlardan tayyorlangan kiyim-kechak bo‘yicha yuqori toifali seminarlarni faol ravishda ilgari surishadi. Kopengagen mo‘yna tajriba idoralari va boshqalar hamkorlarga yetarlicha yordam beradi va Xitoyning mo‘yna sanoati tarmog‘ini modernizatsiya qilish va rivojlantirishga munosib hissasini qo‘shib kelmoqda.

Manbaa: Pekin biznes gazetasi

Leather Working Group (LWG)

Leather Technology Center Ltd. (BLC) Britaniya va Yevropa sinov usullari.

Eurofins| Chem-MAP®, Eurofins|Leather Technology Center Ltd savdo belgisidir.

Eurofins| Chem-MAP® jamoasi to‘qimachilik, charm, sintetika va bo‘yoq sanoatida kimyo kompaniyalari, ishlab chiqaruvchilar, brendlар va chakana sotuvchilar bilan ishlaydi; zararli kimyoviy moddalarning ta’milot zanjiriga kirishining oldini olish, ishchilarni, iste’molchilarni va atrof-muhitni himoya qilish bilan shug‘ullanadi.

Eurofins| Chem-MAP® bilan ishslash iste’mol mahsulotlarini ishlab chiqarishda kimyoviy moddalarni mas’uliyatli boshqarishga aniq sodiqligini namoyish etadi.

UKAS tomonidan akkreditatsiya qilingan ISO 17025 ga muvofiq yonuvchanlik sinovi.

BLC yonuvchanlik ISO 17025 sinovlari bo‘yicha turli xizmatlarni taqdim etadi, akkreditatsiyadan o‘tgan UKASga jumladan:

- To‘shakning alangalanish testi
- Maishiy bo‘limgan mebellar uchun yonuvchanlik testi
- Buyuk Britaniya va Yevropa Ittifoqining ichki yonuvchanlik sinovlari
- AQShda mebelning yonuvchanligini tekshirish
- AQSH pol qoplamlarining yonuvchanligini tekshirish

Malakaviy va laboratoriyalararo testlari

Muntazam malaka va laboratoriyalararo testlarda qatnashish orqali **BLC** o‘zining sinov usullari sanoatdagi eng aniq usullardan biri bo‘lishini ta’minlaydi.

BLC muntazam ravishda quyidagi malaka test dasturlarida ishtirok etadi:

- TOYTEST
- NiMS
- IIS
- TEPS
- Textile proficiency

BLC Leather Technology Center Ltd. (**BLC** Britaniya va Yevropa sinov usullaridan foydalangan holda **UKAS** akkreditatsiyalangan matraslarning yonuvchanlik sinovini yaratdi, bular:

- BS EN 597 1:1995
- BS EN 597 2:1995
- BS 6807:2006

O‘rtacha xavflilik toifasi BS 7177:2008 + A1:2011

Buyuk Britaniyadagi **BLC** laboratoriyasida maxsus qurilgan yonuvchanlik kabinetida matraslarning yonuvchanlik sinovlari olib boriladi.

Unda matrasning alanganish xususiyatini sinovdan o‘tkazishning barcha asosiy yo‘nalishlarini qamrab oladi, to‘shakning alanga bilan birinchi bosqichidan boshlab oxirgi yonishini o‘z ichiga qamrab oladi.

AQSH iste’mol mahsulotlari xavfsizligi komissiyasi (CPSC) 1972-yilda tashkil etilgan mustaqil federal tartibga solish agentligi bo‘lib, uning maqsadi ta’lim, xavfsizlik standartlari faoliyati, tartibga solish va qo’llash orqali aholini iste’mol mahsulotlaridan kelib chiqadigan asossiz shikastlanish yoki oo‘lim xavfidan himoya qilishdir.

CPSC iste’mol mahsulotlari bilan bog‘liq keraksiz jarohatlar va o‘lim xavfini kamaytirish va iste’mol tovarlari xavfsizligi bo‘yicha tan olingan jahon yetakchisi bo‘lish g‘oyasini amalga oshirish orqali hayotni saqlab qolish va oilalar xavfsizligini ta’minlash uchun faoliyat olib boradi.

LWG Auditor

BLC Leather Technology Center Ltd atrof-muhit audit protokolidan foydalangan holda charm ishchi guruhi (LWG) auditini o'tkazish uchun tasdiqlangan auditorlarga ega.

Eurofins / BLC yechimi. Eurofins|BLC UKAS, CPSC va ILAC tomonidan akkreditatsiya qilingan va LWG auditini o'tkazish uchun tasdiqlangan auditorlarga ega bo'lib, sanoatdagi eng aniq test natijalarini taqdim etadi.

0076

Birlashgan Qirollik akkreditatsiya xizmati (UKAS) Birlashgan Qirollikning milliy akkreditatsiya organi boo'lib, hukumat tomonidan sertifikatlashtirish, sinov, tekshirish va kalibrlash xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilotlarni baholash uchun tayinlanganva maxsus vakolatlarga ega.

UKAS 2009 yildagi Akkreditatsiya to'g'risidagi reglamentga (SI № 3155/2009) va Yevropa Ittifoqining (YEC) 765/2008 qoidalariga muvofiq milliy akkreditatsiya organi sifatida belgilangan. UKAS biznes, energetika va sanoat strategiyasi departamenti Davlat kotibi orqali hukumat bilan o'zaro anglashuv memorandumi asosida ishlaydi.

***ISO-ILAC-IAF (ISO/IEC 17025) communique* (qo'shma bayonoti)**

Laboratoriyaning ***ISO/IEC 17025*** talablariga muvofiqligi laboratoriyaning texnik jihatdan ishonchli sinov va kalibrlash natijalarini doimiy ravishda ta'minlash uchun zarur bo'lgan texnik malaka talablariga ham, boshqaruv tizimi talablariga

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

ham javob berishini anglatadi. **ISO/IEC** 17025 boshqaruv tizimi talablari laboratoriya operatsiyalari uchun qo'llaniladigan tilda yozilgan va odatda ISO 9001 tamoyillariga muvofiq ishlaydi.

BLC ILAC va UKAS bilan o'zaro tan olish shartnomasi

1049

ILAC - ISO/IEC 17011 standartiga muvofiq faoliyat yurituvchi va muvofiqlikni baholash organlarini, jumladan kalibrlash laboratoriylarini (ISO/IEC 17011 standartidan foydalangan holda), sinov laboratoriylarini (ISO/IEC 17011 standartidan foydalangan holda), tibbiy sinov laboratoriylarini akkreditatsiya qilishda ishtirok etuvchi akkreditatsiya organlarining xalqaro tashkiloti (ISO 15189 dan foydalangan holda) va tekshirish organlariga (ISO/IEC 17020 dan foydalangan holda) ega.

Chrome VI risklarni boshqarish. Brendlar va chakana sotuvchilar o'zlarining iste'mol mahsulotlarining xavfsizlik standartlariga javob berishini ta'minlash uchun pirovardida mas'uldirlar va shuning uchun ta'minot zanjirida kimyoviy moddalar qanday ishlatalishi haqida oshkora bo'lishga ehtiyoj ortib bormoqda. Bu talablarga rioya qilmaslik jarimalar, kechikishlar yoki mahsulot bozordan chaqirib olinishiga olib kelmoqda.

Chrome VI ni hosil qilish tendensiyasi individual ko'nchilik korxonalarida charm ishlab chiqarish jarayoniga bog'liq, shuning uchun har bir yetkazib beruvchi bilan bog'liq xavfni tushunish lozim.

Eurofins|BLC **Digital Chrome VI Risk Profiler** obyekt darajasida Chrome VI va Chrome VI mahsuloti xavfsizligi qonunchiligiga muvofiqligini ta'minlashda ularni kamaytirish uchun tegishli choralarni ko'rish uchun zarur bo'lgan tekshiruvni qo'llab-quvvatlaydi.

Chrome VI testi charm va charm mahsulotlarida taqilangan moddaning miqdorini aniqlash uchun mo'ljallangan. Eurofins|BLC BS EN ISO 17075 sinov usullaridan foydalangan holda Chrome VI ni aniqlash uchun charm tarkibidagi xromni sinab ko'rishi mumkin.

BS EN ISO 17075, teridagi xrom VI tahlilining xalqaro miqyosda tan olingan usuli yangilangan va ikki qismga bo'lingan:

- **BS EN ISO 17075-1:2017** : Charm. Charmdagi Chrome VI tarkibini kimyoviy aniqlash. 1-qism. Kolorimetrik usul va;
- **BS EN ISO 17075-2: 2017**: Charm. Charmdagi xrom VI tarkibini kimyoviy aniqlash. 2-qism. Xromatografik usul (Eurofins|BLC tomonidan tavsiya etilgan)

Butun dunyo bo'ylab ishlab chiqarilgan terining 85% dan ortig'i xrom yordamida tanlanadi, odatda xrom yoki Cr deb ataladi. Chromium III turli xil maqsadlar uchun ideal ko'p qirrali va barqaror charm ishlab chiqariladi. Biroq, xrom VI (Cr 6) elementning xavfli shakli bo'lib, ma'lum sharoitlarda charmda mavjud bo'lgan xrom III oksidlanishidan hosil bo'lishi mumkin. Bu ta'minot zanjirining bir necha bosqichlarida sodir bo'lishi mumkin, ya'ni ko'nchilik zavodidagi jarayonni yomon nazorat qilishdan yuqori harorat, past namlik va ultrabinafsha nurlanishi kabi sharoitlarga ta'sir qilish sharoitlarida o'zgarishi mumkin.

17075-1:2017 va 2:2017 o'rtasidagi farqlar:

Ikkala usulda aniqlanishicha, agar charm namunasi 17075-1 va 17075-2 bilan sinovdan o'tkazilsa, 17075-2 bilan olingan natijalar mos yozuvlar hisoblanadi. 17075-2-da tasvirlangan usulning afzalligi shundaki, ekstrakt rangi hech qanday shubha tug'dirmaydi, noto'g'ri va salbiy natijalar xavfini keltirib chiqarmaydi.

Eurofins | BLC uchun standart sifatida ion xromatografiya usulidan (ISO 17075-2) foydalanishni tavsiya etladi.

Chrome VI testi qancha vaqt oladi?

Eurofins | BLC, nafaqat akkreditatsiyalangan laboratoriyalarda *Chrome VI* ni kimyoviy muvofiqligi tekshiriladi; balki biznesinning ta'minot zanjiridagi *Chrome VI* xatarlarini boshqarishda ham yordam bera oladi. Analistik sinovlar va asboblar assortimenti charmdagi *Chrome VI* xavfini minimallashtirish uchun brendlari, chakana sotuvchilar, charm ishlab chiqaruvchilar va ko'nchilik korxonalari uchun mo'ljallangan:

- **Digital Risk Profiler Chrome VI** : ta'minot zanjirida *Chrome VI* xavflarini aniqlash uchun raqamli onlayn yechim.
- **Charming eskirishi**: issiqlik bilan eskirish va/yoki UV nurlanishida charmida *Chrome VI* ning hosil bo'lishiga moyilligini aniqlash.
- **Auditlar**: Ko'nchilik yoki charm ishlab chiqaruvchi korxonalarda *Chrome VI* xavf zonalarini aniqlaydigan, ham joyida, ham ofis ichidagi auditlarni taklif qilinuvchi texnik ekspertlar tomonidan o'tkaziladi.

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

- **Ishlab chiqaruvchilar uchun xizmatlar:** ko‘nchilik va charm ishlab chiqaruvchilar uchun bir qator xizmatlar
- **Brendlar va chakana sotuvchilar uchun xizmatlar** (faqat a’zolar xizmatlari): ta’minot zanjirida *Chrome VI* xavfini kamaytirish
- **Chrome VI test kalkulyatori:** biznesinga mos keladigan test chastotasini aniqlaydi.
- **Korporativ trening:** *Chrome VI* xavfini qanday boshqarish va kimyoviy moddalarning asosiy qonunlarga muvofiqligini o‘rgatish – moslashtirilgan treninglar mavjud

Eurofins | Kimyoviy sinov va BLC tahlili

Kimyoviy sinovlar va tahlillar Buyuk Britaniyada joylashgan UKAS (0076), ILAC va CPSC (1049) tomonidan BS, EN va ISO standartlari, shu jumladan ISO 17025 bo‘yicha akkreditatsiya qilingan xalqaro akkreditatsiyadan o‘tgan Eurofins | BLC kimyoviy sinov laboratoriyasida amalga oshiriladi.

Eurofins | BLC charm zavodida *Chrome VI* ni minimallashtirish bo‘yicha amaliy qo‘llanmani ishlab chiqdi. Ushbu foydali hujjat ishtirokchilarga charm ishlab chiqarish jarayonida *Chrome VI* ni qanday kamaytirish bo‘yicha bosqichma-bosqich nazorat ro‘yxatini taqdim etadi. Eurofins | BLC a’zolari onlayn qo‘llanmaga to‘plam sahifasidan foydalanishlari mumkin.

Eurofins | BLC a’zolariga quyidagi afzalliklariga kiradi:

- Xalqaro teri narxlari bo‘yicha yangiklar;
- Mahsulot va materiallar spetsifikatsiyalari;
- Yuridik maslahat va yangilaniklar;
- Nashrlar va asboblar to‘plami;
- Chegirmali xizmatlar;
- Texnik konserj xizmati.

AFSONA: Teri-charm-mo‘yna sanoatida xromdan har qanday foydalanish ko‘nchilik ishchilari va iste’ molchilar salomatligi uchun xavflidir.

HAQIQAT: Ko‘nchilik korxonalarida ishlatiladigan xrom tuzlari xavfsizdir. Hamma joyda ko‘nchilar uchun eng yaxshi amaliyotlarga rioya qilish orqali xromning xavfli shakllarining paydo bo‘lishining oldini olish oson.

AFSONA: Xromning eng miqdordagi xavfli shakllari, masalan olti valentli VI xrom noto‘g‘ri foydalanilganidagina odamlar salomatligiga zarar yetkazishi mumkin.

HAQIQAT: Agar odam kuniga **35** juftdan ortiq ta’sirlangan poyabzal iste’ mol qilsa, xavf ostida bo‘ladi.

Charm ishlab chiqarishda faqat uch valentli xrom birikmalari qo‘llaniladi va terida bu kimyoviy modda bilan hech qanday oqilona muammo yo‘q. Biroq, odamlar va hayvonlar uchun zaharli ekanligi ma’lum bo‘lgan olti valentli xrom deb nomlanuvchi xromning ikkinchi shakli mavjud. Xromning terida olti valentli holatda shakllanishini osongina oldini olish mumkin. Xromning ushbu ikki shakli o‘rtasida davom etayotgan chalkashlik tufayli, " hech narsa yashirilmas" seriyasidagi ushbu fikr olti valentli xrom bilan bog‘liq xavflarga qaratilgan. Har qanday

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

kimyoviy moddalarga haddan tashqari ta'sir qilish xavfi mavjud. Misol uchun, ortiqcha iste'mol qilinganda, oddiy osh tuzi hayot uchun xavfli bo'lishi mumkin: xuddi shu narsa muhim vitaminlarga, shuningdek, inson salomatligi uchun zarur bo'lgan element bo'lgan xromga ham tegishli.

Tadqiqotlarga ko'ra, zaharliligi uchun tashvish tug'dirmaydigan har qanday kimyoviy ta'sir qilishning eng past darajasi NOAEL (Kuzatilgan salbiy ta'sir darajasi) deb ataladi. Agar terida har million olti valentli xromning 10 qismi bo'lsa ham, NOAEL qiymatidan oshib ketishi uchun odam har kuni 35 juft poyabzal yeishi kerakligini hisoblash mumkin. Shuni ham ta'kidlash kerakki, olti valentli xrom nafas olish uchun ham xavflidir.

Xromga qaraganda to'rt baravar ko'proq odamlar oltunga allergiyaga ega va ba'zi oziq-ovqatlarga nisbatan ko'proq allergik reaksiyalar mavjud. Xrom birikmalari yordamida tayyorlangan charm 100 yildan ortiq vaqt davomida odamlar tomonidan kiyiladi. Bir nechta odamlarga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan sezuvchanlik ta'siri bilan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarga qo'shimcha ravishda, muvozanatli ilmiy nuqtai nazardan iste'molchi xavfini bemalol istisno qilish mumkin.

2-AMALIY MASHG'ULOT

YEVROPA ITTIFOQI ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH AGENTLIGI

Ishning maqsadi: RSL testi, Eurofins | BLC ning RSL test laboratoriyasi, atrof-muhit bo'yicha xalqaro ittifoq komissiyasining (IUE) direktivalar, global-jahon charm sanoati uchun ekologik texnik tavsiyalar, ruxsat etish juda yuqori zararli moddalar ro'yxati, standartdan oshib ketgan dibutifthalat (DBF) tarkibli poyabzallarni organishdan iborat.

Ishning bayoni:

RSL testi. Taqiqlangan moddalar ro'yxati (RSL) ko'pchilik brendlarning kimyoviy boshqaruvi tizimlarining ajralmas qismi hisoblanadi. Bugungi o'zgaruvchan tartibga soluvchi muhitda brendning ularsiz ishlashi deyarli mumkin emas va ko'p hollarda qabul qilinishi ham mumkin emas.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

Eng sodda shaklda, cheklangan ro'yxat - bu tayyor mahsulot yoki materialda ma'lum belgilangan chegaralardan yuqori bo'lmasligi kerak bo'lgan kimyoviy moddalar ro'yxati va RSL testi brend va uning ta'minot zanjiri ushbu cheklov larga rioya qilishni kuzatish va namoyish qilish imkonini beradi.

RSL lar brendlari va chakana sotuvchilar uchun mo'ljallangan foydalanuvchi uchun to'g'ri bo'lgan mos mahsulotni taqdim etishni ta'minlash uchun juda muhim vosita bo'lib qolmoqda va ular o'z manfaatdor tomonlariga iste'molchilar xavfsizligi uchun mas'uliyat bo'yicha muhim majburiyatlarni oladilar. Bunday cheklangan kimyoviy majburiyatlar mahsulot xavfsizligini boshqarish uchun asosiy omil bo'lib qoladi va potensial iste'molchilar xavfsizligi hamda brend yaxlitligi muammolaridan himoya qilish uchun juda muhimdir.

Yevropa Ittifoqida sotiladigan, ishlab chiqarilgan, import qilinadigan yoki tarqatiladigan mahsulotlarda cheklangan moddalarni aniqlash uchun REACH testi mavjud.

Eurofins | BLC kimyoviy sinovlar **UKAS** (0076), **CPSC** (1049) va **ILAC** tomonidan akkreditatsiya qilingan xalqaro akkreditatsiyalangan sinov laboratoriyasida amalga oshiriladi.

Eurofins | BLC butun dunyo bo'ylab kimyo kompaniyalari va mahsulot ishlab chiqaruvchilardan tortib to brendlari va chakana sotuvchilargacha bo'lgan turli xil tashkilotlar bilan hamkorlik qiladi keng iste'mol mahsulotlarini sinovdan o'tkazadi. Eurofins | BLC mijozlari tez sinovdan o'tish vaqtлari va sanoatdagi mijozlarga xizmat ko'rsatishning eng yuqori darajalaridan biri foyda keltiradi.

ishonch hosil qilish uchun Eurofins | BLC sanoatdagi eng aniq natijalarni taqdim etadi, Eurofins | BLC muntazam ravishda malaka test dasturlarida ishtiroy etadi.

Eurofins / BLC ning RSL test laboratoriysi. Eurofins | BLC belgilangan RSL larga nisbatan materiallar va tayyor mahsulotlarni tez, aniq va raqobatbardosh kimyoviy sinovdan o'tkazishi mumkin; shu jumladan (lekin ular bilan cheklanmagan holda) to'qimachilik RSL, teri RSL, sintetik RSL va apparat RSL tahlili.

Tavsiya etilgan aqli kimyoviy sinov tizimi yangi yetkazib beruvchilar uchun xavflarni boshqarishning oddiy modelidan, mavjud yetkazib beruvchilar uchun muntazam partiyaviy testlardan va jarayon o'zgarishlarini kuzatish uchun qo'shimcha tasodifiy kimyoviy baholashlardan foydalanadi.

1. Buyuk Britaniyadagi xalqaro akkreditatsiyadan o'tgan ISO 17025 sinov laboratoriyasida kimyoviy sinov;
2. Raqobatbardosh narx belgilash;
3. Kimyoviy sinov uchun tez yetkazib berish muddati - ko'pchilik sinov natijalari 3-5 ish kuni ichida mavjud;
4. sinov hamda natijalarni tahlil-muhokamasi;
5. Muvaffaqiyatsiz bo'lgan taqdirda, kimyogarlarning sizga natijalarni ta'riflashi va yaxshilash bo'yicha tavsiyalar berishlari;
6. Batafsil va aniq test hisoboti;
7. Kimyoviy sinovlar bo'yicha mutaxassislarning texnik yordami;

Jahon charm-mo‘yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

8. Xodimlar uchun kimyoviy muvofiqlik va mahsulot xavfsizligi bo‘yicha o‘quv kurslari.

Atrof-muhit bo‘yicha xalqaro ittifoq komissiyasining (IUE) direktivalari.

Kaliforniya shtati AV 1817 qonun loyihasini 2022-yil 1-sentabrda qabul qildi. Ushbu qonun loyihasi to‘qimachilikdagi PFAS kimyoviy moddalarini har qanday shaxsga tartibga solinadigan PFAS ni o‘z ichiga olgan har qanday yangi to‘qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish, tarqatish yoki sotishni taqiqlash va ishlab chiqaruvchidan eng kam zaharli moddalardan foydalanishni talab qilish orqali tartibga soladi.

AV 1817 qonun loyihasi 2025-yil 1-yanvardan kuchga kiradi va ishlab chiqaruvchidan mahsulotni sotish yoki tarqatish uchun taklif etuvchi shaxslarga to‘qimachilik mahsuloti qonun talablariga muvofiqligini va tartibga solinadigan PFAS ni o‘z ichiga olmaganligini tasdiqllovchi muvofiqlik sertifikatini taqdim etishini talab qiladi. 2028-yilning 1-yanvariga qadar yangi qonun ekstremal ob-havo sharoitidagi tashqi kiyimlarga taalluqli bo‘lmaydi, biroq 2025-yil yanvaridan boshlab “PFAS kimyoviy moddalari bilan ishlab chiqarilgan” da’vosi tarkibida PFAS -ni o‘z ichiga olgan ustki nam ustki kiyimlarni sotishga hamroh bo‘lishi kerak.

Quyidagi to‘qimachilik mahsulotlari bundan mustasno:

1. Xavfsiz iste’mol tovarlari dasturi qamrab olingan har qanday narsalar;
  - a. Gilamlar va polos, to’shakchalar;
  - b. O‘zgartirilgan mato yoki charmada foydalanish uchun PFASni o‘z ichiga olgan materiallar bilan ishlov berilgan materiallar;
2. Avtomobil yoki uning qismlari;
3. Idish yoki uning tarkibiy qismlari;
4. Sanoatda ishlatiladigan filtr va filrlash vositalari;
5. Laboratoriya yoki laboratoriya tahlillari va sinovlari uchun ishlatiladigan to‘qimachilik tayeriallari;
6. Samolyot yoki uning qismlari;
7. Stadion kanoplari yoki boshqa me’moriy mato konstruksiyalari

PFAS (per- va polifitoralkil moddalari) kamida bitta to‘liq ftor uglerod atomini o‘z ichiga olgan ftor organik kimyoviy moddalar sinfi sifatida aniqlanadi.

Boshqariladigan PFAS quyidagilardan biri sifatida aniqlanadi:

1. Mahsulotga funksional yoki texnik ta’sir ko‘rsatadigan mahsulotga ataylab qo‘shilgan PFAS lar, shu jumladan qasddan qo‘shilgan kimyoviy moddalarining PFAS komponentlari va mahsulotga funksional yoki texnik ta’sir ko‘rsatadigan qo‘shilgan kimyoviy moddalarining ataylab yoki qasddan degradatsiyasi mahsuloti bo‘lgan PFAS laryoki;
2. Mahsulot yoki mahsulot komponentida PFAS ning umumiyligi organik ftor sifatida o‘lchanadigan quyidagi chegaralarda yoki undan yuqori bo‘lishi:
  - a. 2025 yil 1 yanvardan boshlab milliondan 100 qism;
  - b. 2027 yil 1 yanvardan boshlab milliondan 50 qism;

Global-jahon charm sanoati uchun ekologik texnik tavsiyalar. IUE komissiyasi Xalqaro charm texnologlari va kimyogarlari jamiyatlari uyushmasi (IULTCS) komissiyalaridan biridir. 30 ga yaqin davlat vakillaridan tashkil topgan IUE komissiyasi har yili a’zo mamlakatlardan birida yig‘iladi va atrof-muhit muammolari va ko‘nchilik korxonalaridagi ifloslanish muammolarini hal qilish uchun texnologik yechimlar bo‘yicha o‘zaro hamkorlik qiladi. IUE soha ishlanmalari va mamlakat tajribasiga asoslangan holda global charm sanoati uchun ekologik jihatlar bo‘yicha texnik ko‘rsatmalar ishlab chiqdi.

IUE ekologik hujjatlari " IUE 1 - Charm ishlab chiqarish uchun toza texnologiyalar bo‘yicha tavsiyalar" dan boshlanib, " IUE 12 - Minimal ekologik standartlar bo‘yicha qo‘llanma" bilan yakunlangan 12 bobdan iborat. IUE hujjatining 10-bobi "Cheklangan charm mahsulotlari bo‘yicha IUE yo‘riqnomasi" hali loyiha bosqichida va tez orada yakunlanishi mumkin.

IUE tavsiyalarini bu mamlakatning mahalliy sharoitlari va atrof-muhit qoidalariga muvofiq bo‘lishi kerak bo‘lgan asosiy ko‘rsatmalar bo‘lib, hech qanday qonuniy yoki hukumat tartibga solinmasligi lozim. IUE a’zolari, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Sanoatni Rivojlantirish Tashkiloti (UNEDO), Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi (PROON), Charm-tadqiqot va ishlanma

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

institutlari, turli mamlakatlardan charm sanoati uyushmalari kabi xalqaro tashkilotlarning hissalari yuqori baholanadi.

Ruxsat etish juda yuqori zararli moddalar ro'yxati

Yevropa Ittifoqi agentligi REACH reglamentining 59 (10) moddasi

• **Original versiya:** Faqatgina quyidagi ro'yxatda keltirilgan moddalar ro'yxati haqiqiy hisoblanadi. Kompaniyalar ushbu moddalar ro'yxatiga faqatgina *REACH* reglamentining 7, 31 va 33-moddalari boshqa moddani kiritgandan so'nggina boshqa ishlab chiqaruvchilar darhol yuridik majburiyatlarga ega bo'lishi va javobgarliklarga tortilishi mumkin.

• **Raqamli identifikatorlar:** Har bir modda ro'yxati moddaning suvsiz va gidratlangan shakllarini qamrab oladi. Yozuvda keltirilgan CAS raqami odatda suvsiz shaklga ega. Boshqa CAS raqamlari bilan aniqlangan moddaning gidratlangan shakllari hali ham ushbu moddaning amal qilish doirasidadir.

• **Boshqa raqamli identifikatorlar :** YEI raqami va CAS raqamlari ustunlarida "-" belgisi bo'lgan yozuvlar uchun Nomzodlar ro'yxatiga kiritilgan moddalar yoki moddalar guruhlarini tavsiflovchi YEI va/yoki CAS ro'yxatga olish raqamlarining to'liq bo'lмаган ro'yxati. kirish. iloji bo'lsa, kiritilgan. Ushbu ma'lumotlarga tanlangan yozuvning internet tarmog'ning tegishli veb-saytining "Batafsil" tugmasi yordamida kirish mumkin.

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>N-(gidroksimetil)akrilamid</u>	213-103-2	924-42-5	10 iyunya 2022 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) Mutagenniy (Statya 57b)	<u>D(2022)4187-DK</u>
<u>tris(2-metoksioksi)vinilsilan</u>	213-934-0	106-7-53-4	17 yanvarya 2022 g.	Toksichnost dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2021) 10043-DS</u>
<u>S-(tritsiklo(5.2.1.0'2,6)deka-3-yen-8(ili 9)-il O-(izopropil, ili izobutil, ili 2-etilgeksil) O-(izopropil, ili izobutil, ili 2-etilgeksil)fosfoditioat</u> X4261	401-850-9	255-881-94-8	17 yanvarya 2022 g.	PBT (Statya 57d)	<u>D (2021) 10043-DS</u>
<u>6,6'-di-tret-butil-2,2'-metilendi-p-krezol</u>	204-327-1	119-47-1	17 yanvarya 2022	Toksichnost dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2021) 10043-DS</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
			g.		
<u>(±)-1,7,7-trimetil-3-[(4-metilfenil)metilen]bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on, vklyuchayushiy lyuboy iz otdelnix izomerov i/ili ix kombinatsiy (4-MBC)</u> <u>(±)-1,7,7-trimetil-3-[(4-metilfenil)metilen]bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on № YES: 253-242-6 KAS №: 36861-47-9</u> <u>(3E)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 1782069-81-1</u> <u>(1R,3E,4S)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 95342-41-9</u> <u>(1S,3E,4R)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 852541-30-1</u> <u>(1R,3Z,4S)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 852541-21-0</u> <u>(1R,4S)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 741687-98-9</u> <u>(1S,3Z,4R)-1,7,7-trimetil-3-(4-metilbenziliden)bitsiklo[2.2.1]geptan-2-on Nomer YES: - KAS №: 852541-25-4</u>	-	17 yanvary a 2022 g.	Endokrinniye narusheniya (statya 57(f) zdrorovye cheloveka)	D (2021) 10043-DS	

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>Fenol, produkti alkilirovaniya (v osnovnom v para-polojenii) s razvetvlennimi alkilnimi sepyami s visokim soderjaniyem S12 v rezultate oligomerizatsii, oxvativayushiy lyubiye individualniye izomeri i/ili ix kombinatsii (PDDP)</u> <u>Fenol, dodetsil-, razvetvleniy № YES: 310-154-3 KAS №: 121158-58-5</u> <u>Fenol, 4-dodetsil-, razvetvleniy № YES: - KAS №: 210555-94-5</u> <u>Fenol, 4-izododetsil- № YES: - KAS №: 27147-75-7</u> <u>Fenol, tetrapropilen- № EC: - KAS №: 57427-55-1</u> <u>Fenol, (tetrapropenil) proizvodniye № YES: - KAS №: 74499-35-7</u> <u>4-izododetsilfenol YES №: - KAS №: 27459-10-5</u>	-	-	08 iyulya 2021 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c) Svoystva, narushayushiy rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) – okrujayushaya sreda) Endokrinniye narusheniya (statya 57(f) – zdorovye cheloveka)	<u>D (2021)</u> <u>4569-DC</u>
<u>ortobornaya kislota, natriyevaya sol</u> <u>Bornaya kislota, natriyevaya sol № YES: 215-604-1 KAS №: 1333-73-9</u> <u>Ortobornaya kislota, natriyevaya sol № YES: 237-560-2 KAS №: 13840-56-7</u> <u>bornaya kislota (H3BO3), natriyevaya sol, gidrat Nomer YES: - KAS №: 25747-83-5</u> <u>bornaya kislota (H3BO3), natriyevaya sol (1:1) № EC: - KAS №: 14890-53-0</u> <u>Bornaya kislota (H3BO3), dinatriyevaya sol № EC: - KAS №: 22454-04-2</u> <u>Ortoborat natriya № YES: 238-253-6 KAS №: 14312-40-4</u>	-	-	08 iyulya 2021 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2021)</u> <u>4569-DC</u>
<u>Xlorirovanniye parafini so sredney dlinoy sepi (MCCP)</u> UFXB-veshestva, sostoyashiye iz boleye chem ili ravnoy 80% lineynix xloralkanov s dlinoy uglerodnoy sepi	-	-	08 iyulya 2021 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>D (2021)</u> <u>4569-DC</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
v diapazone ot S14 do S17 <u>Alkani, C14-16, xlor № EC: - Nomer KAS: 1372804-76-6</u> <u>Alkani, C14-17, xlor Nomer YES: 287-477-0 KAS №: 85535-85-9</u> <u>di-, tri- i tetraxlortetradekan Nomer YES: - Nomer KAS: -</u> <u>Tetradekan, xlorproizvodniye. № YES: - KAS №: 198840-65-2</u>					
<u>glutaral</u>	203-856-5	111-30-8	08 iyulya 2021 g.	Respiratorniye sensibiliziruyushie svoystva (statya 57(f) – zdorovye cheloveka)	D (2021) 4569-DC
<u>4,4'-(1-metilpropiliden)bisfenol</u>	201-025-1	77-40-7	08 iyulya 2021 g.	Svoystva, narushayushie rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) okrujayushaya sreda) Endokrinniye narusheniya (statya 57(f) – zdorovye cheloveka)	D (2021) 4569-DC
<u>2-(4-tret-butilbenzil)propionaldegid i yego individualniye stereoizomeri (2R)-3-(4-tret-butilfenil)-2-metilpropanal YES №: - KAS №: 75166-31-3</u> <u>2-(4-tret-butilbenzil)propionaldegid № YES: 201-289-8 Nomer KAS: 80-54-6</u> <u>(2S)-3-(4-tret-butilfenil)-2-metilpropanal YES №: - KAS №: 75166-30-2</u>	-	-	08 iyulya 2021 g.	Toksichnost dlya reproduksii (Statya 57c)	D(2021)4569-DC.pdf

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>2,2-bis(brommetil)propan-1,3-diol (BMP); 2,2-dimetilpropan-1-ol, tribromproizvodnoye/3-brom-2,2-bis(brommetil)-1-propanol (TBNPA); 2,3-dibrom-1-propanol (2,3-DBFA)</u> <u>2,3-dibrom-1-propanol (2,3-DBFA) № YES: 202-480-9 KAS №: 96-13-9</u> <u>2,2-dimetilpropan-1-ol, tribromproizvodnoye (TBNPA) № EC: 253-057-0 KAS №: 36483-57-5</u> <u>3-brom-2,2-bis(brommetil)-1-propanol (TBNPA) № YES: - KAS №: 1522-92-5</u> <u>2,2-bis(brommetil)propan-1,3-diol (BMP) № YES: 221-967-7 KAS №: 3296-90-0</u>	-	-	08 iyulya 2021 g.	Kanserogenniy (Statya 57a)	D (2021) 4569-DC
<u>1,4-dioksan</u>	204-661-8	123-91-1	08 iyulya 2021 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnim seryeznym posledstviyami dlya zdorovya cheloveka (statya 57(f) – zdorovye cheloveka) Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnim seryeznym vozdeystviyem na okrujayushuyu sredu (Statya 57(f) - Okrujayushaya sreda)	D (2021) 4569-DC
<u>Dilaurat dioktilolova, proizvodniye stannana, dioktil-, bis(kokoatsiloski) i</u>	-	-	19 yanvary	Toksichno dlya reproduksii (Statya	D (2020) 9139-DC

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>lyubiye drugiye proizvodniye stannana, dioktil-, bis(atsiloksijira). gde predstavlyayet soboy preobladayusheye chislo atomov ugleroda jirnoy atsiloksigruppi Stannan, dioktil-, bis(kokoatsiloski) proizvodniye.</u> № YES: 293-901-5 KAS №: 91648-39-4 <u>Dilaurat dioktilolova</u> № YES: 222-883-3 KAS №: 3648-18-8 <u>dilaurat dioktilolova; stannan, dioktil-, bis(kokoatsiloski) proizvodniye.</u> № YES: - Nomer KAS: -			a 2021 g.	57c)	
<u>Bis(2-(2-metoksietyl)etyl)efir</u>	205-594-7	143-24-8	19 yanvary a 2021 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2020)</u> <u>9139-DC</u>
<u>Dibutilbis(pentan-2,4-dionato-O,O')olovo</u>	245-152-0	226 73-19-4	25 iyunya 2020 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2020)</u> <u>4578-DS</u>
<u>Butil 4-gidroksibenzoat</u>	202-318-7	94-26-8	25 iyunya 2020 g.	Endokrinniye narusheniya (statya 57(f) – zdorovye cheloveka)	<u>D (2020)</u> <u>4578-DS</u>
<u>2-metilimidazol</u>	211-765-7	693-98-1	25 iyunya 2020 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2020)</u> <u>4578-DS</u>
<u>1-vinylimidazol</u>	214-012-0	107 2-63-5	25 iyunya 2020 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>D (2020)</u> <u>4578-DS</u>
<u>Perftorbutansulfonovaya kislota (PFBS) i yeYe soli 1,1,2,2,3,3,4,4,4-nonaftorbutan-1-sulfonat kaliya</u> № YES: 249-616-	-	-	16 yanvary a 2020 g.	Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnimi	<u>ECHA 01 20 20.pdf</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<p>3 CAS №: 29420-49-3 <u>1,1,2,2,3,3,4,4,4-nonaftorbutan-1-sulfonovaya kislota</u> № YES: 206-793-1 KAS №: 375-73-5 <u>perftorbutansulfonat</u> bis(4-tret-butilfenil)iodoniya № YES: 432-660-4 KAS №: 194999-85-4 <u>nonaftorbutan-1-sulfonat</u> <u>tetrabutilfosfoniya</u> № YES: 444-440-5 KAS №: 220689-12-3 <u>dimetil(fenil)sulfaniy</u> <u>perftorbutansulfonat</u> № YES: 452-310-4 KAS №: 220133-51-7 <u>1,1,2,2,3,3,4,4,4-nonaftorbutan-1-sulfonat ammoniya</u> № YES: 269-513-7 KAS №: 68259-10-9 <u>Trifenisulfaniy</u> <u>perftorbutansulfonat</u> № YES: 478-340-8 KAS №: 144317-44-2 <u>N,N,N-trietiletanamin</u> <u>1,1,2,2,3,3,4,4,4-nonaftorbutan-1-sulfonat</u> № YES: - KAS №: 25628-08-4 <u>perftorbutansulfonat</u> magniya <u>Nomer</u> YES: - KAS №: 507453-86-3 <u>perftorbutansulfonat</u> litiya <u>Nomer</u> YES: - KAS №: 131651-65-5 <u>perftorbutansulfonat</u> morfoliniya <u>Nomer</u> YES: - KAS №: 503155-89-3 <u>1-(4-butoksi-1-naftalinil)tetragidrotiofeniya</u> <u>1,1,2,2,3,3,4,4,4-nonaftor-1-butansulfonat</u> EC №: 468-770-4 Nomer KAS: - </p>				<p>seryeznimi posledstviyami dlya zdorovya cheloveka (statya 57(f) – zdorovye cheloveka) Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnim seryeznim vozdeystviyem na okrujayushuyu sredu (Statya 57(f) - Okrujayushaya sreda)</p>	
<u>Diizogeksilftalat</u>	276-090-2	718 50-09-4	16 yanvary a 2020 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>ECHA 01 20 20.pdf</u>
<u>2-metil-1-(4-metiltiofenil)-2-</u>	400-	718	16	Toksichno dlya	<u>ECHA 01 20</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>morfolinopropan-1-on</u> ATSETOKYUR 97; GENOKYUR*PMP; IGM 4817; IRGAKYUR 907; SKOROST 97	600-6	68- 10- 5	yanvary a 2020 g.	reproduksii (Statya 57c)	<u>20.pdf</u>
<u>2-benzil-2-dimetilamino-4'-</u> <u>morfolinobutirofenon</u> KG 25-369; IRGAKYUR 369; TK 11-319	404- 360-3	119 313 -12- 1	16 yanvary a 2020 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>ECHA 01 20</u> <u>20.pdf</u>
<u>Tris(4-nonilfenil, razvetvlennyi i</u> <u>lineyniy) fosfit (TNPP) s ≥ 0,1%</u> <u>mass./mass.</u> <u>4-nonilfenola,</u> <u>razvetvlennyi i lineyniy (4-NP)</u> <u>tris(nonilfenil)fosfit YES №: 247-</u> 759-6 KAS №: 26523-78-4 <u>Fenol, 4-nonil-, fosfit (3:1) №</u> EC: - KAS №: 3050-88-2 <u>tris(4-nonilfenil, razvetvlennyi)</u> <u>fosfit YES №: - Nomer KAS: -</u> <u>Fenol, p-vtor-nonil-, fosfit YES</u> №: - KAS №: 106599-06-8 <u>Fenol, p-izononil-, fosfit (3:1) №</u> EC: - KAS №: 31631-13-7	-	-	16 iyulya 2019 g.	Svoystva, narushayushiyе rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) — okrujayushaya sreda)	<u>ED/71/2019</u>
<u>4-tret-butilfenol</u>	202- 679-0	98- 54- 4	16 iyulya 2019 g.	Svoystva, narushayushiyе rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) — okrujayushaya sreda)	<u>ED/71/2019</u> <u>YES/2019/11</u> <u>94</u>
<u>2-metoksietilatsetat</u>	203- 772-9	110 -49- 6	16 iyulya 2019 g.	Toksichno dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>ED/71/2019</u>
<u>2,3,3,3-tetraftor-2-</u> <u>(geptaftorpropoksi)propionovaya</u> <u>kislota, yeYe soli i yeYe atsilgalogenidi</u> <u>oxvativaya lyuboy iz ix individualnix</u> <u>izomerov i ix kombinatsiy</u>	-	-	16 iyulya 2019 g.	Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnimi seryeznimi	<u>ED/71/2019</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)propionilftorid</u> EC №: 218-173-8 KAS №: 2062-98-8 <u>2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)propionovaya kislota</u> № EC: 236-236-8 KAS №: 13252-13-6 <u>2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)propionat kaliya</u> № YES: 266-578-3 KAS №: 67118-55-2 <u>2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)propanoat ammoniya</u> YES №: - KAS №: 62037-80-3 <u>Propanovaya kislota, 2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)-, (-)-</u> № EC: - KAS №: 75579-40-7 <u>Propanovaya kislota, 2,3,3,3-tetraftor-2-(geptaftorpropoksi)-, (+)-</u> № EC: - KAS №: 75579-39-4				posledstviyami dlya zdorovya cheloveka (statya 57(f) – zdorovye cheloveka) Ekvivalentniy uroven opasnosti, svyazanniy s veroyatnim seryeznim vozdeystviem na okrujayushuyu sredu (Statya 57(f) - Okrujayushaya sreda)	
<u>Piren</u>	204-927-3	129-00-0	15 yanvary a 2019 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/88/2018</u>
<u>Fenantren</u>	201-581-5	85-01-8	15 yanvary a 2019 g.	vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/88/2018</u>
<u>Fluoranten</u>	205-912-4	206-44-0	15 yanvary a 2019 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/88/2018</u>
<u>Benzo[k]fluoranten</u>	205-916-6	207-08-9	15 yanvary a 2019 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/88/2018</u>
<u>2,2-bis(4'-gidroksifenil)-4-</u>	401-	680	15	Toksichno dlya	<u>ED/88/2018</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
<u>metilpentan AP-5</u>	720-1	7-17-6	yanvarya 2019 g.	reproduksii (Statya 57c)	
<u>1,7,7-trimetil-3-(fenilmetylen)bitsiklo[2.2.1]heptan-2-on</u> 3-benzilidenkamfora; 3-BK	239-139-9	150 87-24-8	15 yanvarya 2019 g.	Svoystva, narushayushkiye rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) – okrujayushaya sreda)	<u>ED/88/2018</u> <u>YES/2018/2013</u>
<u>Terfenil, gidrogenizirovanniy</u>	262-967-7	617 88-32-7	27 iyunya 2018 g.	vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Oktametilsiklotetrasilosan D4</u>	209-136-7	556-67-2	27 iyunya 2018 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Vesti</u>	231-100-4	743 9-92-1	27 iyunya 2018 g.	Toksichnost dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Etilendiamin EDA</u>	203-468-6	107-15-3	27 iyunya 2018 g.	Respiratorniye sensibiliziruyushie svoystva (statya 57(f) – zdorovye cheloveka)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Dodekametilsiklogeksasilosan D6</u>	208-762-8	540-97-6	27 iyunya 2018 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Oktaborat dinatriya</u>	234-541-0	120 08-41-2	27 iyunya 2018 g.	Toksichnost dlya reproduksii (Statya 57c)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Ditsiklogeksilftalat DCHP</u>	201-545-9	84-61-	27 iyunya	Toksichnost dlya reproduksii (Statya	<u>YES/2018/636</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
		7	2018 g.	57c) Endokrinniye narusheniya (statya 57(f) – zdrorovye cheloveka)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Dekametilsiklopentasiloksan D5</u>	208-764-9	541-02-6	27 iyunya 2018 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Benz[gi]perilen</u>	205-883-8	191-24-2	27 iyunya 2018 g.	PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/61/2018</u>
<u>Benzol-1,2,4-trikarbonovaya kislota 1,2 angidrid</u> trimellitoviy angidrid; TMA	209-008-0	552-30-7	27 iyunya 2018 g.	Respiratorniye sensibiliziruyushie svoystva (statya 57(f) – zdrorovye cheloveka)	<u>ED/61/2018</u> <u>YES/2018/594</u>
<u>Produkti reaksii 1,3,4-tiadiazolidin-2,5-ditiona, formaldegida i 4-geptilfenola, razvetvleniye i lineyniye (RP-HP)</u> s ≥ 0,1% mas./mas. 4-geptilfenola, razvetvlenogo i lineynogo (4-HPbl) <u>Produkti reaksii 1,3,4-tiadiazolidin-2,5-ditiona, formaldegida i fenola, proizvodniye geptila.</u> № YES: - KAS №: 1471311-26-8 <u>Formaldegid, produkti reaksii s razvetvlennym i lineynim geptilfenolom, serouglерodom i gidrazinom</u> YES №: 300-298-5 Nomer KAS: 93925-00-9	-	-	15 yanvarya 2018 g.	Svoystva, narushayushiyе rabotu endokrinnoy sistemi (statya 57(f) – okrujayushaya sreda)	<u>ED/01/2018</u>
<u>Xrisen</u>	205-923-4	218-01-9	15 yanvarya 2018 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) PBT (Statya 57d) vPvB (Statya 57ye)	<u>ED/01/2018</u>
<u>nitrat kadmiya</u>	233-	103	15	Kanserogenniy	<u>ED/01/2018</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
	710-6	25- 94- 7	yanvary a 2018 g.	(Statya 57a) Mutagenniy (Statya 57b) Spetsificheskaya toksichnost dlya organ-a-misheni posle mnogokratnogo vozdeystviya (statya 57(f) – zdrorovye cheloveka)	
<u>Gidroksid kadmiya</u>	244- 168-5	210 41- 95- 2	15 yanvary a 2018 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) Mutagenniy (Statya 57b) Spetsificheskaya toksichnost dlya organ-a-misheni posle mnogokratnogo vozdeystviya (statya 57(f) – zdrorovye cheloveka)	<u>ED/01/2018</u>
<u>Karbonat kadmiya</u>	208- 168-9	513 -78- 0	15 yanvary a 2018 g.	Kanserogenniy (Statya 57a) Mutagenniy (Statya 57b) Spetsificheskaya toksichnost dlya organ-a-misheni posle mnogokratnogo vozdeystviya (statya 57(f) – zdrorovye cheloveka)	<u>ED/01/2018</u>
<u>Benz[a]antratsen</u>	200- 280-6	56- 55- 3	15 yanvary a 2018	Kanserogenniy (Statya 57a) PBT (Statya 57d)	<u>ED/01/2018</u>

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Nazvaniye veshestva razvernut / svernut	YES №	CAS №	Data vklyucheniya	Prichina vklyucheniya	Resheniye
			g.	vPvB 57ye (Statya)	
<u>1,6,7,8,9,14,15,16,17,17,18,18-</u> <u>Dodekaxlorpentatsiklo[12.2.1.16,9.02</u> <u>,13.05,10]oktadeka-7,15-diyen</u> <u>(«Dexloran Plyus»™)</u> oxvativayushiy lyuboy iz yego individualnix anti- i sin-izomerov ili lyubuyu ix kombinatsiyu <u>(1S,2S,5R,6R,9S,10S,13R,14R)-</u> <u>1,6,7,8,9,14,15,16,17,17,18,18-</u> <u>dodekaxlorpentatsiklo[12.2.1.1^{6,9},</u> <u>.0^{2,13,0^{5,10]}] oktadeka-7,15-diyen №}</u> EC: - KAS №: 135821-03-3 <u>1,6,7,8,9,14,15,16,17,17,18,18-</u> <u>dodekaxlorpentatsiklo[12.2.1.16,9.02,</u> <u>13.05,10]oktadeka-7,15-diyen №</u> EC: 236-948 -9 KAS №: 13560-89-9 <u>(1S,2S,5S,6S,9R,10R,13R,14R)-</u> <u>1,6,7,8,9,14,15,16,17,17,18,18-</u> <u>dodekaxlorpentatsiklo[12.2.1.1^{6,9},</u> <u>.0^{2,13,0^{5,10]}] oktadeka-7,15-diyen №}</u> EC: - KAS №: 135821-74-8 otn- <u>(1R,4S,4aS,6aR,7R,10S,10aS,12aR)-</u> <u>1,2,3,4,7,8,9,10,13,13,14,14-</u> <u>dodekaxlor-1,4,</u> <u>4a,5,6,6a,7,10,10a,11,12,12a-</u> <u>dodekagidro-1,4:7,10-</u> <u>dimetanodibenzo[a,ye]siklookten YE</u> S №: - Nomer KAS: - otn- <u>(1R,4S,4aS,6aS,7S,10R,10aR,12aR)-</u> <u>1,2,3,4,7,8,9,10,13,13,14,14-</u> <u>dodekaxlor-1,4,</u> <u>4a,5,6,6a,7,10,10a,11,12,12a-</u> <u>dodekagidro-1,4:7,10-</u> <u>dimetanodibenzo[a,ye]siklookten YE</u> S №: - Nomer KAS: -	-	-	15 yanvary a 2018 g.	vPvB 57ye (Statya) <u>ED/01/2018</u>	

Standartdan oshib ketgan dibutilftalat (DBF) tarkibli poyabzal. Italiya mutaxassislari Xitoyda ishlab chiqarilgan shippaklarida standartdan ortiq dibutilftalat (DBF) mavjudligini aniqlidi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Yevropa Ittifoqining nooziq-ovqat mahsulotlarini tezkor ogohlantirish tizimi RAPEX xabarnomasi haftasi 43, 2022

Mahsulot nomi: R-Island brendi flip-foplari

Xabar beruvchi mamlakat: Italiya

Xavflar: Ushbu mahsulot kimyoviy xavf tug'diradi, oyoq qiyimi mahsulotining plastik materialida dibutil ftalatning (DBF) haddan tashqari konsentratsiyasi (6,3% gacha o'lchanadi). Ushbu ftalatlar bolalarning sog'lig'iga zarar yetkazishi va ularning reproduktiv tizimlariga zarar yetkazishi mumkin.

Ushbu mahsulot REACH talablariga mos kelmaydi.

Tavsif: Yashil shippak.

Milliy davlat sektori tomonidan ko'rilgan choralar to'g'risida xabarnoma: sotish uchun importni taqiqlash va tegishli choralar.

Ishlab chiqarilgan mamlakat: Xitoy

Manbaa: Yevropa Ittifoqining nooziq-ovqat mahsulotlarini tezkor ogohlantirish tizimi, RAPEX xabarnomasi. 28.10. 2022

3-AMALIY MASHG'ULOT

FILK FREIBERG CHARM TEXNIK MARKAZINING TAJRIBASI.

Ishning maqsadi: ko'nchilik jarayonlarining muhim ekologik jihatlari, energiya bilan boshqariladigan charm, yeko'l energiyasi boshqariladigan charm, yeko'l sertifikatsiyasi, filk freiberg polifunktionalligi va samaradorligi bilan tanishish.

Ishning bayoni:

Ko'nchilik jarayonlarining muhim ekologik jihatlari

Charm materiallari ekologiyasiga kelsak, 1990-yillarning oxirlarida "Turli ko'nchilik usullarini ularning umumiy atrof-muhitga ta'sirining taqqoslash" loyihasi doirasida keng ko'lamli bilimlar olingan bo'lib, bugungi kunga qadar atrof-muhitni baholash uchun asos bo'lib kelmoqda. Charm sanoatida audit tizimi haqida Frankfurtdagi Leder&HauteMarket tomonidan nashr etilgan "Ko'nchilik jarayonlarining muhim ekologik jihatlari" prof. Gyunter Rayx o'z fikrlarini bildirgan.

FILK Freiberg - bu yuqori texnologiya va materiallarga ega bo‘lgan, ayniqsa charm sohasida, vakolatli, mustaqil va notijorat tadqiqot institutidir. Mahsulotlar yoki ularni ishlab chiqarish texnologiyalarining yangi yoki takomillashtirilgan xususiyatlari bilan bog‘liq tadqiqot loyihalari bilan bir qatorda, ular ekologiya va inson salomatligi jihatlari bilan bog‘liq vazifalar ustida ham faoliyat olib borishadi.

«Qayta tiklanadigan xom ashyolar mening professional hayotim davomida menga hamroh bo‘ldi. Teri ham qayta tiklanadigan xom-ashyo hisoblanadi. Meni har doim juda xilma-xil xususiyatlarga ega bo‘lgan charm ishlab chiqarish mumkinligi qiziqtiradi va charm sanoati go‘sht-terining qo‘srimcha mahsulotini charmga, noyob va ayni paytda funksional materialga aylantiradi. Garchi bu tabiiy material insoniyatning o‘zi kabi qadimgi bo‘lsa ham, har doim kashf qilish uchun doimo muammolar mavjud.

Gyunter Rayx Blax

Energiya bilan boshqariladigan charm. FILK Freiberg CO₂ emissiyasi va energiya samaradorligi atrof-muhitga moslik nuqtai nazaridan qo‘srimcha sifat xususiyatlari ekanligini isbotladi. Nemis charm sanoati assotsiatsiyasi tashabbusi bilan tadqiqot uyushmasi Leather e. V. terini qayta ishlash korxonalari uchun dunyodagi birinchi CO₂ va energiya tejamkorligi yorlig‘ini ECO2L (Energiya bilan boshqariladigan teri) ishlab chiqdi va shu bilan ko‘nchilik korxonalari energiya jarayonlari va CO₂ emissiyalarini ko‘rinadigan va solishtirish mumkin bo‘lgan vositani yaratdi. Shu bilan birga, iste’mol va chiqindilarni doimiy ravishda kamaytirishga qaratilgan yondashuvlar ko‘zda tutilgan. FILK VDL sertifikatlash organi sifatida ishtirok etadi.

Shuknday qilib, ko‘nchilik zavodlari uchun, charm ishlab chiqarishda dunyodagi energiya samaradorligi va CO₂ birinchi yorlig‘i ishlanmasi yaratildi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

Ushbu asrda iqlim o'zgarishi jamiyatimizning markaziy global muammolaridan biridir. Odamlar va tabiat uchun global isish xavfini kamaytirish uchun asr oxirigacha butun dunyo bo'yab o'rtacha haroratning oshishini sezilarli darajada cheklash lozim bo'ladi.

YECo₂L energiyasi boshqariladigan charm. Germaniya charm federatsiyasi tomonidan ECO₂L (energiya bilan boshqariladigan teri) yorlig'i bilan ko'nchilik korxonasining energiya samaradorligi va CO₂ emissiyasini aniqlash uchun dunyodagi birinchi hisob-kitob va audit modelini taqdim etdi. Forschungsgemeinschaft Leder (Charm tadqiqotlari jamg'armasi) tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, mas'uliyatli charm sanoatining iqlim muhofazasiga faol hissasi va barqaror charm ishlab chiqarishni baholashning muhim jihatni sifatida keltirilgan.

ECO₂L sertifikati mustaqil FILK Freiberg Institute gGmbH tomonidan berilgan. Audit FILK nomidan mustaqil, rasman tayinlangan auditorlar tomonidan amalga oshiriladi.

YECo₂L sertifikatsiyasi. ECO₂L yorlig'i bilan taqdirlanishning zaruriy sharti ko'nchilik korxonasi uchun korporativ uglerod izini (CCF) tizimli ravishda aniqlashdan ibortdir, bu joylashuv va ishlab chiqarishga asoslangan "Ko'nchilik uchun eng yaxshi energiya samaradorligi" (BEET) energiya iste'moli etalonini hisoblash bilan MJ/m² da solishtiriladi.

YEI tomonidan belgilangan mezon bo'yicha "Teri va charmni bo'yashning eng yaxshi mavjud usullari" ni solishtirishga asoslanib, VEYET ma'lum chegaralar doirasida ma'lum bir joyda barcha ishlab chiqarish jarayonlarining energiya iste'moli uchun qat'iy standart mos qiymatini belgilaydi.

Shunday qilib, VEYET yordamida ko'nchilik zavodi o'zining energiya ma'lumotlarini ma'lumotnomaga bilan solishtirishi, natijalarning og'ishlarini taqqoslash orqali ishlab chiqarish jarayonlarining energiya samaradorligini baholashi mumkin. Ko'nchilik zavodining barcha ichki va tashqi energiya manbalari hisobga olinadi. Boshqa teri zavodlari bilan to'g'ridan-to'g'ri taqqoslash har qanday vaqtda barcha ko'nchilik korxonalarining sof ishlab chiqarish jarayoni uchun energiya qiymatlarining foizli og'ishi orqali mumkin.

ECO₂L asosan qoramol terisidan qoplamlali charm ishlab chiqarish uchun ishlab chiqilgan, lekin ustki charmlar uchun ham cheklovlarisiz foydalanish mumkin. Ammo, ayni vaqtda hozirda mayda hayvonlar sektori uchun yetarli ma'lumotlarning mavjud emasligi sababli ushbu modeldan foydalanish tavsiya etilmaydi.

FILK FREIBERG polifunksionalligi va samaradorligi. Hozirgi vaqtda biz aralashmagan materiallarni kamdan-kam uchratamiz. Kompozit material, qoida

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

tariqasida, uning asosiy materiallari tomonidan bajarilmaydigan funksiyalarni bajaradi. Moslashuvchan kompozitlar bo'lsa, bular ko'pincha yaxshilangan chidamlilik, to'siq effekti, yong'inga chidamlilik, migratsiya to'siqlari, kirlanmaslik va tozalash harakati, suv o'tkazmasligi va nafas olish qobiliyati yoki ularning uyg'unligi.

Bundan tashqari, biz tez-tez aqli materiallar deb ataladigan buyumlarga duch kelamiz. Ular qo'shimcha hissiy yoki ijro etuvchi funksiyalarga ega yoki yorug'lik, namlik, atrof-muhit harorati yoki mexanik belgilar kabi tashqi ogohlantirishlarga javob beradi. Materialshunoslik va texnologik yondashuvlar xilma-xildir. Masalan, faol gidrogellar, yig'iladigan polimerlar, fazalarini o'zgartiruvchi materiallar, rangni o'zgartiruvchi materiallar va funksional nanomateriallar qo'llaniladi.

FILK Freiberg sezgir va reaktiv xususiyatlarni funksional nanomateriallar va an'anaviy qoplama texnologiyalaridan foydalangan holda moslashuvchan tashuvchi materialga o'tkazish yondashuvini oladi. Buning uchun ular turli xil xom ashyolarga asoslangan elektr o'tkazuvchan qatlamlardan foydalanadilar. Materiallar xilma-xildir, "aqli" kompozitlar ma'lumotlarni yozib olishi va uzatishi, qizdirishi yoki material reaksiyasini qo'zg'atishi mumkin.

"Polimerlar haqida meni hayratga soladigan narsa ularning kimyoviy va strukturaviy xilma-xilligi va biz ularning xususiyatlariga har xil nuqtai nazardan yondashishimiz mumkin. Bizning maqsadimiz sintetik, biologik, gibridda yoki BIOStimulyatsiya qilingan ko'plab polimer qatlamlaridan iborat materiallarni o'rganishdir va balki ularni sintez qilish, o'zgartirish, qayta ishslash va atrof-muhitdagi xattiharakatlarini o'rganish uchun hamdir. Men xodimlarim bilan g'oyalarni ishlab chiqaman va ularning ijodkorligi va qiziqishini rag'batlantiraman. Men uchun kimyogarlar, muhandislar, fiziklar, biologlar va matematiklar o'rtasida gorizontal bilim almashinuvi muhim ahamiyatga ega. Bu biz bundan saboq olishimiz va hali sinab ko'rmagan narsani, ya'ni asosiy testdan tortib sanoatdagagi mijozlarimiz uchun tayyor dasturgacha sinab ko'rishimiz mumkin.

Prof. doktor Maykl Meyer, FILK Freiberg ilmiy direktori

1-Ko'chma mashg'ulot

**Mavzu: Charm asosidagi mahsulotlarning innovatsion texnologiyalari.
Charmning xususiyatlari va qiymati.**

Ishdan maqsad: Xrom va boshqa nometal innovatsion ko'nchilik texnologiyasi, yuqori ekologik toza va xavfsizroq oson biologik parchalanadigan seolit charm, ekzotik charm: ekologik toza moda mahsulotlari, 40 km/soat tezlikka ega bionik tuyaqush etiklari, o'yin qurilmasi bilan aqlli Perfect ZERO poyabzal, kopengagen mo'yna dizayn markazining so'nggi mo'yna mahsulotlari, brendda charmning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati, charmning o'ziga xos o'xshatishlar, marketing va zamonaviy charm iste'molchilarini va charmlarni yorliqlashdagi noto'g'ri tushuncha talqinlarni organishdan iborat.

1. Xrom va boshqa nometal innovatsion ko'nchilik texnologiyasi

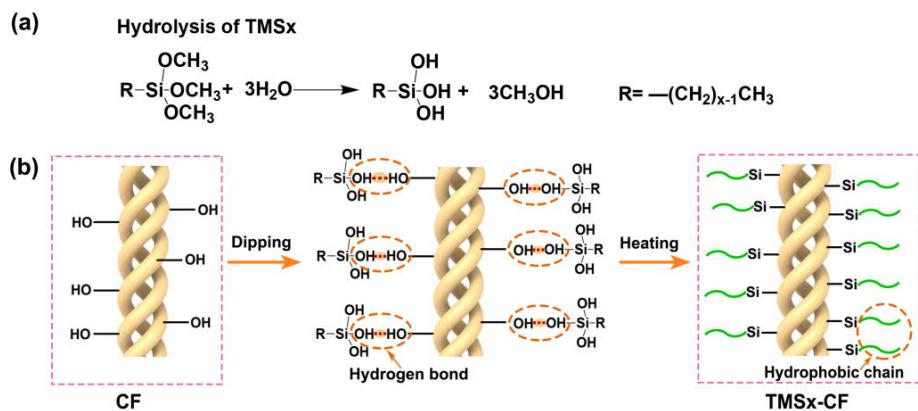
LIFEGOAST – Yevropa Komissiyasi tomonidan moliyalashtiriladigan loyiha bo'lib, charm yetkazib berish zanjiri operatorlarini qo'llab-quvvatlaydi va sanoatning ekologik barqarorligi va velosipedda harakatlanishini yaxshilashga qaratilgandir.

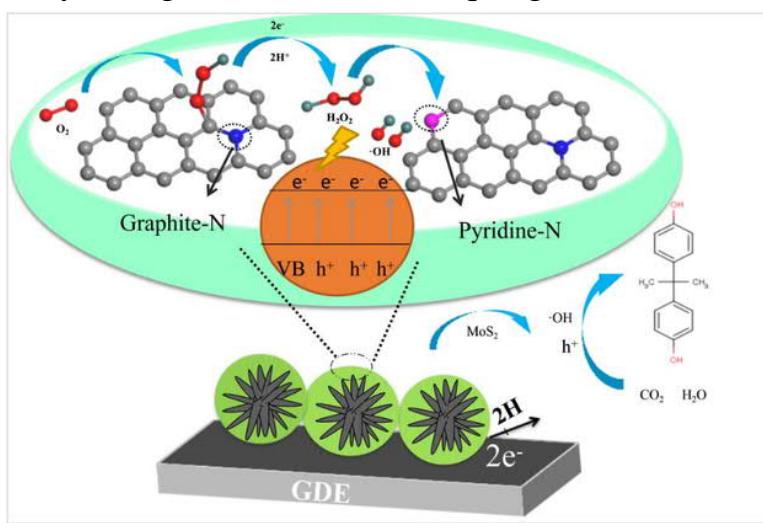
Bugungi kunda Italiyaning Veneto viloyatidagi Montekkyo Grand Palatasida bo'lib o'tgan Villa Cordellina Lombardi konferensiyasida taqdim etilgan loyiha tadqiqoti natijalari xrom va boshqa nometal ko'nchilik innovatsion texnologiyasi muvaffaqiyatli ishlab chiqilganidan dalolat beradi. Ushbu texnologiya charm buyumlarni butunlay qayta ishlash va boshqa sohalarda foydalanish imkonini beradi.

Loyihani ishlab chiqish uchun asosiy mas'ul bo'linma Montekkyo shahrida joylashgan GSC Group bo'lib, u charm sanoati uchun kimyoviy yordamchi moddalarni ishlab chiqish va ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. Tadqiqot guruhi tomonidan ishlab chiqilgan organik polimerlar uchun yangi oshlash vositasi jahonga mashhur avtomobil charm ishlab chiqaruvchisi Conceria Pasubio kompaniyasida sinovdan o'tkazildi. Ushbu yangi GOAST texnologiyasi nafaqat avtomobil terisini

ishlab chiqarishda qo‘llaniladi, balki charm va poyabzal sanoatida ham ijobiy fikrlarni oldi.

Anjumanda ko‘plab dunyoga mashhur avtomobil brendlari vakillari ishtirok etdilar va avtomobilsozlik sanoati vakillari interer uchun avtomobil charmiga yangi texnologiyalarga katta qiziqish ko‘rsatdilar va ko‘plab mutaxassislar charmni bozordagi boshqa materiallarga qaraganda ekologik jihatdan qulayroq deb hisoblashdi. Ayniqsa chidamli charm innovatsion GOAST ko‘nchilik texnologiyasidan foydalangan holda ishlab chiqarilgan.

Ushbu yangi charm texnologiyasi Medio Chiampo bilan hamkorlik orqali mintaqaviy miqyosdagi modellashtirish dasturlarida kiritish mumkin bo‘ldi. Medio Chiampo - Montebello Vicentino, Zermegedo va Gambellara munitsipalitetlarida integratsiyalashgan suv ta’minotini boshqaradigan kommunal kompaniyadir. Ushbu ko‘nchilik texnikasidan foydalishning ekologik foydalari simulyatsiya ilovalari orqali ko‘rsatildi.

LIFEGOAST texnologiyasi, shuningdek, biznes va ilmiy muassasalar o‘rtasidagi ijobiy o‘zaro aloqani namoyish etadi. Venetsiyadagi Ka Foskari universitetining molekulyar fanlar va nanotexnologiyalar bo‘limi ushbu yangi texnologiya yordamida charm qoldiqlarini sanoatning boshqa tarmoqlarida qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan sinergik resursga aylantirish imkoniyatini aniqladi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

GSC Group guruhi direktori Klaudio Bortolati ta'kidlaydi-ki: "Bu qiziqarli tadqiqot va natijalar bizga sotiladigan xususiyatlarga va yaxshilangan ekologik barqarorlikka ega charm ishlab chiqarish uchun samarali ko'nchilik jarayonini yaratish uchun dalillarni taqdim etadi.

Manbaa: Xitoy charm ishchilarini uyushmasi

2. Yuqori ekologik toza va xavfsizroq oson biologik parchalanadigan seolit charm

An'anaviy charmini oshash jarayoni xromli oshlash vositalariga asoslangan. Olti valentli xromning toksikligi tufayli charm ishlab chiqarish jarayonida xromdan foydalanish atrof-muhitga, odamlarga va hayvonlarga ko'proq zarar yetkazishi mumkin.

Seolit ko'nchilik agenti tabiiy seolitga asoslangan yuqori texnologiyali charmni oshlovchi agenti, mutlaqo yangi ekologik toza standart mahsulot. Teri xom ashyosining parchalanishiga yo'l qo'ymaslik uchun ko'nchilik jarayonida seolit qo'llaniladi. Prototip tayyorlandi, shuning uchun asta-sekin ko'proq charm kompaniyalari undan charm buyumlar ishlab chiqarish uchun foydalanmoqda. Kimyoviy moddalar yordamida, xususa xrom charmlari nisbatan zararli. Ba'zi hollarda, daraxt sharbatidan olingan o'simlik taninlari ham ishlatiladi. Yevropa va boshqa ko'nchilar seolitdan foydalanishni boshladilar, chunki u sarg'ish sifatini saqlab, uning atrof-muhitga ta'sirni kamaytirishga yordam beradi.

Aytish mumkinki, seolit barcha qiymat zanjiri bo'ylab afzalliklarga ega bo'lgan charm ishlab chiqarishning yangi usulini ta'minlaydi va uning afzalliklari asosan xavfsizlik, atrof-muhit muhofazasi va charmning mukammal ishlashida namoyon bo'ladi. O'zining kationik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, seolit terisi qayta ishlash va bo'yash jarayonida materialning yutilishini oshiradi va shu bilan jarayonda kimyoviy moddalardan foydalanishni kamaytiradi va chiqindi suvda XPK ni (kimyoviy kislorod talabini) kamaytiradi.

Manbaa: Seolitlar ensiklopediyasi. 17.10.2022

3. Ekzotik charm: ekologik toza moda mahsulotlari

Moda sanoati barqarorligi haqida gap ketganda to'g'ri ish qilishga harakat qilmoqda, chunki uning foydasi tobora ko'proq unga bog'liq. Bu yerda fan muhim rol o'ynaydi. Olimlarning faoliyati, odamlar, korxonalar va sayyora uchun ishlaydigan yechimlarni topishga yordam beradigan ishonchli dalillarni to'plashdan iboratdir. Biroq, hatto kuchli ilmiy konsensusni keltirib chiqaradigan muammolar ham ba'zida chuqur shubha tug'dirishi mumkin.

Moda sanoatining hech bir joyida bu ziddiyat hayvonot mahsulotlaridan foydalanishdan ko'ra aniqroq emas. Hayvonlar huquqlarining faollari va moda sanoati hayvonlarning mo'ynalari, patlari va terilari kabi tabiiy materiallardan sintetik muqobillardan foydalanish haqida uzoq vaqtidan beri bahslashishmoqda.

Ilmiy yordam bilan qo'llab-quvvatlangan sanoat yovvoyi mahsulotlardan foydalanish ba'zan sintetik mahsulotlardan ko'ra yaxshiroq variant ekanligini ta'kidlaydi. Biroq, hayvonlarning huquqlari haqida faollarning bunday foydalanishga qarshi, norozilik bildiradilar va bunga ular to'liq haqli, chunki so'z erkinligi va ommaviy munozaralar bilim va butun jamiyatni rivojlantirish uchun muhim forumlardir.

Biroq, bezovta qiluvchi tendensiya paydo bo'ladi: ya'ni, asosiy muammolarni ochib berishga mo'ljallangan yovvoyi tabiat savdosining ilmiy baholari, asosiy muammolarni ochib berishiga va hamda hayvonlardan foydalanishga falsafiy qarama-qarshiliginini qisman aks ettiradi.

Bu ekotizimlarga ham, ushbu savdoga bog'liq bo'lgan odamlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Conservation Biology jurnalidagi maqolada biz ilm-fan va barqarorlikka putur yetkazishi mumkin bo'lgan noto'g'ri tadqiqotlar deb hisoblagan bir qancha misollarni keltirishimiz.

Shuningdek, 2020 yil boshida EcoHealth jurnalida chop etilgan moda sanoatida yovvoyi tabiatdan foydalanish bo'yicha amaliy tadqiqotni ko'rib chiqamiz.

Ushbu maqola mualliflari 2003 yildan 2013 yilgacha bo'lgan davrda AQSH bojxona xizmati tomonidan qo'lga kiritilgan yovvoyi tabiatning moda buyumlari haqidagi statistik ma'lumotlarni tahlil qildilar. Ko'pgina narsalar taniqli brendlari tomonidan yetkazib berildi va aksariyat narsalar sudraluvchilardan olingan. Mualliflarning xulosasiga ko'ra, qoidabuzarliklar keng tarqalgan va ortib bormoqda, shuning uchun noqonuniy savdo keng tarqalgan va yovvoyi hayvonot uchun (bilvosita) zararli. Natijada, ushbu maqola mualliflari savdoni ancha qattiqroq tartibga solishga va ideal holda uni butunlay to'xtatishga chaqirdilar.

Yovvoyi tabiat mahsulotlaridan tijorat maqsadlarida foydalanishga mualliflarning falsafiy qarama-qarshiligi, masalan, "Agar hayvonot turini hamyon (sumka)da olib yuriladigan darajada go'zal bo'lsa, yovvoyi tabiatda barqaror hayotni ta'minlash va ekologik rolini bajarish uchun yetarli darajada go'zal bo'lishi

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

kerak" kabi iboralarda yaqqol namoyon bo'ladi". Biz mualliflarning hayvonlarga bo'lgan samimiyl muhabbatiga shubha qilmaymiz, lekin biz istiqbol ularni mavjud ma'lumotlarga zid bo'lgan xulosalarga olib kelganidan afsusdamiz.

Ularning dalillarini qayta tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, AQSH bojxona xizmatining yovvoyi tabiatni musodara qilish darajasi juda past bo'lib, jo'natmalarning 0,4 foizini tashkil qilgan (yoki 56 930 tadan 253 tasi) va o'sish o'rniga pasaygan. Taqqoslash uchun, AQSH universitetlari, muzeylari va sudralib yuruvchilar namunalarini ilmiy va boshqa notijorat maqsadlarda import qiluvchi davlat idoralarida xuddi shu davrda hayvonlarni tutilish darajasi 2,5 foizni tashkil etgan.

Biroq, bu moda sanoati va AQShning tashkil etilgan institutlari noqonuniy yovvoyi tabiat savdosiga jalb qilinganligini anglatadimi? Albatta yo'q. Ushbu musodara asosan brakonerlik yoki jinoiy faoliyat dalillarini emas, balki faqatgina hujjatlarni rasmiylashtirishdagi xatolarni aks ettiradi.

Misol uchun, agar eksport qiluvchi mamlakatdagi do'kon xodimi tasodifan jo'natishga hamrohlik qiluvchi ruxsatnomani yo'qotib qo'ysa, bu jo'natma yetib kelganida musodara qilinadi, yoki buyumda ishlatiladigan charmlardan biri (aytaylik, ilon terisidan yasalgan hamyon uchun kaltakesak terisi dastasi) hujjatlarda ko'rsatilmagan bo'lsa, amaldagi ruxsatnomalar ushbu mahsulotda ishlatiladigan charmning boshqa turlarini qamrab olgan bo'lsa ham, buyum musodara qilinadi.

Ba'zi hollarda bojxona xodimi tovarlarni musodara qilishi va import qiluvchiga xatoni aniqlashtirishga ruxsat berishi mumkin. Biroq, hujjatlarni rasmiylashtirishdagi xatolar, qanchalik begunoh yoki tasodifiy bo'lishidan qat'i nazar, va import qiluvchi moda brendi yoki obro'li Amerika muassasasi bo'ladimi, farqi yo'q va ko'pincha tovarlar hibs (konfiskatsiya-musodara)ga olinadi.

Biroq, EcoHealth maqolasidagi kamchiliklar allaqachon o'z ta'sirini o'tkazgan. National Geographic, The Business of Fashion va Vogue kabi nufuzli ommaviy axborot vositalari mualliflarning topilmalari haqida xabar berib, moda bo'yicha qaror qabul qiluvchilarni yanada chalkashtirib yubordi va ko'pchilik to'g'ri tanlov qilishga intilayotgan iste'molchilarni chalg'itdi. O'shandan beri Tommy Hilfiger va Calvin Klein o'zlarining mahsulot qatorlaridan ekzotik terilarni rasman tark etib, Hugo Boss, Hugo Boss, Victoria Beckham va Vivienne Westwood kabi boshqa yirik brendlarga qo'shilishdi.

4. 40 km/soat tezlikka ega bionik tuyaqush etiklari

Tuyaqushlar o'zlarining katta, kuchli qadamlaridan foydalanib, 16 futgacha qadam tashlashlari va soatiga 40 mil tezlikda harakat qilishlari mumkin. Hayvonlarning oson tezligi va chaqqonligi ularni sayyoradagi eng tezkor qushlarga aylantirgan va Kirch Seymurni bolaligida hayratda qoldirgan.

Bir necha oy oldin Britaniyaning Daily Mail veb-sayti xabar bergenidek, bugungi kunda San-Fransiskoda yashovchi ixtirochi

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

odamlarga bu hayratlanarli darajada tez anglash jarayonini boshdan kechirish imkonini beradigan bir juft poyabzal ishlab chiqdi.

Xabar berilishicha, "bionik botinkalar" deb ataladigan poyabzalning orqa tomonida tuyaqush yoki kenguru paylari bo‘g‘imlarini taqlid qiluvchi sakrash moslamasi mavjud bo‘lib, u kiygan odamga yugurish vaqtida ko‘proq pastga tushishga imkon beradi. Hozirgi prototip soatiga taxminan 40 kilometr tezlikka erisha oladi - taxminan sekin harakatlanuvchi avtomobil tezligiga tenglashtirish mumkindir.

Manbaa: Science and Technology Daily.

5. O‘yin qurilmasi bilan aqli Perfect ZERO poyabzal

4 oydan beri e’lon qilingan mukammal ZERO poyabzali yaqinda ommaga namoyish etildi, u boshqa o‘ziga xoslikka ega - kiyinadigan qurilma. Bu poyafzal nafaqat aqli bilaguzukning barcha funksiyalariga ega, u mashg‘ulot va kundalik hayotingiz davomida ba’zi treklar va ma’lumotlarni yozib oladi, balki mashq ma’lumotlarni o‘yinga takrorlaydi va tnsor salomatlik indeksi o‘yin qahramonining taqdirini belgilaydi va nihoyat o‘yindagi virtual belgilar haqiqatga aylandi.

Poyfzallar chakana narxi taxminan 400 yuan bo‘lgan holda oldindan sotuvga chiqariladi, bu bozordagi Adidas va Nike kompaniyasining “chip poyabzallari”ning yarmiga teng.

Perfect Future aqli uskunalar ishlab chiqaruvchisiga aylanadimi? ZERO poyabzal loyihasiga mas’ul bo‘lgan katta vitse-prezident Li Xay, xuddi kompyuter klaviatura va sichqoncha bilan jihozlangani kabi, uni yangi o‘yinlar uchun qurilma sifatida ishlatishni afzal ko‘radi.

Foydalanuvchilarning dastlabki tadqiqotlaridan so‘ng, aqli bilakuzuklar va aqli soatlar bilan solishtirganda, poyabzalning qo‘llanilishi foydalanuvchilar orasida ko‘proq qiziqish uyg‘otgani aniqlandi va Li Xay dasturiy ta’mnotin ishlab chiqishni boshlash uchun jamoani boshqarishga qaror qildi.

Oyoq kiyimlari o‘yin ijtimoiy o‘zaro ta’sirining tashuvchisiga aylansin: siz istalgan vaqtda atrofingizdagи "o‘rtoqlar" ni topishingiz mumkin.

Li Xay taqiladigan qurilma faqat foydalanuvchi bilan muloqot qilish oynasi, dasturiy ta’mnotin esa taqiladigan qurilma va mobil ilova o‘rtasidagi aloqa, ilova va shaxsiy kompyuter o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir va dasturga asoslangan asosiy hisoblanadi.

Ma’lum bo‘lishicha, ZERO poyabzali bilan jihozlangan ilova o‘yinchisi xarakterini ifodalovchi xarakter avatarini yaratadi. Ushbu belgi avatarining tashqi ko‘rinishi, tanasi va raqamli qiymatining xususiyatlari mavjud. Li Xay poyabzaliga ega bo‘lgan boshqa foydalanuvchi bilan muloqot qilish mumkin. Ushbu ikkita virtual belgilar bir-biriga qarshi kurashishi mumkin, jangning kuchi kiyiladigan qurilmada to‘plangan mashqlar va sog‘liq indeksiga bog‘liq.

“Biz onlayn o‘yinlarni oflays sport va fitnes bilan birlashtirmoqdamiz, shuningdek, onlayn ijtimoiy ta’sir o‘tkazmoqdamiz,” dedi Li Xay, va “Biz ularni

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

foydalanuvchi ma'lumotlari orqali hamjamiyat bilan bog'lashga umid qilamiz" deb ta'kidlanadi.

Hozirgi vaqtida bozorda aqli bilakuzuklar va aqli soatlar kabi taqiladigan qurilmalar foydalanuvchilarga faqat bir tomonlama ma'lumot beradi, masalan, foydalanuvchilarga jismoniy mashqlar paytida sarflangan kaloriyalar, kilometrlar yoki sog'liq indekslari bilan ta'minlashdir. Lekin Li Xay bu faqat boshlanishi, oxiri emas, deb hisoblaydi. ZERO poyabzal jamoasi o'yinchilar o'rtasidagi o'zaro aloqani ta'minlash uchun taqiladigan qurilmalardan foydalanishga umid qilmoqda.

Misol uchun, ZERO poyabzal kiygan o'yinchilar APP dan o'z muxlislarini topish uchun foydalanadilar, ular notanish odamlardan do'stligachaga PKni bir-biridan o'rGANISHLARI yoki PVE janglarida qatnashishlari, tasodifiy bosslarga qarshi chiqishlari va hokazo.

Li Xayining ta'kidlashicha, Perfect onlayn interaktiv ko'ngilochar kompaniya bo'lib, uning kelajakdag'i yo'nalishi ma'lumotlarga asoslangan onlayn o'yin-kulgida interfaol ishslash usulini amalga oshirishdir.

Demak, ZERO poyfzallari "poybzal" uchun pul ishslash uchun mo'ljallanmagan, bu shunchaki foydalanuvchilarning tirishqoqligini oshirish uchun mukammal o'yining navbatdag'i onlayn yuklab olishidir. Ideal oflays do'kon tez orada Pekin, Shanxay va Chunsinda ochiladi.

Manbaa: Qianlong.com

CHARMNING XUSUSIYATLARI VA QIMMATI

6. Brendda charmning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati

Ushbu o'n yil davomida hech bo'lmaganda terining uglerod izini hisoblashning eng yaxshi va eng adolatli usuli haqida shov-shuv bo'ldi. Muhokama qilinayotgan masalaning murakkabligi va raqobatdosh manfaatlar tufayli, charm sanoati o'z mahsulotlarining atrof-muhitga ta'sirini hisoblashda yetkazib berish zanjirining qaysi qismlarini o'z ichiga olishi kerakligi haqida hali kelishuv mavjud emas. Charm sanoati bilan qariyb 20 yildan beri ishlagan milanlik maslahatchi Federiko Brugnoli bahsni kuzatib bordi.

Afsona: Charm katta uglerod qoldig'iga ega.

Haqiqat: Ko'nchilar go'sht sanoati chiqindilarini olib, tabiiy asosga ega iste'molbop va juda chiroyli materialga aylantiradilar.

Afsona: Charm atrof-muhitni ifloslantiradi

Haqiqat: Sigirlarning atrof-muhitga ta'siri ko'pincha bo'rttirilgan. Hayvonlarning ham deyarli butun ekologik izi uchun javobgarlik va dashnom "Oziq-ovqat- sut va go'sht" zimmasiga tushadi.

Charm qoramolga qaraganda atrof-muhitni ifloslantirmaydi.

2013 yilda Yevropa Komissiyasi "Yashil mahsulot" nima qilishini aniqlash bo'yicha kengroq tashabbus doirasida bir qator iste'mol mahsulotlarining atrof-muhitga ta'sirini o'rGANISH bo'yicha bir qator pilot loyihalarni moliyalashtirishga rozi bo'ldi. Charm sanoatining Yevropadagi vakili COTANCE global jahon charm sanoati ko'magida ishtirok etish uchun ariza berdi. Ish davom etmoqda va

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

sigirlarning uglerod izi hisob-kitoblariga qancha miqdorda uglerod chiqindilari kiritilishi kerakligi haqidagi savol eng qiyin to'siqlardan biridir.

Mahsulotning atrof-muhitga ta'siri va hayot siklining aniq ta'rifi bugungi kunda bozorning asosiy omili bo'lishi mumkin va mahsulot ta'sirini to'g'ri hisoblash global raqobatning strategik elementi hisoblanadi. Biroq, chorvachilik bilan bog'liq mahsulotlarning atrof-muhitga ta'siri yoki uglerod izini hisoblash usullarini ishlab chiqish ayniqsa qiyin bo'lishi muqarrar. Bunday ishlab chiqarish zanjirlari ko'pincha bir xil qishloq xo'jaligi yoki chorvachilik bosqichidan boshlab ishlab chiqarilgan mahsulot turlarining xilma-xilligi tufayli murakkabdir. Bunga yaqqol misol tariqasida chorvachilik va teri ishlab chiqarishni keltirish mumkin.

1990 yildan beri o'tkazilgan uglerod izi va terining hayot aylanishi tahlillarining aksariyati teri xomashyosi olinadigan chorva mollari va go'sht ta'minoti zanjirlarining umumiy atrof-muhitga ta'sirini taqsimlashda qo'shimcha mahsulotlarning rolini aniq belgilab bera olmadi. So'nggi paytlarda qoramollarning hayot aylanishidan kelib chiqadigan barcha turli xil qo'shimcha mahsulotlarni (ko'plab turli sohalardan) o'z ichiga olgan "Ommaviy muvozanatni taqsimlash" bo'yicha takliflar tufayli bu masala bo'yicha yanada aniqroq bo'ldi. Shu bilan birga, atrof-muhitga umumiy ta'sirni qanday taqsimlash to'g'risida qaror qabul qilish va kelishish muammosi saqlanib qolmoqda.

Turli xil qo'shimcha mahsulotlarning ta'sirini tarqalishning bir necha yondashuvlari mavjud. Ulardan ba'zilari teri so'yish joyiga yetguniga qadar 0% deb tasniflanishi kerakligini aniq ta'kidlaydi; boshqalar hatto teri chiqindilarga qiymat qo'shish orqali atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, degan fikr ham mavjud. Bu omillar hali ham akademik guruhlar va sanoatda qizg'in bahs-munozaralarga sabab bo'lmoqda.

Buyumming qiymati uning foydalanish vaqtidagi xususiyatlari va uning o'ziga xosligi yoki maqsadga muvofiqligini funksiyasi anglash sifatida aniqlash mumkin va materialning o'ziga xoslik xususiyatlari va muhandislik dizayni kombinatsiyasi sifatida aniqlanadi. Charm ishonchli va shaxsiy tajriba asosida hisoblangan ma'lumotlar asosida shakllantiriladi. Charm chidamlı, mustahkam, yaxshi obro'ga ega va keng tarqalgan hashamatli material sifatida kiyish uchun yaxshi va sekin eskiradi. Charm sanoati yuqori qiymatli material sifatida bozor

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

---

o'rnini saqlab qolish uchun kuchli o'ziga xoslikni va charmning qulay imidjini saqlab qolishdan juda ham katta manfaatdordir.

Charmning funksional ishlashi uning jismoniy tarkibiy qismlariga asoslanadi. Tabiat tomonidan yaratilgan terining qiziqarli tuzilishi juda nozik tolalarga o'ralgan kollagen uch spiralli nanotiplardan boshlanadi, so'ngra kattaroq tolalarga qarama-qarshi buriladi va keyin tolalar to'plamlariga o'raladi. Ikkilamchi va uchinchi darajali strukturalari ko'proq jismoniy kuch va mustahkamlik bag'ishlaydi. Tabiiy yuzasidagi donadorlik silliq porlashni ta'minlaydigan juda nozik tolalar aniq naqshli tola follikulalari bilan birga charmga yoqimli nozik va tabiiy go'zallikni ta'minlaydi.

Hayvonning terisi tozalanib, tayyorlash jarayonlaridan so'ng, ko'nchi oshlash jarayoni haqidagi bilimlaridan foydalanib, uning strukturasini yanada barqarorlashtirish unga qo'shimcha kerakli jismoniy va estetik xususiyatlarni berish bilan amalga oshiradi. Ko'nchilik jarayoni tabiiy protein biomaterialining mikrob ta'siriga chidamli bo'lishini va yuqori haroratlarda barqaror bo'lishini ta'minlash uchun terining tabiiy xususiyatlarga tayanadi. Turli xil xom ashylarni tanlab, tegishli ko'nchilik, qayta ishlov berish va pardozlash operatsiyalarini qo'llash orqali, tannid usullaridan, hamda charmdan foydalanish uchun mos bo'lgan keng xususiyatlarni yaratadi. Plastikligi, chidamliligi va namlikni yutuvchi xususiyatlari tufayli charm poyabzal ishlab chiqaruvchilar uchun birinchi darajali knstrukcion materialidir. Uning chidamliligi, qulayligi va tozaligi uni mebel yoki avtomobil o'rindiqlari uchun yaxshi ta'minlash imkonini beradi.

Terining jismoniy xususiyatlari qattiq, yumshoq, elastik xususiyatlari bilan birgalikda yaxshi ishlab chiqilgan mahsulotda to'g'ri shakllantirilsa, teridan haqiqatan ham o'ziga xos obro'ga loyiq charm hosil bo'ladi. Teri - halol, tabiiy mahsulot bo'lib, bozorda oljanob yuqori sifatli material sifatida o'z o'rnini egalladi. (Charm tayorlash haqiqatan ham an'anaviy va axloqiy amaliyat bo'lib, go'sht va sut iste'molchilari sifatida qurbanlik qilingan hayvonlarning terisi va terilari shunchaki tashlab yuborilmasdan, balki boshqa mahsulot sifatida kabi yashashda davom etishi uchun munosib hurmatga egadir).

Ko'nchilar sifatida biz charm tayyor mahsulot emas, balki kompozitsion material ekanligini unutmasligimiz kerak. Ko'nchi (odatda buyurtma bo'yicha teri ishlab chiqaradigan) va iste'molchini ajratib turadigan qiymat zanjirida bir qator bo'g'inlar mavjud. Ko'pincha brendni ifodalovchi xaridor (muhandislar, dizayn jamoasi va ishlab chiqaruvchilar) talab qilinadigan xususiyatlar va sifatni belgilaydi; yoki ular ko'nchi faqatgina taklif qiladigan narsalarni ilojsiz tanlaydilar. Qiymat zanjirida yuqoriga va pastga vertikal integratsiyaning ba'zi yaxshi misollari mavjud bo'lsa-da, charm sanoati uchun iste'molchini yaxshiroq tushunish imkoniyati mavjud. Bu ta'minot zanjiri bo'ylab ko'nching charm bilimlarini chakana savdo nuqtasiga yanada yuqoriga chiqish yaxshiroq o'tkazish imkonini beradi.

Buyumming qiymatini uning foydalanish vaqtidagi xususiyatlari va uning o'ziga xosligi yoki maqsadga muvofiqligini idrok etish funksiyasi sifatida aniqlash mumkin. Ishlash materialning xususiyatlari va muhandislik dizayni kombinatsiyasi sifatida aniqlanadi. Idrok subyektiv va moslashuvchan; ular ishonchli va shaxsiy

tajriba deb hisoblangan ma'lumotlar asosida shakllantiriladi. Teri chidamlilik uchun yaxshi obro'ga ega va keng tarqalgan hashamatli material sifatida yaxshi kiyinadigan va chiroyli qariydi. Teri sanoati yuqori qiymatli material sifatida bozor o'rnini saqlab qolish uchun kuchli o'ziga xoslikni va terining qulay imidjini saqlab qolishdan katta manfaatdor.

7. Charmning o'ziga xos o'xshatishlari

Charm dunyoning ko'plab yetakchi iste'molchi brendlari tomonidan tanlanadigan yuqori sifatli materialdir. U o'z mahsulotining maqbulligini oshirish uchun ishlatiladi. Bu, asosan, odatiy iste'molchining charmdan nimani bilishi va kutishiga - ularning idrokiga asoslanadi. Biz buni chakana savdo nuqtalarida savdo strategiyasi sifatida qo'llanilayotganini ko'ramiz, bu yerda "charm" so'zi qiymat tuyg'usini bildirish uchun ishlatiladi. Buyum sotuvchi tomonidan "charm kiyimi", "charm divan", "charm poyabzal" yoki "avtomobil ichki charm" deb ta'riflanadi. "Charm" deskriptori iste'molchi ongida qulay hissiy munosabatni uyg'otish uchun ishlatiladi. U chidamlilik, hashamat, ishslash va ichki qiymat umidlarini uyg'otish uchun mo'ljallangan.

Qadimgi kunlarda ko'plab buyumlar uchun ajralmas bo'lgan teri bugungi kunda eng yaxshi tanlovdır. Sintetik o'rnini bosuvchi barcha charm so'nggi foydalinish uchun mavjud va tobora raqobatbardosh bo'lib bormoqda. Sintetik o'rnini bosuvchi materialarning funksional va estetik xususiyatlari so'nggi bir necha o'n yilliklarda sezilarli darajada yaxshilandi va ko'plab namoyishlarda charmdan oshib ketdi. Poyafzal uchun polimer tagliklari eng yaxshi bardoshli xususiyatlarga ega va uzoq vaqt davomida suv o'tkazmasligini ham qayd etish lozim. Sport poyafzallari ishlab chiqaruvchilar kamroq zichroq va engilroq bo'lgan nozik va bardoshli materiallarni tanladilar. Samolyotlar va avtomobillardagi o'rindiqlar past zichlikdagi materiallardan ko'ra yaxi bo'lib, ularni tozalash va saqlash osonroq. Charm kabi ko'rinishga ega bo'lgan va ishlaydigan sintetika ham qimmatligi tufayli ba'zi mahsulot ishlab chiqaruvchilar tomonidan ma'qullanadi. Ba'zi chakana sotuvchilar foyda olish uchun charm materiallarini aniqlash chalkashliklaridan foydalananilar; chakana savdo nuqtalarida charm so'zi haddan tashqari ko'p ishlatiladi. Sintetik materiallar yoki ba'zi charm bo'lishi mumkin bo'lgan, ammo haqiqiy toza, tabiiy bo'lмаган materiallar "charm" so'zi yordamida sotiladi (masalan, kombinatsiyalangan charm, elektr charm, charm, eko charm va boshqalar). Ba'zan bu xaridorni chalg'itish uchun qasddan amalga oshiriladi. Dunyoning ba'zi mintaqalarida yorliqlash bo'yicha qonunlar zaif va charmga o'xshash sintetika ataylab noto'g'ri etiketlanadi. Ba'zan bu xaridorni chalg'itish uchun qasddan amalga oshiriladi. Dunyoning ba'zi mintaqalarida yorliqlash bo'yicha qonunlar zaif va teriga o'xshash sintetika ataylab noto'g'ri etiketlanadi.

Afsuski, sanoat tomonidan ishlab chiqarilgan charmning bir qismi ham yomon ishlab chiqariladi yoki an'anaviy tarzda og'ir plastik qoplama bilan "yangilanadi". Ba'zi yaxshi bajarilgan "yaxshilash texnikasi" zarur va maqbul bo'lishi mumkin, lekin ko'plab past sifatli, og'ir ishlov berilgan charmlarning

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

ko'rinishi va ularni qoniqarsiz ko'rinishga va ishlashga majbur qiladi; ular charmdan ko'ra arzon sintetik materialga o'xshaydi. Sotuvchilar ko'pincha xaridorga nima charm va nima sintetika o'rtasidagi farqlar va sifatli charmning haqiqiy afzalliklari haqida ma'lumot berishda unchalik yordam bermaydilar. Bir qator brendlар va chakana sotuvchilar ataylab arzon sintetika yoki past sifatli arzon charmdan foydalanmoqdalar, ular charmni hashamatli, bardoshli va oljanob material sifatida iste'molchilarning tasavvuridan foydalanishgaharakat qiladilar.

Charm o'ziga xosligi bilan bog'liq xavotirlarni kuchaytirish uchun moda va hayvonlar huquqlari sektoridagi nufuzli tashkilotlar, shaxslar va ovozlar teridan foydalanishga qarshi chiqishadi va charm endi kerak emasligini va undan qochish kerakligini ta'kidlaydilar. Resurslardan (suv, energiya, kimyoviy moddalar) yuqori darajada foydalanish, uglerod izi va sanoatdagi ba'zilari chiqindilar bilan qanday muomala qilish bo'yicha bahs-munozaralar ham tobora ko'proq manbalarga asoslangan va barqaror ishlab chiqarish va resurslarni boshqarishni talab qiladigan dunyo tomonidan tanqid qilinmoqda. Bu juda achinarli, chunki charmni atrof-muhitga ortiqcha zarar yetkazmasdan barqaror qilish mumkin. Biroq, ba'zilarning amaliyoti ko'pchilikning fikriga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Iste'molchining charmni mahsulot sifatidagi va uni ishlab chiqaradigan sohaga nisbatan chalkashliklari charmga bo'lgan ehtiyojini yoki talabni kamaytirishi va shu bilan qiymatga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Charm brend sifatida narxini proksi sifatida ishlatib, chakana savdo nuqtasida charmning qiyomatini iste'molchi to'lashga tayyor bo'lgan miqdor bilan belgilanadi. Mahsulot va dizaynga qarab, charm asosiy yoki kichik komponent bo'lishi mumkin. Charm kamar, sumka yoki poyafzalning 80% dan ortig'ini tashkil qilishi mumkin, charm esa kiyim yoki avtomobil o'rindig'i uchun bezak sifatida ancha kichikroq qismini tashkil qilishi mumkin. Xarakterli tomoni shundaki, charm mahsulotning o'ziga xos xususiyati bo'lib, u foydasiga dalil sifatida e'lon qilinadi.

8. Marketing va zamонавиј charm iste'molchilari

Marketingning maqsadi - qiyomat qo'shishdir. Charmni o'rnibosarlari dunyosida aniq komponenti sifatida oddiy iste'molchini aniq ajratishi juda qiyin va muhimdir. Buni alohida o'ziga xos xususiyati bilan ajratish mumkin, ammo oddiy yorliq yetarli emas.

Brend marketingi - bu mahsulot haqida ma'lum va tajribaga ega bo'lgan barcha ne'matlarni o'z ichiga olgan ijobiy ruhiy imidj yoki tuyg'uni yaratish va qo'llab-quvvatlashdan iborat bo'ladi.

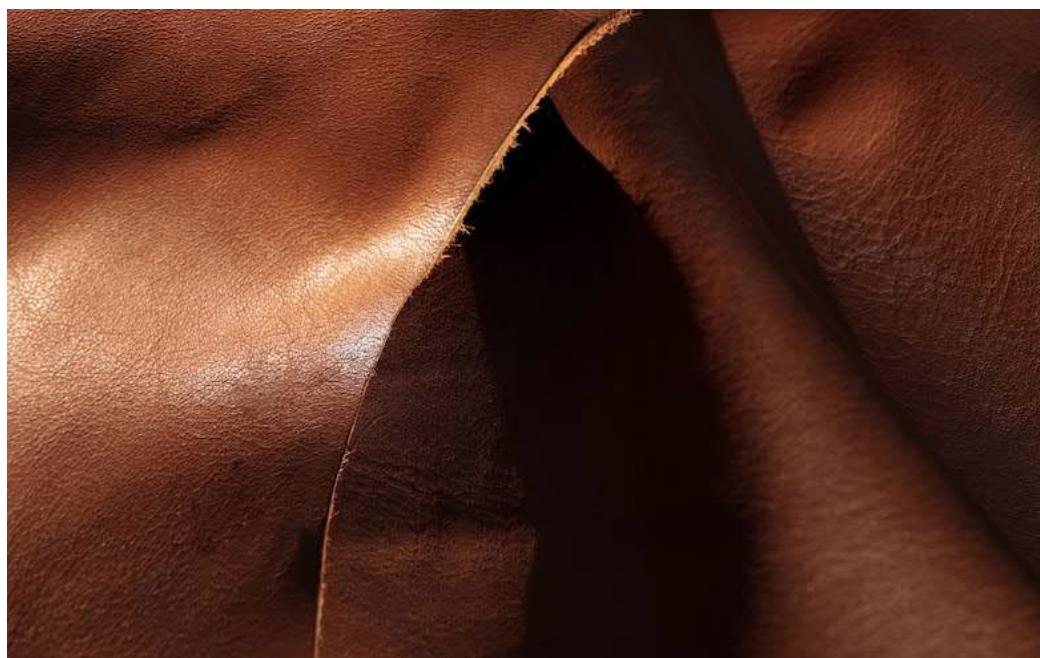
Iste'molchilarni jalb qilish va ularning qiziqishi va sadoqatini rag'batlantirish uchun jozibali voqealar ko'pincha ishlatiladi. Bugungi iste'molchilarni nafaqat materialning ular uchun nima qilishi mumkinligi haqidagi maslahatlar, balki u nimani anglatishini va material qayerda va qanday yaratilganligi bilan ham qiziqishadi. Charm haqida aytilishi kerak bo'lgan tarix - bu tabiiy mahsulotning kelib chiqishi, qaysi jarayonlarni o'tashi, noyobligi; ko'plab kerakli funksional-ishlash xususiyatlariga (tug'ma va sun'iy) va estetik jozibaga ega

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

bardoshli hislar uchun juda jozibali materialdir. Charm axloqiy jihatdan ishlab chiqarilganligi, ishchilar va jamiyat uchun g‘amxo‘rlik qiladigan ekologik mas’uliyatlari ko‘nchilik zavodida ishlab chiqarilganligi va materialning kuzatilishi mumkinligi va tekshirilishi mavjudligi bo‘lgan ta’minot zanjiri orqali o‘tishi kerak.

9. Charmlarni yorliqlashdagi noto‘g‘ri tushuncha talqinlar

Amerika charm va teri Kengashi (LHCA) sanoat organi Textile Exchange notijorat guruhining material ishlab chiqaruvchilarga hayvonlar terisidan boshqa manbalardan olingan har qanday mahsulotga "charm" atamasini qo‘llash huquqini rad etish to‘g‘risidagi qarorini olqishladi.

"To‘qimachilik birjasi noto‘g‘ri charm etiketkasini tugatish kerakligini aytdi"
08.11.2022 y.

Bu ko‘pchilik uchun ayon bo‘lgan bayonotdan boshqa narsa bo‘lmasa-da, LHCA bu charm ishlab chiqaruvchilarga teri sifatini suiiste‘mol qiladigan sintetik muqobilarga qarshi kurashda yordam berishda muhim qadam bo‘lib, iste‘molchilar o‘z mahsulotlarini o‘zlariga loyiq bo‘lganidan ko‘proq qadrlashlari ta’kidlanadi.

2022 y. noyabr oyi boshida tolalar va materiallar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni to‘playdigan va standartlarni nashr etadigan Textile Exchange yaqinda chop etilgan “charm ta’rifi” borligini e’lon qildi va bu Textile Exchange teri ta’rifini mavjud standartlarga, jumladan, YEI direktivasi 94/11/YEC, ISO 15115 va EN 15987:2015ga moslashtirgan.

Yangi e’lon qilingan ta’rifga binoan charmning asl tolali tuzilishi buzilmaganligi va chirishga yo‘l qo‘yilmagaligi, teri yoki teri emasligini yoki ekanligini tan oladi

Bundan tashqari, unda "qayta ishlangan teri" atamasi faqat qayta ishlash jarayonida "tolalar tuzilishi buzilmagan holda qolsa" ishlatilishi kerakligi aytildi.

Jahon charm-mo'yna, poyabzal sanoatida global muammolar va yechimlar

"tola", agar ularning og'irligi bo'yicha 50% dan kam bo'limgan qismi quruq teri tolalaridan iborat bo'lsa.

"Yuqoridagi ta'rifga mos kelmaydigan materiallar, oldingi belgilanishidan yoki atamaning umumiy qo'llanilishidan qat'i nazar, Textile Exchange tomonidan charm sifatida tavsiflanmaydi.

Unda shunday deyilgan: "Hozirgi vaqtida charmga muqobil sifatida sotilayotgan turli materiallarni tasniflash va nomlashda huquqiy bo'shliq mavjud. Bu noto'g'ri oqibatlarga olib keladi.

Texas to'qimachilik birjasi siyosatchilarini bu bo'shliqni yopishga undamoqchi ekanligini qo'shimcha qildi va o'tmishda charm nomini noto'g'ri ishlatgan sun'iy materiallar endi qonuniy nom berilgunga qadar "texnogen tolali bo'limgan materiallar" deb nomlangan toifaga birlashtiriladi, va ko'rsatmalar ushbu materiallarning toifalarida mavjud.

Bunga javoban LHCA prezidenti Stiven Sotman shunday dedi: "Bu bozor shaffofligi va iste'molchilarini yorliqlash borasidagi muhim qadamdir. Uzoq vaqt davomida moda va poyabzal brendlari noaniq va noto'g'ri atamalar yordamida o'z mahsulotlarining haqiqiy moddiy profilini iste'molchilardan yashirib kelmoqda. Biz Textile Exchange kompaniyasiga yorliqlashda haqiqatni targ'ib qilishda shunday muhim qadam qo'ygani uchun minnatdorchilik bildiramiz va a'zo brendlarning iste'mol marketingi shaffofligini oshirishini kutamiz.

Tinglovchilar uchun topshiriq

1. Xrom va boshqa nometal innovatsion ko'nchilik texnologiyasi to'g'risida ma'lumot bering.
2. Yuqori ekologik toza va xavfsizroq oson biologik parchalanadigan seolit charm to'g'risida ma'lumot bering.
3. Ekzotik charm: ekologik toza moda mahsulotlari to'g'risida ma'lumot bering.
4. 40 km/soat tezlikka ega bionik tuyaqush etiklari to'g'risida ma'lumot bering.
5. O'yin qurilmasi bilan aqli Perfect ZERO poyabzal to'g'risida ma'lumot bering.
6. Kopengagen mo'yna dizayn markazining so'nggi mo'yna mahsulotlari to'g'risida ma'lumot bering.
7. Brendda charmning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati to'g'risida ma'lumot bering.
8. Charmning o'ziga xos o'xshatishlar to'g'risida ma'lumot bering.
9. Marketing va zamonaviy charm iste'molchilari va charmlarni yorliqlashdagi noto'g'ri tushuncha talqinlar to'g'risida ma'lumot bering.

V.GLOSSARIY

Iboralar	O‘zbek tilida izoh	Ingliz tilida izoh
Charm	Hayvon terisining derma qismi bo‘lib, uning struktura elementlarining fizikaviy, mexanik va kimyoviy xossalari o‘zgartirilgan bo‘ladi.	The derivative of the animal leather is mainly fibrous structure, its physical, physicochemical and chemical properties are varied.
Mezdralash jarayoni	Jarayonda terining baxtarma tomonida qolgan ortiqcha yog‘ va teri osti qatlamini yo‘qotishdir	It is the loss of excess fat and subcutaneous tissue on the leather of the leather.
Ivitish	Xom ashyni suvda ishlov berish (ko‘p hollarda elektirolitlar qo‘shish) ivitish deyiladi.	Water treatment of whitish-raw material (in many cases electrolytes is added) is called raising.
Oshlash	Charm sanoatida eng muhim jarayon, ya’ni fizik-kimyoviy jarayon hisoblanadi. Oshlash jarayonida terining derma strukturalari shakillanadi, natijada teri charmga aylanadi.	The most important process in leather industry is physical-chemical process. In the process of removal, skin skins form, resulting in leather.

VI. ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қат’ият билан давом эттириб, янги босқичга кў тарамиз. 1-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 592 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. Т.: “Ўзбекистон”, 2018. – 507 б.
4. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бў лади. 3-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2019. – 400 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. 4-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2020. – 400 б.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar

12. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Т.: O‘zbekiston, 2023.
13. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
14. O‘zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonuni.
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 noyabr “Paxtachilik tarmog‘ini boshqarish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3408-sonli Qarori.
16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 12 iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi PF-4732-sonli Farmoni.
17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 maydagи “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5729-son Farmoni.
18. Ўзбекистон Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 avgustdagи “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining uzlusiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi PF-5789-sonli Farmoni.
19. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 23 sentabrdagi “Oliy ta’lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘srimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 797-sonli Qarori.
20. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5847- sonli Farmoni.
21. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi

to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni.

22. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 25-yanvardagi “Respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari faoliyatini samarali yo‘lga qo‘yishga doir birinchi navbatdagi tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-14-sonli Farmoni.

III. Maxsus adabiyotlar

4. Maksudov S.S. Charm buyumlar texnologiyasi, 1-2 jild, T.: TTESI, 2004. – 231 p.
5. Ostrovskaya A.V., Abdullin I.SH. Ximiya i texnologiya koji i mexa. Uchebnoye posobiye, Kazan. gos. texnol. un-t. Kazan, 2006. - 139 s.
6. S.N. Sadirova “Charm va moyna xom ashylariga dastlabki ishlov berish” T.: Yangi asr avlodi. 2010. - 272 b.

IV. Elektron ta’lim resurslari

11. www.edu.uz.
12. www.aci.uz.
13. www.ictcouncil.gov.uz.
14. www.lib.bimm.uz
15. www.Zyonet.Uz
16. www.sciencedirect.com
17. www.acs.org
18. www.nature.com
19. www.kornienko-ev.ru/BCYD/index.html.
20. www.uzts.uz/ - O‘zto‘qimachilik sanoat vazirligi.